
6
14 L
29

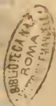

DESCRIPTIO
BRITANNIAE, SCOTIAE, HYBERNIAE, ET ORCHADVM,

EX LIBRO PAVLI IOVII, EPISCOPI NVCER.

DE IMPERIIS, ET GENTIBVS COGNITI ORBIS,

CVM EIVS OPERIS PROHOEMIO, AD ALEXANDRVM FARNESIVM CARD. AMPLISS.

Cum priuilegio summi Pontificis, Caroli V. Imperat. Regis Franciæ. Illustrißimi Senatus Veneti, nec non Excellentißimorum Florentiæ, & Mantuæ Ducum.

Motu proprio &c. Cum ſicut dilectus filius noſter Michael Tramezinus bibliopola Venetus nobis nuper exponi fecerit ad communem omnium ſtudioſorum utilitatem ſua propria impenſa diuerſa opera Latina,& Italica:ipſa Italica tam ex Latino,& Hiſpano ac Gallico idiomate tranſlata,quam Italice facere minimeq; tranſlata;hactenus non impreſſa,imprimi facere intendat;dubitetq; , ne huiuſmodi opera poſtmodum ab aliis ſine eius licentia imprimantur,quod in maximum ſuum præiudicium tenderet. Nos propterea eius indemnitati conſulere uolentes; motu ſimili,& certa ſcientia eidem Michaeli,ne prædicta opera hactenus non impreſſa,& per ipſum imprimenda,per decem annos poſt eorundem operum uel cuiuſlibet ipſorum impreſsionem a quocunq; ſine ipſius licentia imprimi aut uendi, ſeu uenalia teneri poſsint,concedimus & indulgemus;inhibentes omnibus, & ſingulis Chriſti fidelibus, tam in Italia, quam extra Italiam exiſtentibus, præſertim bibliopolis, & librorum impreſſoribus,ſub excommunicationis latæ ſententiæ;in terris uero S. R. E. mediate uel immediate ſubiectis etiam ducentorum ducatorum auri cameræ Apoſtolicæ applicandorum,& inſuper amisſionis librorum pœna toties ipſo facto,& abſq; alia declaratione incurrenda , quoties contrauentum fuerit, ne intra decennium ab impresſione dictorum operum, uel cuiuſlibet ipſorum, reſpecti-

uè computandum, dicta opera tam Latina, quam Italica hactenus non impressa, & per ipsum Michaelem imprimenda, sine eiusdem Michaelis expressa licentia, dicto decennio durante imprimere, uendere, seu uenalia habere uel proponere audeant; mandantes uniuersis uenerabilibus fratribus nostris archiepiscopis, episcopis, eorumq; uicariis, in spiritualibus generalibus, & in statu temporali. S. R. E. etiam legatis, & uicelegatis sedis Apostolicæ, ac ipsius status gubernatoribus, ut quoties pro ipsius Michalis parte fuerint requisiti, uel eorum aliquis fuerit requisitus, eidem Michaeli efficacis defensionis præsidio assistente præmissa ad omnem dicti Michaelis requisitionem, contra inobedientes, & rebelles per censuras ecclesiasticas etiam sæpius aggrauando, & per alia iuris remedia authoritate Apostolica exequantur: inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis; nõ obstantibus constitutionibus, & ordinatioñ. Apostolicis, cæterisq; contrariis quibuscũque: et insuper quia difficile admodum esset præsentem motum proprium ad quælibet loca deferri, uolumus, & Apostolica authoritate decernimus, ipsius transumptis uel exemplis, etiam in ipsis operibus impressis, plenam, & eandem prorsus fidem ubiq; tam in iudicio quam extra haberi, quæ præsenti originali haberetur. & quòd præsentis motus ptoprii sola signatura sufficiat, & ubiq; fidem faciat in iudicio, & extra; regula nostra in contrarium acta non obstãte.

Placet A.

FRANCOYS Par la grace de dieu Roy de France Aux preuost de Paris Seneschal de Lyon ou leurs lieutenans & autres noz iusticiers & officiers quil appartiendra. Salut & dilection. Scauoir faisons que nous inclinans ala requeste que lambassadeur de nostre sainct pere le Pape resident aupres de nous, Nous a faicte en faueur de nostre cher & bon amy messire Paoul Iouio euesque de Nocere & desirans luy satisfaire & gratisfier en cest endroict Pour ces causes & autres ace nous mouuans Auons inhibe & deffendu inhibons & deffendons a tous libraires & Imprimeurs de cestuy nostre Royaulme quelz qui soient que iusques au temps & terme de dix ans prochainement uenans commenzans au Iour & dacte de cesdictes presentes Ilz nayent a Imprimer ou faire imprimer les oeuures composez par le dict euesque de Nocere intitulez les eloges la uie Dadrian Sexte & les histoires que Icelluy euesque a faict Imprimer par Michiel Tramezin libraire & Imprimeur demourant a Venize & ce sur peine de confiscation de tous lesdicti liures & damande arbitraire Si uoullons & uous mãdons & a chun de uous si comme a luy appartiendra que noz susdictes inhibicions & defences uous faictes entretenir garder & obseruer crier & publier & si aucuns apres la publication dicelles se treuues faisans le contrarie procedez a lencontre deulx, par les peines susdictes & ainsi que de raison; car tel est nostre

plaisir & audict ambassadeur lauons ainsi octroye & octroions & decc faire uous auons & a ung chun de uous donne & donons ylain pouoir puissance au cten commission & mandement special Mandons & commandons a tous noz iusticiers officiers & subgectz que a uous en ce faisant soit obey Dōne a Ligny le xxi. Iour d'Octobre lan de grace milcinq cens quarante six & de nostre regne le trentedeu xiesme.

Par le Roy.

De Laubespine.

1548. Die 21. Aprilis. In Rogatis.

Che sia concesso al fidel Mihiel Tramezin che per anni xv. prossimi alcuno altro che lui senza permissione sua non possa stampar, ne far stampar, ué uender in questa nostra Citta, ne in alcun luogo del dominio nostro, ne altroue stampati in quelli uender le Croniche di Paulo Emilio tradotti del latino nel uolgare, & di Arnaldo de uilla nuoua de regimine sanitatis uolgare, & per la descrittione della Anglia Scotia, hibernia, orchade &c. del Vescouo Giouio, essendo obligato di obseruar quello che per le nostre lezze è disposto in materia di stampe.

Ant. de Vbertis
Duc. Not.

COSMVS MEDICES, II. FLOrentiæ dux: Vniuersis & singulis, ad quos præsētes aduenerint, sal. &c. Exponi nobis fecit Michael Tramezinus Venetus librorum impressor se nonnulla opera reuerendi Pauli Iouii episcopi Nucerini elogiorum, & uitæ Hadriani Pont. Max. necnon & historiarum impressurum: ucreri tamen, ne aliorum librariorum astutia, & cupiditate alienum lucrum sibi aucupantium denuo imprimantur, & ab aliis impressa uendantur; ac proinde suppliciter petiit indēnitati suæ (quantum ad nostram ducalem ditionem attinet) de opportuno remedio prouideri. nos igitur, qui doctis atque eruditis uiris pro uirili nostra semper fauimus, & Paulum Iouium prædictum præcipua semper dilectione, ob raras & egregias uirtutes prosecuti sumus, eius cū intuitu, tū uero & precibus moti, omnibus omnino impressoribus, liberariis, uēditoribus, & cæteris nostræ ducalis ditionis hominibus districtius interdicimus, ne quis eorum aliqua ex operibus prædictis absq; Michaelis ipsius uolun tate proximo decennio imprimere, aut ab aliis impressa uenundare audeat. quicunq; uero interdicto huic nostro contrafecerit, & impressorum, & uenui expositorum librorum amisſione, & confiscatione, necnon & quinquagenorum aureorum in singula uolumina se pœna ipso facto mulctandum sciat; quæ Ducali fisco nostro, & ipsi Michaeli æqualiter applicabitur. in quorum quidem omnium fidem has nostras fieri, solitiq; nostri plumbei sigilli iussimus ap-

pensione muniri. Dat. Florentiæ ex nostro ducali palatio die xxiii, Septembris. M D XL V I.

Cos. Med. Florentiæ dux.

Io. Fr. Lottininus.

Lælius Taurellus.

HEr. car. Marg. duchessa tut. del S. duca di Mantua, &c. Facendo monsignor el uescouo Iouio stampare in Vinegia per Michiel Tramezzino alcuni elogii, historie, & altri libri, & opre sue, in uirtu di queste nostre prohibimo, che niuno tanto suddito, quanto che no, possi per dieci anni continui prossimi a uenire stamparne, o farne stampare, uenderne, o farne uendere cosi in questa citta, come in tutto el dominio Mantuano, saluo che esso Tramezzino, o suoi, che da lui ne haranno la licentia, sotto pena a chi contrafara, di perdere e libri, & un scudo d'oro per ciascadun libro, & questo tante uolte, quante sara ritrouato contrauenire, di che la metà habbia da essere del fisco, & l'altra dell'inuentore.

Dat. in Mantoua sotto la fede del maggior ducal sigillo lo primo di Decembre. M D XL V I.

Fran. Tosabetius cancell. ad man.
dominorum ex rel.[ne] mag. domini
Sabini Calandræ duc. secr.

DESCRIPTIO BRITANNIAE, SCOTIAE, HYBERNIAE, ET ORCHADVM,

EX LIBRO PAVLI IOVII, EPISCOPI NVCER.

DE IMPERIIS, ET GENTIBVS COGNITI ORBIS,

CVM EIVS OPERIS PROHOEMIO, AD ALEXANDRVM FARNESIVM CARD. AMPLISS.

IN magnis, uariis'q; laboribus studiorũ meorũ, ALEXANDER FARNESI, Senator amplissime, quum ad quãdam ætatis, atq; iudicii maturitatem perueni ssem, is mihi uigiliarum omniũ longè uberrimus fructus, ac nobilissimus proponebatur, qui editis ingenii monumentis, ad certam laudem proueniret, quoniam hæc, & honesta uiuenti, & præclara desmũ uita defuncto, uti extincta planè inuidia, uideretur: Itaque uehementer contendenti, eam mihi mini-

mè defuturam arbitrabar, si scriptis nostris commen
datione hominum tanta authoritas accederet, ut ea
posteros illustribus exéplis copiosè, & grauiter eru-
dire, ac oblectare cum dignitate posse censerentur,
Quod me, Diis ingenuo labori benignè fauentibus,
magna ex parte rebar consecutũ, quum rerum toto
orbe gestarũ historiam diffusè condiderim, orsus ab
aduentu Caroli octaui Galliæ Regis in Italiam, per
petua serie in hunc annum, quo infirma, uel certè
malefida pace nutamus, & ab inueterata Principum
dissensione, funestiora nobis ominamur, nisi PAV-
LVS III. Pont. max. auus tuus, suo pio, ingen-
tiq; consilio, & diuina uirtute fessis rebus opportunè
succurrat. Sed q̃q̃ ea, quæ scripsimus, in omnes hu-
manæ uitæ casus, militarisq; negocii disciplinã præ-
ceptis abundare, & plurimum prodesse existimẽtur,
fieri tamen nequit, ut magnoperè delectent, quando
ea funesti seculi fortuna fuerit, ut uel his, qui non ui
derunt, nequaquam sine maximo dolore, & lachry-
mis legi possint, Quis enim nisi prædurus, & pla-
nè barbarus, Italiam diuturno ardentem bello, or-
batam antiqua dignitate, expoliatam libertate, atque
opibus, ipsamq; demum Vrbem Romam nefariis
armis, circumuento, captoq; sacrorum Principe, fun
ditus euersam non lugeat? Quibus malis, quũ nul
lum adhuc finem desperata pace uideamus, nobis
fortiter, & sapienter inducenda erit acerbissimarum
rerum obliuio, eaq; præsumenda tanquam salutaris
medicina leniendo dolori: Itaque sepositis historiis,

atque

atque animo ad hilaritatem compoſito, à uia ueterum ſtudiorum non ineptè deflectemus, uertemurq́ molliore ſtilo ad iucundisſimum ſcribendi genus, ut non ſtudioſis modò, ſed delicatis, atq; ocio languentibus peramœni, pulcherrimiq́ operis nouitate, uoluptatem afferamus, Id uero excogitatum iāpridem, & diu mihi penſitatum, uel efflagitantibus amicis, poſt impetratam grauioribus officiis quietē in hoc ætatis flexu, uti planè emeritus, tranquillitati, atque ocio reſeruabam: Sed tu quieſcenti, torpentiq́ ingenio meo quaſdam faces admouiſti, cupiditate certè mea, & uirtute tua dignisſimas, quum me honeſto ſacerdotio, quod in patria optaram, potius quam ſperaram, exornandū iudicaſſes, Igitur totius cogniti orbis imperia, & regiones, Regūm opes, ingenia, res geſtæ, gentiū item mores, uiri bellica uirtute, aut literis clari, terrarumq́ demū dotes, atq; miracula illuſtri enarrata ordine nomini tuo dicabuntur, nouis etiam nominibus pro uirili, quod, uel eruditisſimis operoſum, atq; difficile uideatur, uetuſtati reſtitutis, Neq; in uniuerſum perobſcuri, atq; impediti operis munus temeritate potius, ac audacia, q̄ certa ſpe uirium, & ratione ſuſcepiſſe exiſtimari uelim, quū multarum artiū præſidiis abundè inſtructi, uerſatiq́ in luce, & iucunda familiaritate Maximorum Pōtificū, ſummorumq́ Regū, ac demū freti memoria rerum propè omnium noſtræ tempeſtatis, nobis ipſis, uel ꝑ tenebras euntibus, ſatis amplū, & clarum lumen præferamus, Quod profectò maieſtati Romanæ Vrbis

acceptum retulerim, graues scilicet legationes, erudi-
taq; uirorũ ingenia, uel ab extremis terrarũ finibus
læta semper, & rediuiua fertilitate suppeditanti, unde
hæc ignota multis, & uariantium mendaciis obscura
ta liquidissime noscerentur: Europam itaque, anti-
quorum sequentes ordinẽ, primo describemus, inco-
hantes à Britannia, q̃q̃ iure optimo ab Italia quondã
gentium omnium uictrice, ipsaq; ab æterno, fataliq;
imperio augusta urbe initium capere deberemus, ut
uotis scilicet in sede sacrorum, & ueræ pietatis domi
cilio religiose nuncupatis, concepto operi boni euen
tus numen adfulgeret, sicuti bene auspicatum, & fœ-
lix uirtuti tuæ, ac optimi Põtificis gloriæ optaremus.

INITIVM itaque operis mihi erit BRI-
TANNIA, Ptolemæi scilicet authoritatem, atq; or
dinem sequenti, quum ea tum ad occidentem solem
prima terrarum occurreret, nondum (hercle) pate-
facto classibus nostris ulteriore Oceano, qui demum
ab admirabili nauigatione, noui orbis incognitas an
tea gentes, ac opulẽta regna nobis aperuit, Eius autẽ
Insulæ situm, ac mensuram, cœli, soliq; naturã, & un-
diq; circunfusi, pulsantisq; Oceani promõtoria, & si-
nus repetisse, ambitiosi laboris esse putauerim, quan-
do ea diligenter à C. Cæsare, Strabone, Plinio, Taci
to, Ptolemæoq; grauissimis authoribus describãtur:
Hinc quoq; fit, ut minus curiose, præalta uetustate
extinctas, inuolutasq; fabulis, præclaræ bello gentis
origines attingam, quarum rerũ fidem penes Poly-
dorum

dorum Vergilium relinquemus, Is enim in Britannia diu uersatus, Regũ omniũ historias operoso uolumine publicauit, Nostri autẽ muneris erit, attigisse clarissimos Reges, & præsentis seculi faciem legentium oculis subiecisse, uniuersa scilicet Insula in ampliores, nobilioresq́ʒ prouincias diuisa, repræsentataq́ʒ obiter fama Regis, qui, cũ antea ab illustri pietate, uirtuteq́ʒ animi in summũ ueræ gloriæ fastigiũ esset prouectus, ab inusitata demũ mẽtis perturbatione commotus, inde deciderit: Britãnos igitur, aut indegenas fuisse, aut si aliunde migrãtes classibus aduecti sint, antiquissimã gẽtem omnino crediderim, utpote, qui Insulæ nomẽ indiderint, quæ antea Albion uocaretur, quòd à Belgico litore spectantibus, albentis arenæ margines procul ostendit. Paruere ab initio Britãni diuersis simul Regibus, & diu de libertate fortiter dimicantes, sustinuere Romana arma, quibus uicti, potius q̃ domiti ita cesserunt, ut eos tanq̃ gentiũ uictores, honesto quodam amicitiæ nomine colere uiderentur. Lucio autem Coilli filio Rege, centũ ferme annis à partu Virginis, Britanni Christiana sacra suscepere, sed religio ritè concepta animis, metu Cæsarum, Diocletianiq́ʒ in primis, aliquandiu nutauit, quum sæuis cruciatibus, atqʒ suppliciis plecterentur, qui antiqua numina colere desiissẽt, Ita sub Eleutherio Pontifice religio cœpta, pietate demum, ac authoritate Diui Gregorii firmata, stabilitaq́ʒ est. Floruit autem Britannia magni Constantini Cæsaris indulgentia, & studio, quòd is Britanna matre in Bri-

tannia natus,atq; ibi præclaro auspicio salutatus Imperator,natale solum beneficiis, & dignitate cumulandum,atq; attollendū suscepisset: Sed nō multo post, afflictis,distractisq; Romani Imperii opibus,quum Persæ in Syriam penetrarent, Thraciam euastarent Gothi,Europā uero omnem Hunnus Atila ingenti terrore concuteret, inuasere armis extremam Britanniæ partem Picti primum e Nouergia,deinde Scoti ab Hybernia transgressi,quorum ferociam,atq; impetum Britannus diu non tulit,pulsusq;, illum terrarum tractum,qui in Borealem finitur Oceanum ad Caledoniam Syluam, hostibus reliquit: Ea Tuedo amne,& monte Cheuiota,qui oblongo transuersus dorso in australem Oceanum excurrit,diuersisq; itē duobus æstuariis ab reliqua Britannia dirimit̃,His naturæ limitibus Romani Imperatores ꝑpetuas munitiones adiecerunt,quæ opera demum, ac ui hostiū diruptæ,& consumptæ æuo , extantibus adhuc reliquiis,ab indigenis ostenduntur:Coutulisse autem in id opus multarū legionū labores Hadrianus fertur, sed imposuere demū aggeri muros,atq; itē certis interuallis opportunas turres Seuerus Cæsar , & aliquāto post Aetius,Hunnica uictoria insignis, Itaq;, quod claustris exclusum fuit,desertū ab indigenis externo uictori cessit:Hinc demū uariis bellorū successibus effectū est,ut prouincia ab aduentu nouæ gentis,nomen acciperet,adoptataq; in regnū Scotia uocaretur.Hyberni Scotos ab se ortos prædicant, Picti autē eorū socii,pictura corporū,ac horrida ferita

te terri-

te terribiles, è Noruegia trásfretasse prodūtur, Hos C. Cæsari fuisse cognitos uidemus, qui Glasti herbæ succo in aciem euntes, ora, artusq; depingerent, sed nihil de eorum progenie nobis adhuc cōpertū, liquidò tamen apparet eos olim fuisse Pictos, qui hodiè Syluestres appellent, ex his fortassè Scythiæ populis, quos Agathyrsos antiquitas appellarit, Id genus homiuū bello ferox, uictu, cultuq; asperꝝ, diuersum lingua, nō usq; adeò barbarꝝ uidet, ut summas uirtutes, pietatē, iustitiā, ꝓbitatem nō agnoscat, quādoquidē Syluestres nihil omnino uel Scotis sociis, uel Anglis hostibus cōcedāt, si mores, actionesq; oēs ad equitatem, atq; animi magnitudinē reuocentur, facilè enim hos, & illos contumeliæ nomine fallaces, improbos, & raptores uocant, quum ipsi Hybernica simplicitate, & quadā Romana grauitate mirabiles, spectatæ frugis, & ob id innoxiam ducant uitam, & peregrini luxus illecebras aspernentur, quippè illis amictus toga, plurimumq; alba, Romanæ in humerum reiectæ persimilis, cætera in eūdem habitū, erectæ ceruices, elata pectora, constantes uultus, comæ etiam circūtonsæ, nec enormes barbæ, crura nuda, & pedes ad surá crassis peronibus calciati: Christum porrò uerum Deum colunt, sed sine sacrorꝝ mysteriis, quod literarum expertes, satis se pios putent, si ad superos puram, atq; integram mentē attulerint, Proximi sunt lingua sicuti, & terrarꝝ situ Hyberniæ populis, Holtaniisq; præsertim, quibus uti consanguineis, per commercia miscentur, Nam Cathanesia

syluestrium regio (ita Scoti appellant,) toto occidētalis Oceani litore, supra Monam Insulā, in Holtanos obuertitur: Parent Scotorum Regibus, qui nihil omnino tanq̃ antiquissimis sociis, amicisq́ꝫ tributi nomine imperāt, præter auxilia, & ea quidem parcè, nisi externum, & graue bellum ingruerit. Cæterum Scoti exactis (ut diximus) Britānis, occupatæ armis eius regionis possessione confirmati, quū dulce prædari, arare ingloriū, & dānata pace, armis rem quærere, maximè decorum putarent, latrociniis, & subitis incursionibus Britanniā uexare cœperūt, sed repugnante fortiter, & tutante fines suos Britāno, eò contentio minutis præliis, & dispersis protracta uiribus, iniustum, & ualde atrox bellum erupit, Nam Scoti ualidiore coacta manu, disrupto (quē diximus,) Seueri muro, patefactisq́ꝫ Romanis aggeribus, populariter in hostium fines irruperunt, obuia quæqꝫ igne, ferróqꝫ uastantes, Itaqꝫ Britāni superioribus iniuriis, & præsenti calamitate permoti, coiuere in unū, & cum hoste protinus signa contulere, sed ingenti utrinque cæde edita, Scotus prælio uictor discessit: Apud Britannos enim continuis Romanorū Cæsarū delectibus, cum copia, & robur, tum ipsa etiam ueterorū militum soboles penè extincta defecerat, quum ipsorum iuuentus opinione uirtutis in supplementa legionū, ad extremas usqꝫ orientis regiones, & Parthica bella duceretur. Multis siquidem ante annis cōsuetudine, atqꝫ admiratione Romanorum militū, qui perpetuis hybernis inueterassent, certóqꝫ præsidio subactæ

gentis

gentis pacem tuerentur, non disciplinã modo rei militaris studiose percipere sed moribus exquisitisq; artibus ac literis ingenia excolere, & facundiam imitari didicerant. His moribus instructi, paratiq; in occasionem, elatis ceruicibus diuturnæ seruitutis iugum excussere, intestinis scilicet bellis & diris barbarorum incursionibus lacerata Romani Imperii maiestate. Verum eam recuperatæ libertatis lætitiam, ut supra diximus, Scoticum bellum protinus excepit, nec illis cladibus certo atque expedito consilio remedia præbebantur. Quum uniuersæ uires, & publicæ salutis consensus diuersis ciuitatum ac Principum sententiis frangerentur, optimus enim quisque Regulorum, ut maius atque præclarius studium in conciliis ostentaret, ab æqualibus uirtutis æmulatione dissidebat. Itaque salubri decreto quod necessitas expresserat, administrandi belli summam ac Imperium detulerunt Vortigerio, qui bellicæ rei peritia cæteros anteibat, & ne quid supremæ potestati ad arbitrium deesset, Regii nominis coronam addiderunt, qua perpetuo insignis foret. Fuit is Vortigerius Britannorum Rex primus, sed admodum infelix & à fatali eius consilio patriæ maxime funestus, nam ubi uirium suarum periculum aliquoties cũ Scotis improspere fecisset, & sæpius insigni cura, nouisq; delectibus bellum reparasset, conductitio externoq; milite reprimendos hostes statuit, ne regnum tantis tamq; assiduis affectum malis omni iuuentute penitus orbaretur. Nec multo

post magnis muneribus, magnisq; stipendiis è Saxonico littore, Anglos pugnacissimam inter Germanos gentem accersiuit. His Dux erat Hengistus, cuius ductu Scoti prælio uicti cæsiq; & intra fines longe lateq; compulsi, Britannos lacessere desierunt. Porro Vortigerus uti gratum liberalemq; decebat, patriæ liberatoribus agros diuisit, Cantiumq; in primis, & Orientalis plagæ regionem, ad habitandum dono dedit, ut paratam haberet manum qua Scoti, si rursus fines irrumperent ad internitionem delerentur. Vortigerus quoq;, ut supra fœdus initæ societatis ualidiore uinculo nouæ gentis amicitia firmaretur, cum Ronice Hengisti filia nuptias fecit, nec læto quidem auspicio, quum externæ iuuenculæ ob excellétem formam infausto amore captus, ut importunæ libidini uacuum thorũ pararet, priorem uxorem ex qua iam filium in spem Regni susceperat, iniquissime repudiasset. Ab hac nuptiali face incendiũ illud cœpisse constat, à quo demum urgentibus fatis, Britannia omnis Imperii ac nominis amissa dignitate conflagrauit. Hengistus enim qui ab illuuie paludum suarum, dãnataq; illa squalentis patrii soli sterilitate in frugiferas & peramœnas regiones peruenerat, ingenio immani perfidiosoq;, ut regnum occuparet in generum arma conuertit. Ad eam uero conflati belli famam Angli qui in Germania reliqui erant, ab Hengisto protinus euocati ad ditem prædam, & ex facili uictoria ad beatas sedes in insulam transfretarunt, tantaq; fuit eo-

 rum

rum multitudo & uirtus ut per multos annos Britanni cum Anglis de possessione patriæ dimicarint, alternante sæpe fortuna belli euentum, quum Hengistus nihil priore dedecore permotus sibi etiam Scotos in societatem belli accumulata perfidia coniunxisset. In his funesti belli erumnis, Vortigetus animi dolore confectus interiit, dedit & iustas sceleris pœnas Hengistus in acie a generi filio trucidatus. Excepere protinus utrinq; bellum & Imperium noui Reges, quos iura sanguinis, suffragia procerũ, & bellica uirtus extulerant, tantaq; rabie per aliquot annos est dimicatum, quum Galli etiam Britannis inusitato barbarorum scelere circumuentis humaniter auxilia transmisissent, ut Angli amissa ingenti suorum multitudine, tribusq; Regibus hostium ferro trucidatis, dignas feritate atq; perfidia sua pœnas daturi uiderentur, Nisi fata quæ iam tum Anglicæ uirtuti Imperium despondebant, Arthurum Britanniæ Regem ætatis ac animi uigore & rerum gestarum gloria florentem in ipso uictoriæ cursu rapuissent. Hic est ille Arthurus ab ingentis animi magnitudine per omnes gentes Poetarum præconio celebratus, qui rotundæ mensæ Proceres ab Heroica uirtute lectissimos in amicitiam augustissimis deuotos legibus consecrauit. Custoditur religiose adhuc ea mensa admirandæ uirtutis testimonio memorabilis, ostentaturq; claris hospitibus, uti nuper Carolo Cæsari apud Vintoniam urbem, sed excesis multa carie circa margines Procerũ nominibus, quæ dum

ab imperitis inflicta maieſtati uetuſtatis iniuria inſulſo iudicio reponerentur, penè effectum eſt, ut ueluti ſuſpecta fide, magnam partem dignitatis amiſerit. Sed Arthuro ſua laus & conſecrata literis æternitas manet, uel ipſo etiam ualde rudi ad operoſum ſepulchrum elogio, quod diuinante Poeta inſcriptũ & Laconica breuitate periucundum appoſuimus, ut non Glaſconiæ tantum ubi ille tumulatus, ſed ubiq; terrarũ diuini Regis merito legeretur, HIC IACET ARTHVRVS REX QVONDAM, REX'Q. FVTVRVS. Cæterum Arthuro Britanniæ fato potius q̃ ſuo importune ſurrepto, alii atq; alii Reges ſucceſſere, ei prorſus ingenio fortuna'q; disſimiles, ita ut Cadouoladrus, omnium ſupremus, quum aduerſis prœliis fractus, deſtitutus'q; Gallorum auxiliis animum deſpondiſſet, Anglis uictoribus Regni nomen atque inſulam reliquerit. Tum uero Britannis montes aſperi, paludes'q; cœnoſæ perfugium fuere, Ea regio in Occidẽtem ſolem directo latere protenta, pertinet ad Sylures authore Tacito, pugnacisſimam olim gẽtem, Ordouices & Cornaulios, qui demum ab Anglis uictoribus nouum nomen tulerunt. Vualles enim omnes appellati, quod externos & alia lingua loquentes Germanice ſignificat. Ita indigenæ Britanni patrio ſolo pulſi, in aſpera & naturæ clauſtris maxime tuta regione conſederunt, Anglis nequicq̃ per conciſa itinera perſecutis, & demum miteſcente eorum ferocia permittentibus, ut eſſet uictis ſedes quæ ipſ-

ſorum

ſorum uirtutis & fœlicitatis famam teſtaretur. Eie-
cti per hunc modum compulſiq; in montuoſam &
ſterilem inſulæ partem Britanni, quod ſua in primis
multitudine atq; agri minime uacantis anguſtia præ
mebantur, magna expeditorum ac audacium coacta
manu, in proximum Galliæ littus Armoricum traie
cerunt, Diabolitis & Siſmiis, calamitoſæ & deſpera-
tæ genti clementia quadam & neceſſitate ſedes in o-
rà præbentibus, ad Vidanam præſertim portum, qui
Breſtius hodie dicitur. Ab his colonis Gallicæ Bri
tanniæ principatum, liquido conditum uidemus, qui
ætate noſtra dotali iure in prouinciam redactus, Gal
liæ Regibus acceſsit. Huius extremæ continentis
populi Britonantes appellati, diſtincta penitus à cæ
teris Gallis lingua utuntur, utpote quæ olim omni-
bus inſulæ gentibus communis extiterit, uel hac in-
ſigni coniectura quòd Vuallii, ut ſupra diximus ue-
teres Britanni à Britonnantibus intelligantur, nec
utroſque uel Angli uel Scoti omnino percipiant, ut
hinc quoque eorum opinio facile refelli posſit, qui
uetuſtam Gallorum linguam apud Britõnantes con
ſeruatam exiſtimant. Quum Romani frequenti
commercio, perpetuisq; legionũ Hybernis, toti Gal-
liæ Romanum ſermonem intuliſſent. Per hũc mo-
dum ad Anglos origine, lingua, habitu, moribusq;
Germanos penes quos uictoria ſteterat, Inſulæ Impe
rium peruenit, Regium autem nomen apud Hengi-
ſti progeniem manſit, præclara nobilitate ac inuiola-
ta ſucceſſione præcellentem. Verum Angli Duces

finitimas Cantio regiones per minora Imperia sibi diuisere. Nec multo post opulentia apud singulos adaucta, & crescente cupiditate inter eos bellum exarsit, sed cum ciuilium armorum tumultum cito oppressit Rex Athelbertus, ualidis uiribus inquietos & turbidos probe ultus. Hic egregie fortis, & maxime pius diu regnauit, omni Britannia ad Christianos ritus insigni professione atque excitatione reuocata. Ab hoc Athelberto ad Henricum octauũ hodie regnantem, Quatuor & triginta Reges intercisa sæpe stemmatis linea numerantur. Nam Daci ab Aquilone Duce Suenone qui postea Imperium filiis tradidit, & demum Normanni, e citeriore Britannia diuersis temporibus in Angliam transfretantes, pene sublatis deletisq; Anglis, nouos Reges intulerunt. Ex his fuere plerique crudelitate ac auaritia infames, aliqui socordia obscuri, nonnulli etiam fortibus factis ualde insignes: Nam Gulielmus Normannus haud dubie Britannici sanguinis stirpe ad antiquum Regii nominis decus in insulam reportauit. Sed eorum qui postea regnauerunt, singularem uirtutis eximiæ, & ueræ pietatis palmam tulisse uidetur Ricardus primus qui in Syriam profectus cum Saladino Memphitico Rege bellum gessit reuocatusq; inde importuna Philippi Galliæ Regis iniuria, dum uili desumpto cultu per deuios saltus in Britanniam rediret Viennæ Noricæ a Leopoldo Austriæ Regulo captus traditusq; in cathenas Henrici Cæsaris se multis pariter erumnis atque uictoriis nobilita-

bilitauit. Floruere quoque fœlicia arma Edouardi tertii Regis qui de Ioanne Gallorum Rege capto, speciosissime triumphauit. Ab hoc Edouardo Garetterii Equestris ordinis cerimoniam institutam ferunt. Ii sunt bellica uirtute, uetustateq; natalium lectissimi duces, qui solemni sacramēto adacti, mutuæ perpetuæq; amicitiæ se deuouent, nec ad tuendū collegii decus nobili conspiratione, quoduis periculum adire, & subire mortem recusant. Garetterii autem sodales ob id appellantur, quod sinistri cruris suram fibulato baltheolo uinctam gestent, in memoriam caligariæ fasciolæ, quæ illustri fœminæ ab Edouardo flagranter adamatæ, dum illa choream saltaret, soluto forte nodo deciderat, eamq; Rex ipse repente sustulerat, ut in honorem mulieris, non amatoria uanitate sed graui & maxime honesta ratione insignium Procerum tibiis dicaretur. Eius autem collegii cerimonia, Vindisoriæ quotannis stato die, diuo Georgio equitum tutelari dedicato, præsidente Rege celebratur, mosq; est ut sodales galeam & scutum cum gentilitiis insignibus conspicuo templi loco suspendant. In hunc ordinem, Herculem superiorem Ferrariæ Principem, honoris causa cooptatum ab Henrico septimo fuisse audiuimus. Hic est ille Edouardus qui Caletum Vrbem in continenti Galliæ, plures menses obsessum atque expugnatum, Philippo Galliæ regi abhinc ducentis ferme annis ademit. Imperium autem ætate nostra Henricus septimus uarietate casuum, alternisq; fortunæ lusibus maxime illu-

ſtris, Henrico filio reliquit. optima pace nouiſq; le-
gibus, ac externorum Regum amicitia cõfirmatum.
Is enim ab exilio adiutus Gallorum opibus in inſu
lam transgreſſus, Ricardo Rege patentibus in cam
pis uicto atque interfecto ad Imperium euaſerat:
Quum Ricardus Edouardi Regis eiuſdem'q; fratris
ſui filios impuberes teſtamento ſibi in tutelam da-
tos ut Regno potiretur, nefarie crudelis occidiſſet,
pari'q; immanitate ſuſtuliſſet etiam uxorem, ut Eliſa
betham Edouardi fratris filiam in matrimonium du-
ceret ad leniendam ſcilicet patrati ſceleris inuidiam,
Regnum'q; eo affinitatis uinculo confirmandum,
quod ea unica Regiæ ſtirpis hæres, legitimo iure, do
tale Regnum trahere uideretur, ſed puella inceſtas
nuptias abnuente, extrahente'q; eas in ſolennẽ diem
Ricardus Diis ſcelerum ultoribus, acie cõfoſſus in-
teriit, Henricus'q; uictor corona illa aurea quã Ri-
cardi iacentis Galeæ miles detraxerat, coronatus
Londinum intrauit. Nec ei quicquàm antiquius
fuit quàm ut nuptias cum Eliſabetha, diis atque ho-
minibus longe gratiſsimas, celebraret. Eo enim
coniugio factionum funeſta nomina tollebantur.
duæ ſiquidem Regii ſanguinis familiæ Eboracenſis
atque Lancaſtria, à rubræ albæ'q; Roſæ gentilitiis in-
ſignibus appellatæ, proceres in contrarria ſtudia di-
ſcindebãt, opportune'q; tum Eboracenſis cum Lan-
caſtria è qua erat Henricus, iungi uidebatur, quum
utriuſque familiæ iura in unum eo coniugio miſce-
rentur. Oppreſſit demum Henricus ciuilia bella,
pſeu-

pſeudoq; Edouardum deceptis falſa effigie populis cum Hybernorum & Germanorũ copiis in Vualliam transgreſſum, prælio uictum cœpit. Nec multo poſt alter Edouardus, Edouardi Regis ex Georgio fratre Clarentiæ Duce nepos, quem Londini â Ricardo carcere traditum, & ab ſe demum Rege pariter cuſtoditum, aliquandiu ſeruarat, ne rerum nouarum cupidis ſui deſiderium faceret, uel adhuc imberbis ſecuri percuſſus eſt, humanitatem ſcilicet omnem uincente periculo, quòd non aliter regius animus metu exolui, aut fauentis populi ſpes frãgi poſſe uiderentur. Henricos itaque octauo, maternæ ſimul paternæq; proſapiæ cumulato iure populus ſumma alacritate regnũ detulit. Collocarat ei in matrimonium Henricus pater, Catharinam Ferdinandi Hiſpaniæ Regis filiam, quæ nuper Arthuro maiori fratri morbo extincto nupta fuerat. Exiſtimabat enim uir eximie prudens, puellam lectisſimis moribus tanti Regis filiam, tãquàm fœderis ac amicitiæ pignus omnino domi retinendam, quod Arthurus tabifico tentatus morbo per nuptiales dies, uxorem minime confeciſſe crederetur, Id'q; Iulius Pontifex unis conceſſum regibus ad prolis dignitatem ex ſacris legibus indulſerat, unde poſtea tanquàm à peſtilenti origine, uti mox dicemus, & ſpretæ religionis, & nefariæ crudelitatis incommoda, per repudium, & ferales demum nuptias emanarunt. Cæterum Britannia omnis in duas diuiditur partes, Tuedo amne, ſecundum aliquos olim Vedra, ut diximus

Scotiam ab Anglia dirimente. Hæc autem uarias continet præfecturas & ditiones, quarum amplissimæ existimantur, Cantium, quod proximam Galliæ continentem contra prospicit, Cornubia, quæ in Armoricum littus obuertitur, Vuallia item intercedente Oceani Freto Hyberniæ maxime propinqua, atque ipsa demum Northlandia, quæ à Septentrionibus Scotiæ fines attingit, & ab Aquilone uento appellatione Germanica nominatur, Cantium retento ueteri nomine armentis frumentariisq; agris & uirorum ingeniis floret, in eo Cantuaria metropolis, primario Archiepiscopatu & diui Thomæ martyris sepulchro memorabilis, xii. miliaribus à mari distans, ubi Dobra oppidum antiquitus Daruernum, excelsa arce & portu celebre, quum in hunc breuissimus à Caletio Galliæ sit traiectus, sed non desunt qui cantuariam ex antiquis literarum monumentis, Dorouernum fuisse existiment. Finitur Cantium Thamesi amne, & ab eius ostio cingente mari usque ad Rhiæ portum, Ptolemæo nouum appellatum, quem in eodem tractu litoris Antona sequitur, magnus portus, antiquis uocatus. Hunc efficit Insula Vectis Cornelio Tacito celebrata, populo frequens & cuniculis maxime abũdans. Vectiani immunes & liberi hoc uno, uti cæteris beatiores, facetissime gloriantur, quòd cucullatis sacerdotibus, causidicis, lupis & uulpibus, omnino careát. Respicit autem Cantianos, fines ab occasu, Cornubia, ab aliis Cornuuallia dicta, ingenti & sensim exte-

tenua-

tenuato terrarum tractu, ſed interiacentibus aliquot prouinciis, ueluti quodam minaci cornu in Armoricum littus exporrecta. In extremo eius promontorio quod Ocrium olim fuit, Diui Michaelis templum cum oppido conſpicitur, Id ab occidua linea xii. gradibus diſtat, quum Antarcticus ei polus uno & quinquageſimo prorſus attollatur. Sunt qui Cornuualliam quod extento cornu, ut diximus, in Galliam uergat, Cornugalliam uocitent, ego uero à Cornauiis antiquisſimis populis appellatam putauerim. Clarisſima autem Vrbiũ non longè à mari, Exeſtria exiſtimatur, ab amne Exeſtro qui præterfluit nuncupata. Inde magna uis ferri, plumbiq́;, & ſtanni, mercatorum nauigationibus exportatur, uaſa etenim Cornuuallico ducta ſtanno, in menſarum uſus, argenteis fulgore atque duritie comparãtur. At Vuallia Britannici ſanguinis uetuſtate, unde Henricus ſeptimus Pembruco in oppido natus, antiquisſimum ab Arthuro ſanguinem in Regiam ſedem reportauit, in tres regiones diuiditur, Dumberam, Berfronem, & Malſabrenem: in Dambera Caermardinum priſcæ nobilitatis oppidum excellit, Vualliorum olim Principum Regia, Id Vuallis omnibus iura reddit, aſſeruatis ibi antiquisſimis legibus, quibus unis etiam nunc, uti liberi conceſſu Regum utuntur. Vix centum ſtadiis diſtat à Milfordenſi tutisſimo portu, unde in Vaterfordiam Hyberniæ breuisſimus traiectus. Caermardinum autem atteſtante Regionis ſitu, alludenteq́; etiam no-

mine Maridunum Ptolemæo fuisse crediderim. Nō longe ab eo auri & argenti sécturæ in agro Comostylso reperiuntur. Sed Vuallii Regiis fodinarum magistris & operis insidiantur, quòd eas diuitias Anglis inuideant, qua ipsi seueris animis contemnant atque repudient. Annuum tributum Regibus pendunt, quod quadraginta millium aureorum summam nunquàm excedit. In Vuallia Quinque episcopales urbes numerantur, si Herfordia ad Logum amnem, Vualliæ tribuatur. Eminet autem Sancti Dauidis Ciuitas in extremo Vualliæ promontorio, unde in aduersum oriẽtalis Oceani cuput, quod Ocelum olim, Yermouthum hodie uocant, summa totius Insulæ latitudo, ducentis & quinquaginta millibus passuum mensuratur. Ad Septẽtrionem autem Bangaria duobus inclusa fluminibus secundam obtinet dignitatem, aspicitq; è propinquo Anglisseam Insulam, per tot uehemẽtes Oceani æstus, deuoratis Vualliæ marginibus in altum abreptam, quum paucis ante sæculis continenti, longo ut apparet ponte, iungeretur, ut hinc nonnulli Anglisseam non Monam à Iulio Agricola trãsnatãte exercitu expugnatam existiment: Reliquæ autem duæ episcopales sunt, Asapha atque Landaffia, sed non æque nobiles. Porrò Vualliæ regio campestris, & in austrum uersa, segetis fœcundissima est, à mari autem distantior, & uti subducta in montes, ad Orientem solem nobilium equorum greges alit, adeo ut bellicosissimi omnium Vuallii, ubi ædicto uocantur

cantur ad bellum, sex milia equitum, peditum uero sagittariorum & hastatorum quatuordecim milia Regibus mittant, parq; etiam militum numerus ad incertos præliorum casus domi relinquatur, Non temere enim Reges Vuallica littora certis præsidiis tuentur, quod in eam oram ab hostium classibus descensiones sæpissime factas fuisse meminerint, Propterea ut prima prouinciarum & honore uetustæ propaginis & littoris opportunitate & numero atq; præstantia militum, Regum filiis obtinenda regendaq; imperio ad non dubiam spem regni conceditur, quoniam ab Vualliæ Principatu uti certissimo successionis gradu in Regiam sedem ab ipsis defuncti patris exequiis protinus ascendat. Quarta autem est Northlandia prouinciarum longe amplissima, si multorum simul Regulorum ditiones à Thamesi ad Trentam atque inde usque ad Tuedũ uno nomine comprehendamus, aduersis enim Oceani littoribus ab ortu in occasum, & his quos diximus ingentibus fluuiis à Borea in austrum terminatur. In hac Vrbs Yorca summam obtinet claritatem, Eboracum antiquis dicta, uictricis legionis sede, & Seueri Imperatoris morte insignis. Ab Eboracense Archiepiscopo & totius Scotiæ & Orcadum Insularum Præsules sacra petebant, sicuti nunc petuntur à Scotis, tanquàm à Primario uniuersæ Britanniæ. At supra Eboracum uersus Scotiam ad orientalem Oceanum Northumbriæ uicina urbs est Dunelmum Antistite opulento bellicosoq; ualida, & di-

ui Cutheberti sacro uexillo memorabilis, Id aduer-
sus Scotos quum bellum ingruit solenni sacrorum
pompa ad non dubiam uictoriam profertur, neque
spem Anglorum pie fidentium aduerso pugnæ exi-
tu unquam fefellit, quod hostes extemplo terga uer
tant, ubi tutelaris Diui consecratam imaginem aspe
xerint. Cæterum huius amplissimæ atque opulen-
tissimæ regionis frequentes urbes innumeraq; oppi
da nominatim percurrisse, eius fuerit, qui unius tan
tum Britanniæ peculiari diligentia descriptæ dum
minima quæquæ suo ordine consectatur, modicq; la-
bore pariter & modica laude sit contentus; nobis
uero, uniuersus terrarum orbis suscipitur ingẽti cur
su peragrandus, secundissimosq; periucũdo ac uti-
lissimo operi Deos atque homines futuros arbitra-
mur, ut uel ambiguo merito laboris nostri fama in
extremos usque Terrarum fines extendatur. Di-
cemus igitur in Anglia septem esse Vrbes longe cla
rissimas, in queis est Conuentria in ipso totius Insu-
læ Vmbilico posita, populi frequentia cæteris for-
tasse præstantior, nisi dignitate sacri Antistitis & præ
terfluentis amnis opportunitate careret. Ad orien
talem uero Oceanum, celebre uisitur Nordouicum,
à puella uate fatidica, sicuti Germanice sonat, appel
latum, non longe ab eo quod diximus Vermoutho
promontorio, id enim recuruatum in dextrum lit-
tus cum amne interfluente Vrbem ostioq; eius na-
uigiorum ualde capaci, tutum & peramplum efficit
portum. In eadem quoque ora uersus Boream sita

est

est Hulla, portuoso Emporio nobilis, qua Humbrus amnis, recepto Trenta insigni flumine latissimis faucibus in Oceanum euoluitur. Contrario autem ad occidentem solem Insulæ littore ubi Vuallia duobus magnis sinibus excauata peninsulæ similis rotũdam frontem in Oceanum extẽdit, duo sunt Emporia Gallicis ac Hispanicis negociationibus opportuna, in intimo sinu terminoq; Vuallicæ ditionis urbs Cestria præterlabenti Deæ fluuio apposita, & Bristolium in aduerso pariter sinu quo Cornuuallia terminatur: Hanc urbem ualde amplam atque opulentam, portu celebrem efficit Rotostathybius amnis, qui hodie Sabrina dicitur. In ora autem quæ continenti Galliæ ad meridiem opponitur sexta urbium Hamptona securitate atq; amplitudine magni Portus, obiectuq; Vectis Insulæ, & Poetarum carminibus inclyta celebratur. Archiepiscopales uero sacræ ditionis Angliæ primates principatum obtinent duæ Vrbes, Eboracum, ut diximus, & Cantuaria, quarum Imperiis episcopales una omnino & uiginti Vrbes parent, harum maiora minoraq; sacerdotia conferendi ius habent Reges indulgentia Romanorum Pontificum, ita ut facile quos uelint fortunis ac honore cumulate nobilitent, hac uero Regia liberalitate ditati Antistites, propinquos demum suos ubi Rex operam eorum exegerit equis armis atque pecunia exornare consueuerunt. Sed harum & denique omnium famam Londinum penitus obscurat, Trinobantum ut plures existimant Ciuitas

C. Cæsari nuncupata, totius Britanniæ Regia, multarum gentium commercio nobilitata, exculta domibus, ornata templis, excelsa arcibus, & deniq; rerum omnium copia atque opum affluẽtia ualde mirabilis. Inuehit in eam totius orbis opes ipse Thamesis, statis horis oceani æstibus superbus & tumidus, onerariis nauibus ab ostio per sexaginta millia passuum, ad urbem, tuto semper & præalto alueo nauigabilis, Ripas undique peramœnæ uillæ prædiis atque nemoribus distinctæ passim exornãt. Ab inferiore scilicet parte Regia domus Grinuicia, ita Anglicæ à uiridariis appellata, & in superiore Prætorium nomine Ricemundum, in medio autem nobilis structuræ exurgit Vestmonasterium ab occidua parte urbis, Foro iudiciali, ac diui Petri templo Regum sepulchris exornato longè clarissimum, atque item uigesimo lapide à Londino Regium Castrum Vindosoriæ secedentis Regis peramœna sede, aliquotq; Regum sepulchris & Garetteriorum sodalium cerimonia percelebre: Olores autem agminatim læto occursu & festiuis cantibus subeuntes classes excipiunt, ac undiq; retia siluris atque salmonibus expanduntur. Iungitur ad urbem lapideo ponte structura mirifici operis, nec ullis imbribus augetur, quum unis tantum æstibus intumescat. Secundum Thamesim & aquarum mole, & longitudine cursus cæteros exuperant, Humbrus, recepto Trenta in immensum adauctus, qui olim Habus fuit, & Sabrina margaritis etiã nobilis, qui è summis

mis Vuallię montibus raptis secum multis Torrē-tibus in Bristolicum sinum effunditur. Adiacent autem Britanniæ permultæ minores Insulæ, & in his tres admodum insignes, Mona, Vectis, & Anglisea, quæ authoritatem parentis, ac dominæ consequuntur. uigent & duo Gymnasia, alterum apud Oxonium supra Thamesim, alterum Cantabrigiæ non longe ab Elisiensis urbis paludibus; In hæc ingenuorum adolescentium ingens numerus ad perdiscendas liberales disciplinas cōcurrit, professoribus enim stipendia, alimēta'q; discipulis antiqua Regum liberalitate, & optimorum Antistitum testamētis persoluuntur. Condidere siquidem multis ante sæculis supra uiginti septem collegia, cōstructis e lapide peramplis ædibus, quibus ad sempiternam beneficentiæ laudem, conditores cognomenta, & insignia reliquerunt. nihil autem ea iuuentutis educatione, institutione'q; modestius, religiosius atq; frugalius, ut non mirū sit inde prouenisse ingenia, quæ in Dialectica, Philosophia'q;, & in sacris demum literis Europam omnem subtilitatis admiratione compleuerint, & tum maxime quum maiores nostri, repudiatis optimarum scientiarum antiquis authoribus, nihil potius q̄ difficiles captionum nodos, & conuoluta disputantium sophismata mirarentur. At tulere & in Britanniam ab Italia litteras Græcas ætate nostra Thomas Linacrus Galeni nitidissimus Interpres, qui Arthuri Principis præceptor fuit æqualés'q; eius duo Guilelmi, Latomerius atque Greci-

nius qui nobili, sed irrito uoto uertendi Aristotelis negotium cum Linacro susceperunt. Et Ricardus Paceus Romæ legationis munere perfunctus, quem confecto studiorum cursu dum præclara scriberet, atra bile uexatum interiisse nuper audiuimus. Viget adhuc insignis existimatio probitatis, atque doctrinæ in Cuthberto Tonstallo Dunelmensi Antistite, à quo æditus est in perdifficili materia lepidus Arithmeticæ libellus, Is demum Mori, atq; Roffensis amicorum cæde perculsus, iratum regē fideli obsequio leniendum existimauit. Sed insignem ex optimis literis laudem tulit Guilelmus Lilius, qui primus ciues suos latinè, atque disertè loqui fœliciter docuit. huius autem filius Georgius Lilius in Italia elegantioribus studiis excultus mirificè paternum decus tuetur condito uolumine, in quo summorum Pontificum, & Cæsarum Romanorū series Laconica breuitate describitur. Ab eodem quoque solerti ingenio Britanniæ tabulam spectamus eruditè, graphiceq; depictam, ac ideò incisam in æs, ut cū hoc opere ad certiorem, iucundioremq; regionis notitiā coniungatur. Sunt etiam Londini Iuris ciuilis interpretes, à quibus honestissimi iuuenes in schola peculiares leges à Regibus conditas perdocentur. Eæ sunt partim Anglica, partim Gallica lingua conscriptæ. Aulæ siquidem & foro, Gallicus sermo familiaris, adeò, ut ad nobiliores etiam fœminas perueniat, nam apud nobiliores latinæ quoq; orationis lepor in honore est, sicuti in ipsa præsertim Henrici Regis filia

lia Maria,& tribus Thomæ Mori filiabus,uehemen ter admiramur. Regi autem,qui ab æquitate,atq; iusticia laudem quærat,ex arbitrio nouas leges cõcipere,& promulgare non licet, neq; enim legitimæ, rataéq; habentur, nisi trium clasium iudicio sanciantur, Nobiles enim, sacrati item uiri, & populus tres classes efficiunt, quæ genera hominũ aduocare Reges solent, ubi aliquid paulò grauius de salute, aut dignitate publicà fuerit statuendum, neq; enim bellum suscipere, de pace agere, aut pecuniam imperare ritè potest, nisi classes decreto dictis sententiis subscribant. hisdem autem ferè legibus,atq; supplicijs, uti apud nos latrocinia, homicidia,& furta uindicantur, sed de his criminibus per tormenta non quæritur. In duodecim uirali nanq; iudicio, coniecturis, & testibus causam peragere mos est, quòd in alios quàm in Maiestatis reos eculeo, & fidibus agere inhumanum putent. Eo modo,& in forensibus causis ad Tribunalia testium numero litigatur, Ac fuit aliquando tempus, quo testimonia utrinque pari numero dicerentur, & iudices ob id suspensi, ipsos testes more pugilũ inter se depugnare cogerent,atque inde uictores demum,uti fide præstantiores, secundus litis euentus sequeretur. In uniuersum toti Britanniæ,Cantióq; præsertim, id enim cæteras partes nobilitate facilè superat,mira cœli clementia, miráq; salubritas, nullæ usq̃ nisi in Vualliæ montibus præaltæ niues, nulla horridior glacies, nulla densior pruina conspicitur, ut omnino miran

dum sit, quum arctum propius spectet, quod mul-tas galliæ, ac Italiæ regiones, molli tepore, & benigna quadam temperie prorsus antecellat; hyemis enim sæuitiam frequentes pluuiæ, nec eæ quidem procel-losæ à fulgetris & tonitru, uerum sedatæ, & pingues facilè dissoluunt; æstatis autem calores, quos uel longissimi dies exclusis penè noctibus afferunt, pe-rennibus auris mitigantur, Aer enim in toto cir-cumagentis sese anni cursu, omnibusq; diebus sem per aliquo spiritu mouetur, recreatq; terræ nascen-tia, pecoriq; simul, ac ipsis hominibus innoxiè, iu-cundeq; blanditur, nonnunquàm tamen sæuissimis quatitur uentis, quorum flatus locorum oportuni-tate defugiunt, non enim uti in Italia uidemus, in collibus, & speculis uicos atq; oppida condunt, quòd depressiora loca, cauasq; ualles, & flumina libentius sequantur, uillasq; item ob eandem causam, aut iu-xta syluas ædificent, aut uirentium arborum pera-mœna corona præsepiant. Regio enim omnis di-stincta aruis, nobilitata pascuis, irrigata fluminibus, non in asperos montes attollitur, sed frequentibus collibus leniter intumescit; Ii sicuti pperuo uere con tinuis floribus uestiuntur, conualles amniculis, & nitidis fontibus scatent, campi alia, atq; alia segete lu xuriant, & cuncta demum prata, & nemora peren-ni uiriditate spectantibus arrident, Inde illa præla-ta cæteris lanarum uellera, quæ ab Asiaticis usq; gen tibus expetuntur, innumerabiles enim minoris pe coris greges pabulosis in collibus interdiu, noctuq;

 summa

summa securitate diuagantur, neq; enim lupos ti‑ment, quos nunquam uiderunt, quum magistratus seuero edicto uniuersos proscripserit, præmiis per‑cussori constitutis, tanta cura, ut reges non aliud aliquando à montanis Vualliis, quàm tricena lu‑porũ capita quotannis exegerint. Damnatur autem uel ob id Britāniæ cœlum, quòd crassa sæpe obdu‑ctum nebula, suam illam uitalibus salubrem gratissi mamq; oculis serenitatis lucem eripiat, unde fit ut pleriq; nec ineptè quidem arbitrentur illum ætate no stra insignem morbum uni Britanniæ peculiarem, & certis annorum interuallis repetitum haud dubiè procreari, qui pestilentiæ similis multos mortales ex‑citato sudore mortifero, paucis horis interimat, nisi sudantes stragula ueste, & multis lodicibus inuolu‑ti aduersus illabentem aërem accuratissimè munian tur. Cæterum Angli suapte natura ualetudine fir‑missima perfruuntur, adeò ut ne medicis quidẽ in‑digeant, hos enim sola propè nobilitas accersit, aut mercatorum urbana multitudo, quum luxu, & per‑petuis gulæ uoluptatibus dediti, cruditate sæpissime diuexentur. Mirabile enim dictu est, quãtum ob‑soniorum una domus singulis diebus absumat, ster‑nuntur mensæ in omnes penè horas calentibus sem per eduliis onustæ, uino etiam non è Gallia modo, uerum & ab Italiæ Veseuo, Cretaq; petito, ut non mirum sit euocari inde morbos, fataq; præuerti, quum natura nullis unquàm recreetur induciis, nec tantis gulæ cõtumeliis oppugnata sufficiat. Verum

eam intemperantiæ culpam eo nomine facilè prætexunt, quòd densato aëre uim occultam inesse prædicent, qua maturius quàm cæteris in locis cieri famem, atq; alimenta flagitari languentibus arteriis arbitrentur. Ferunt Anglos totius culinæ disciplinam, epularumq; apparatum, quum in Gallia latè imperarent, Gallis & Belgis tradidisse, quòd nec probro eis cesserit, quandoquidem insigni cum laude, eas quibus Parisiorum senatus tot ciuitates feliciter gubernet, belli, pacisq; leges sapientissimè constitutas in Gallia reliquerint. Nobilitas fermè omnis urbes fastidit, castellis, & liberiore cœlo gaudet, generisq; dignitatem una maximè uenatione, & falconum aucupiis tuetur, passim enim ceruorum greges, & eorum præsertim qui palmosis cornibus, & albis maculis sunt insignes, in campis, atq; nemoribus uenantibus occurrunt, multæq; huiusmodi feræ ad uoluptatem, subitamq; uenationem uallatis uiuariis continentur. Adseruare & ardeas mos est, quibuscum hiero falcones uolatu, & unguibus cōtendant, & in stagnis passim, atque fluuiolis magnus anatum pictarum numerus reperitur, quæ inde adnatantium canum assultu, latratuq; exturbatæ opimā iucundamq; prædam falconibus præbent, neque ulla est in his exercitationibus plenior uoluptas, nisi fœminæ laboris, & predæ comites accesserint, eas enim miris obsequiis colunt, neque eas adamare, osculariq; gallico more, attrectareq; liberius, inuidiosum, & turpe existimant, quando apud generosos

nihil

nihil omnino honestius, atque nobilius uideatur, quàm ab illustri fœmina gratiam iucundissimis officiis promereri, nec earum uiri facilè adduci possunt, ut ab ea lætissimæ uitæ libertate quicquàm de uxorum pudicitia parum humaniter, aut malignè suspicentur, uerum deprehensis ueniæ locus eripitur, quòd illicò uel approperatæ necis, uel grauis ignominiæ pœnam subeant, & nonnunquàm ligneis inclusæ caueis, spectandæ, irridendæq; pueris in ædiũ uestibulis exponãtur. Mulieres in uniuersum candore, atque habitu formosæ, uenustæq; sunt, sed quæ à nostris elegantia cultioris ingenii, eruditisq; morum illecebris facilè superentur. Iuuentus uerò ipsa liberali ore, cultuq;, & uirilibus mundiciis maximè decora conspicitur, nec desunt aliqui, uti in longa pace, & procul à militiæ muneribus, qui paulò delicatius, atq; morosius, pectine comam componere, uerriculo uestem mundare, ornatu, incessuq; nimium elegantiæ studiũ præferre soleant, neq; enim illos, uel saxonico sanguine procreati, truces uultus, obstinatosq; animos gerunt, quum iampridem, à finitimis gentibus egregiè temperata corporis, atque animi dona retulerint sed apud imperitum uulgus, eosq; præsertim, qui nunquàm peregrinẽtur, superbia, & externorum contemptus uiget, quoniam infælicem admodum, & semihominem eũ putent, qui alibi, quàm in Britannia sit natus, eum porrò longè infælicissimum, cui extra insulam in aliena terra spiritum, atque ossa reliquisse contigerit. Britanni

Reges, uetere instituto, nullos omnino pedites, aut equites præter prætorianos in pace stipendiis alunt, eos enim quum bellum indicitur, è prouinciis euocant, delectibus uerò habitis, ubi ad signa cōuenerint, trimestre stipendium descriptis in alas, & cohortes persoluunt, castrensesq; demum leges publicantur, tanta edicti seueritate, ut alea, & carthulis depictis lusisse, eum, qui res uenales in castra deferat uiolasse, adduxisse scortum, & in iurgio gladiū strinxisse, capitale sit. Ita, ut non omnino sit mirum, si nos uetere illo bellicæ artis honore decidimus, quū in hac tam fœda, & pestilenti criminum impunitate, improbi pariter, ac imperiti nostri duces, omnem pœnitus disciplinæ rationem amiserint, ut id decus, quod in maioribus nostris perillustre quondā fuit, apud externas gentes cum gloria translatum, amissa obiter libertate spectaremus. Apud Anglos in sagittis unica spes, & præcipua gloria crebris uictoriarum prouentibus parta, eas minimo digito crassiores, bicubitalesq;, & hamato præfixas ferro, ingentibus ligneis arcubus intorquent, tanta ui, arteq;, ut ad primos præsertim ictus squamosum thoracem, aut loricam facilè penetrent, ferue factamq; gestatu, & multo sole, ferream equestrem armaturam sæpè transfodiant; his è Romana disciplina mos est uallum gestare, & dimenso spacio protinus, ubi hostis fuerit in conspectu, in orbem se munire, palos enim teretes utrinq; ferrea cuspide præacutos mira celeritate solo defigunt, & infesta acie

paulu-

paululum proclinatos in hostem uertunt, in medio autē ferreus est anulus, quo perpetua sæpe reste uinciuntur, Circumuallati in hunc modum, leuo pede in ima parte palum premunt, & diuaricatis cruribus, pansisq; lacertis sagittas excutiunt, interna autem sinistri brachii ossea tabella conteguntur, ne manicæ rugis recurrentis nerui impetus elidatur, eo quod diximus, munitionis genere gallici equitatus impetum, quo nihil acrius, atq; uehementius olim fuit, egregiè sustinuerunt, quum alii temerè illatis se præacutis uallis inducerent, alii uel in postrema acie sagittarum grādine sternerentur. Hac una prælii ratione Ioannes Galliæ Rex apud Pictauos ingenti prælio uictus, captusq; est, & Philippus ad Sammorabrinam accepta magna clade profligatus, apparuitq; ea in pugna sagittarios Ligures, qui scorpionibus arcuferreis uterentur, quo teli genere atq; animis hostibus pares uideri possent neq; ui, neq; celeritate Anglis fuisse comparandos. reliqui porrò Angli pedites germanico more, hasta longa, grauiq; secure, sed longioribus gladiis pugnant, hos quum strinxerint arreptam à balteo ferream breuem cetram leua prætendunt. Equites autem consuetudine Gallorum, & Belgarū Cataphracti, sagis, cristis, pictisq; equorum tegumentis exornantur, inter omnes Vuallii equites, leuis armaturæ munia habilius, atq; peritius implent, qui lancea non lateri adpressa, uti cæteræ gentes, sed locata, firmataq; fœmori, & dextrorsus inclinata in hostes de-

feruntur, uenere & in usum Anglis sclopettarii, sed qui nondum uti rudes in aciem prodierint, tanta autem diligentia, disciplinaq; castrensibus legibus parent, ut quum multa in Anglo milite externi duces requirant, inuicti, & contumacis animi robur minime desiderent, q decoris, ac ignominiæ metu mortem non timeant, neq; enim quisq iterum pugnare satis honestum putauerit; si locum deserere, aut terga dare uitandi periculi causa cõtingat, quãdoquidem ignominiã præsenti morte effugere maxime gloriosum existiment, propterea antiquam apud eos cõsuetudinẽ uigere conspicimus, qua strenuissimus quisq;, & nobilissimus canentibus signis equum dimittit, ut exequato omniũ periculo, & spe fugæ penitus adempta de salute simul, & laude nauiter dimicetur. Florent hodie militari laude illustres, Thomas Hauardus, q Surreio patri in prima acie longe fortissimam operam nauauit, quum ad Tuedam interfecto Iacobo Scotorum Rege insignis ea uictoria pareretur, atq; item Thomas Dacreus, qui in eadem pugna equitatui præpositus mirifice dimicauit, & Carolus Brandonus, cui ob insignẽ uirtutem ab Henrico Sororem Ludouico Galliæ Regi antea nuptam in matrimonio collocatam uidemus, manet & eximium bellici nominis decus Arthuro Plantagenetæ præfecto classis, qui Edouardo Rege genitus existimatur, hos Duces, & milites Henricus corroborata p multos annos imperii authoritate ad bella ducit, pace autem miro gentis obsequio

sequio

sequio quietè, facileq; gubernat, Accedunt & peramplæ opes, quibus potentiæ, ac uirium existimationē secundissimè tuetur, quotannis enim supra centū miriades aureorum nummum in ærarium, & fiscum referuntur, quæ pecuniæ summa auri pondo decem milia excedit, hi redditus constant, partim ex antiquis, statisq; prouinciarum tributis, partim ex patrimonio regio, in quo est Lancastriæ ducatus, atque item ex portoriis, & uectigalibus; nā uendundis lanarum, & metallorum mercimoniis, prærogatiua Regi est certis nundinis magni quæstus, quibus non prius mercatorum conditoria aperiri fas est, q̄ regiæ notæ mercimonia diuendantur, Augent & mirum in modū regias facultates, patrimonia pupillorum, non enim ante pubertatem paterna hæreditate perfruuntur, certa siquidē lege pueri in tutela Regis uiuunt, addicunturq; magnis proceribus, atq; sacratis uiris maximè opulentis, ut apud eos armorū, ac litterarum, & totius deniq; aulæ disciplinam cumulatè percipiant, sed incredibile est dictu, quantas nuper opes Henricus coaceruarit, quum ecclesiarum patrimonia diriperet, & subinde donaria templorū ferè omnium scelesta rapacitate in fiscum auerterentur, ita, ut hodie inter cæteros reges, sed insigni cum infamia pecuniosissimi nomen obtineat, uix enim tranquillis temporibus medietatem legitimi redditus in rei familiaris sumptus impendit, Is omnino constat prætoriani militis stipendio, custodia arciū, conuictu regio, uenationis apparatu, & liberalitate

erga regum legatos,quos splendidè muneribus or=
nare consueuit, exigua nanq; est corporis custodia,
nam ea sagittariis equitibus ducentis, & centũ spicu
latoribus peditibus impletur, Aula porrò diuertẽte
in uillas,& uariis uenationibus studente Rege ,uix
ad dignitatem frequens uisitur,tum uerò nobilitate
omni,ornatissimisq; proceribus refertur,quum lega
tiones adueniunt , aut de Republica accitu Regis ,
fuerit consulendum , nullum præterea militem præ=
ter prætorianos,quos diximus, corporis custodes pa
ce alit,canente autem belli classico ardẽtibus scilicet
omnium animis ingenti odio in Scotos, & Gallos,
pecuniæ exequato trium classiũ onere ad rationem
descripti census imperãtur,quibus Regii quæstores
militi stipendia persoluunt, neq; quisq̃ facilè existi=
mauerit,quanto studio singularum ciuitatum impe=
ratæ pecuniæ conferantur , has tantas opes , & co=
pias imperio obtinet Henricus, cui natura fortu=
naq; supra regium nomen , incomparabilis formæ,
& maximè præstantis ingenii accumulata dona con
tulerunt ; nemo enim è tota Anglica iuuentute , uel
staturæ dignitate,uel uenustate oris, uel neruorũ fir=
mitate Regem æquauit , multis porrò disciplinis li=
beraliter instructus,ita in literis,sacrisq; studiis,pro=
fecit,ut mira ingenii fœcunditate librũ aduersus Lu
therum Heresiarcham publicaret,nec ea quoq; dee=
rant,quæ in ipsa bellicæ laudis fama numerantur ,
nemo enim ipso Rege Britannicum ingentem ar=
cum cõtentius flexit,nemo certius, atq; ualidius sa=
gittauit.

gittauit, cum uero lectisſimi equites cataphracti in ludicro ſpectaculo infeſtis haſtis concurrerent, tanta arte id bellici uigoris munus implebat, ut ei propoſita uictoribus præmia integro populi iudicio, ſæpisſime deferrentur, his tantis uirtutibus una caſtrenſis gloria deerat, concepta iam animo ingenti, adaucta'q; Anglorum ſtudio, quæ ſua conſuetudine bella, & prælia tranquillitati, atq; ocio præferebant, odio ſcilicet illo in Gallos à maioribus tradito deflagrantes, à quibus ſe Galliæ regno, & tota fere continente pulſos indignabãtur, & quod igno miniæ nomine in fortibus uiris iras accedebat, Puel la præſertim duce, quæ miraculo quodam excitatis Gallorum animis, fœlici auſu ſuperiores uictorias, atq; illa decora Anglicæ uirtutis trophea penitus euertiſſet. Vexabant per id tẽpus impotentia Gal lorum arma Iulium Pontificem urgente præmẽte'q; Ludouico duodecimo, hic enim Pontificio exercitu facile profligato, occupata'q; Bononia, illum in ſum mum ammittendæ dignitatis diſcrimen adduxerat, conſpiratione aliquot Cardinalium, qui rerum nouarum cupidi, profugi'q; ab Vrbe, Pontificem metu territum indicto Piſis concilio ad dicendam cauſam uocabant, quibus difficultatibus Pontifex inique, atq; improbe circumuentus, à maxime piis Regibus opem implorauit, detulit'q; Henrico Pii cogno men, quod põtificiæ dignitatis cauſam religionis incluſam rationibus promptisſime defendendam ſuſcepiſſet, per hunc modũ ipſis quoq; hiſpanis, hel-

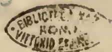
uetiisq; Pontificis iniuriam se defensuros profiten- tibus, & cupiditati Anglorum simul, & regiæ uirtu- ti, præclarus honestatis specie locus est patefactus; nam Dorsetium regulum cum ualidis copiis in A- quitaniam, qua Cantabriæ iungitur, ad fontem ra- pidum misit, ualidaq; instructa classe citerioris Bri- tanniæ littora populatus, ad extremum in Galliam cum sexaginta milibus armatorum traiecit, his ad- iunxerat Germanicas legiones, & Belgarum equita- tum ipso etiam Maximiliano Cæsare, qui præesset, regia pecunia conducto, itaq; Terouana in Mo- rinis oppugnata, captaq; est, obiterq; Gallorũ exer- citus, qui ad opem ferendam aduenerat in itinere memorabili prælio profligatus, amissa enim sunt gallorum dedecore omnium propè alarum signa, ca pti Duces, & in his nobilissimus omnium Roteli- nus, eadem quoq; fœlicitate conterrito, & cedente Lu douico, Tornacum in Neruiis expugnatum, exin- de nulla unq̃ Ludouico, & gallis ignominiosior dies illuxit, nulla lætior Henrico, & Anglis quũ equita- tus gallicus tot bellis semper inuictus, uix tentato certamine ad conspectum hostis fœdissimè profu- gisset, ex aduerso, Henricus effusè lætaretur, quòd in Anglis fœlicem uim illã, & disciplinã multis auo rum memoria Gallicis spectatã bellis, minimè de- fuisse conspiceret, & quantos ipse spiritus gereret, quantisq; opibus arma tractaret præclarè hostibus ostendisset, nam per eos quoq; dies Scoticæ uicto- r æ nuncius amplissimarum uirium opinionem, ac

ipsam

ipsam deniq; Regis fortunam clariorem fecit ; ma-
gna quoq; inde splendoris , & liberalitatis quæsita
laus,& eo quidem maiore celebritate,quòd id unum
Galli in Ludouico parco semper,ac in donatiuis mi-
litaribus perangustè moderato, milites requirebant,
nemo enim erat ex omni ordine,uel externorũ , uel
suorum,qui non argentea uasa,torques aureos,arma
deniq;,& equos,aut militaria dona , ac insignia ad
decus tradenda posteris uirtutis , ac amicitiæ nomi-
ne non præferret . His rebus gestis , ne reliqua uti
iam planè uictricibus armis continenter adaperta
aggrederetur,tempore exclusis in Angliam rediit ,
ubi demum honesta contentus gloria interprete Ro
telino,qui captiuus erat,cum Ludouico pacem con-
fecit , dataq; ei est confestim in matrimonium Ma
ria ipsius soror,ut eo affinitatis uinculo certius, atq;
solidius pacis fœdera sancirentur, Cæterum eæ nu-
ptiæ cùm ætati,tum ualetudini ualde importunæ,Lu
douico uitæ exitum celeriter attulerunt , sed eadem
pax cum Francisco successore inuiolata permãsit, cũ
quo demum transgressus in continentem apud Ca
letium in colloquium deuenit, Ibi ambo Reges iun
xere dextras,mutuaq; securitate alacres omnibus li-
beralitatis,ac humanitatis officiis certauere, celebra-
ta enim subinde conuiuia ingẽti luxu,decursionesq;
æditæ admirabili rerum omnium apparatu,ita,ut o-
stentatis utrinq; regiis opibus longè pulcherrimum
tot externarum gentium oculis spectaculum præ-
buisse uiderentur , sed in tanta celebritate , tantoq;

procerum,& regulorum, omnisq; generis hominũ cõcursu,nihil omnino Regibus ipsis augustius, atq; formosius fuit,quum ætate inter se fermè æquali,& eximiæ proceritatis,& martii decoris ad Regiũ pla nè habitum mira dignitatè cunctos anteirent. exce pit,& paucos post dies Carolum Cæsarem designa= tum,qui ab Hispania classe deuectus in Angliã ap= pulcrat,inter duos enim infestis iam planè animis de abrumpenda pace cogitantes, uolebat existimari disceptator & arbiter,quum uires haberet ad terren dum,si quis paulò durius,& cõtumacius, uti æquũ foret,ipsius iudicio parere recusasset,exequatas enim ambrorum opes esse cupiebat,ut hunc,& illũ, an= cipiti illius studio,& uolũtate suspẽsum spe, metuq; pariter in amicitia contineret. Sed exorto mox bel= lo inter Carolum Cæsarem,& Franciscum Regem quo summas Europa omnis adiit calamitates, in partes Cæsaris recessit, neq; prius ab eo est didu= ctus,q̃ nefariis Cæsarianorum armis, direpta Vrbe Roma, captoq; Clemente Pontifice execrabile, & longè maximũ Christianæ religioni uulnus est in= flictum,sacrosancti enim Imperii casum insigni pie tate miseratus, Pontificem pecunia iuuit, impetran= te Vberto Gambara legato,qui Romanæ cladis,ca= ptiq; Pontificis miserias opportunè retulerat, adhæ sitq; Gallis egregio consensu,ut captus Pontifex li= bertati,& pristinæ dignitati redderetur, uerum non multò post,eum uotorum omnium compotem, in= sani amoris inuasit morbus,nimiæ scilicet eius fœli= citati

citati illudente fortuna, captus enim illecebris An-
næ Boleniæ, quæ inter Reginæ puellas in aula erat,
ut cõplexu legitimo potiretur, Catharinæ uxori re-
pudii libellum miſit, neq; enim aliter Bolenia, q̄ in
ſpem coniugalis thori, regiæ libidini obtemperatura
uidebatur, erat enim equeſtri familia, ingenio autem
pudoris ſpecie ualde aſtuto, ambitioſoq́; adeo, ut cū
extremos amoris fines uel in ſecreto accubitu, uere-
cunde, & conſtanter pernegaret, reliqua omnia ad
torquendum Regis animū artificioſa laſciuia, &
blanda quadam improbitate largiretur; fauebat An-
næ uoto Regiſq́; flagitio, Thomas Vuolſeius Car-
dinalis Eboracenſis, qui tum in ſummo gratiæ, atq;
potentiæ loco conſpicuus erat; uir ingenio peracri,
ſed prauo, & multis malis artibus peſtilenti, is dira,
& ſibi demum exitiali adulatione repudii cauſam æ-
quiſſimi iuris eſſe diſſerebat, quod Arthuro fratri
antea nuptā ſacræ leges Henrici uxorem eſſe pro-
hiberent, profitebaturq́; non defuturos ſacri iuris
peritos, atq; theologos è Lutetiana præſertim ſcho
la, lōge clariſſimos, qui dictis ſentētiis repudio ſub-
ſcriberent, cupiebat enim regem amatoriis uolup-
tatibus implicari, nouiſq́; nuptiis maximè uxoriū
reddi, ut ipſe unus ſupra omnes mortales ambitio-
ne, & faſtu intolerandus, pleniſſima uſurpati impe-
rii poteſtate potiretur, alebat & inſanas ſpes Regis,
Clemens Pontifex, recenti obſtrictus beneficio, &
in graui pariter iniuria nequaq̄ ex animo Cæſaris
placatus, ita ut nulla uti decuit, libera ſeueritate Re-

gem à tam fœdo incœpto deterreret, sed benignè frequentibus legatis polliceretur se in ea repudii lite iure consultorum iudicia secuturum, uenit subinde Bononiam ad Clementem, ad id suscepta legatione, Thomas Boleniæ pater, missusq; est in Britanniam Campegius Cardinalis, ad cuius tribunal Catharina Regina uirili prudentia causam dixit, cæterum diu extracta pudendæ litis iudicia eum euētum habuere, ut fermè omnes ab adulatione discederēt, & Pōtifex deposcente Cæsare contra repudium decerni duodecim uirali sententia pateretur. Tum uerò Bolenia cōiugii spe deiecta, Rexq; ipse repulsæ dolore concitatus, in Eboracensem authorē, suasoremq; noui coniugii omnem iracundiam conuerterūt, magnoq; fortunæ ludibrio uir potentia, atq; opibus regio fastigio proximus, pūcto temporis existimatione, fortunisq; omnibus spoliatur, ac in exilium eiicitur, usq; adeò eum in meritas pœnas urgētibus fatis, ut ex itinere retractus inter rerum capitaliū ministros dolore, & metu oppressus expirarit: fuit eius interitus cunctis ferè lætissimus, quòd paucis ante annis Edouardum Buchingamium Ducem uirtute, atq; opibus inter proceres insignem, ipso delatore, iniquissimè damnatum Henricus occidisset, porrò Henricus mirum in modum Clementi Pontifici, à quo se elusum, syngraphaq; deceptū dictitabat, mirè infensus legem tulit, qua Romani Pontificis authoritatem abrogabat, Regiiq; iuris templa, & sacerdotia omnia censebantur, consultore præsertim

Cromu-

Cromuele, Eboracēſis artibus erudite inſtructo, quē Bolenia omni ſtudio, atq; auſu erga ſe paratisſimū e ſordido loco ad ipſum regendæ reipublicæ munus extulerat; fuit ea lex iudicio maxime iniquo, atque impio conſcripta, promulgataq;, nam ſupra religionis cauſam, ad quā nemo uel improbe Chriſtianus non reſpexerit, antiqua etiam fœdera inuiolata ante tot regibus execrabili temeritate turbabantur, nam ex ipſorum annalibus liquido conſtabat, Ioannem Regem ante trecentos annos ſeſe ſucceſſurosq; item Reges, & totius regni ſacra templa, & ſacerdotia ad authoritatem, ac imperium Romani Pontificis, Vicariiq; diui Petri Apoſtoli libera uoce contuliſſe, certaq; auri pondera quotannis tributi nomine dependiſſe, quum Innocentius Tertius in ipſum Regem ius dicendi, conſtituendiq; Cantuarienſis Antiſtitis uſurpantem, Anathematis fulmina contorſiſſet, concitato etiam in eum Rege Gallo, qui, ut Innocentii iniuriam uindicaret, in Britānniam cum ualida claſſe traiecerat, cæterum in ea omnium turbulentisſima tempeſtate, ingenti ſæuitiæ procella obruti, Ioannes Fiſcherius Roffenſis Antiſtes, multa doctrina, & moribus eximie grauis, atq; ſanctisſimus, & Thomas Morus epiſtolarum magiſter, quo nemo ingenii eruditione, candore, probitateq; melior fuit, ſecuri percutiuntur, quod Catharinæ Reginæ cauſam chriſtiana libertate defendiſſent, defectionemq; a Romano Pontifice uti criminoſam, atq; impiam uel in longo carcere conſtantibus animis eſſent deteſta-

ti,maturauit Fischerio necem nuncius ab urbe, quo Henricus eum à Paulo Tertio Pontifice,qui ad exornādam, attollendamq; uirtutem Clementi succesferat,Cardinalem renunciatum esse certior fiebat,sed Fischerius an id resciffet,iussu Regis interrogatus, se eum honorem neq; appetisse unq̄,neq; expectasse respondit,Morus autem tanta animi magnitudine, dum accensi uoce damnaretur, apud iudices concionatus est, & cum rectissimæ conscientiæ decreta aduersus repudium,usurpatamq; sacrorum tyrannidē, christianarum legum authoritate roborasset, & ut meliorem Regi mētem darent,Deos precaretur,inexpiabilem inuidiam Henrico peperisse uideretur. nec multò post Catharina Regina ab ægritudine animi tabefacta moritur,quum Mariam filiam regia spectatam indole,uiroq; maturam, erepto Principatus honore,sæuitia patris in ordinem redactam conspexisset exinde Boleniæ Regia ornamenta omnia tribuuntur,At Paulus Pontifex,ubi Henricum à sacrosancto Pōtificiæ maiestatis imperio immani crudelitate,atq; auaritia defecisse didicit,quanq̄ acri admodum cura,& iusta ira commoueretur, nihil tamē grauius secus,ac ante Clemens fecisset,in Regem uti impium decernit,quòd Regis animum tantis sæuitiæ fluctibus perturbatum leniendum potius mollibus præceptis,q̄ ulla omnino contumelia exagitandum arbitraretur. Itaq; in Roffensis interfecti Cardinalis locum,Reginaldum Polum Britannum suprà generis nobilitatem optimarum literarum eruditio-

ditione,& christianæ uirtutis laude clarisſimum,euo catum Patauio in Vrbem,ſenatorem facit, galeroq́ purpureo protinus exornat ; nec multò post, quòd Polus ſanguine Regi eſſet coniunctus, maioremq́ inde ſecum authoritatem allaturus eſſe uideretur,le gatus in Britanniam mittitur,ut familiaribus, piisq́ ſermonibus ea cōmemoraret , quæ ad ſanandā Re gis mentem pertinere uiderentur , ſed quum Po lus in galliam perueniſſet,uenit ex Angliâ Brianius ad Franciſcum Regem,qui ipſum uti Henrici ho ſtem ex fœdere ſibi uinctum tradi depoſcebat , ita gallis Henrico ſtudentibus in Belgiū retruſus,ibiq́ aliquādiu luculētisſimo uſus hoſpitio Herardi Mar chii Cardinalis Leodienſis,irrita demum legatione, ad urbem rediit , exinde Rex adaucta tot claris fu neribus animi feritate,Henricum Montacutum,Po li Cardinalis fratrem,& Corteneium Exoniæ Mar chionem ipſius Regis conſobrinum,qui dudum tu multu Northlandico ſumma fide ; uirtuteq́ Regiis copiis præfuerant,inſigniq́ Regis amicitia erant cō ſpicui,ſecuri percuti iubet,eo nomine dānatos, quòd in tanta templorum ſtrage à conſiliis Regiis libera uoce diſcesſiſſent,ſed proculdubiò gratia popularis, regiiq́ ſanguinis præclara nobilitas,quòd ad Albæ Roſæ principem domū genus referrent, inuiſos oc culto metu,ſuſpectosq́ reddiderant,premente præ ſertim Cromuele,qui degeneri odio nobilitati infe ſtus, maximorum heroum ruina lætabatur. tulit, & eandem ſupplicii fortunam Edouardus Neuillus,

qui ob uirtutem bellicam, ac eximium proceri cor-
poris decus, omnium propè horarum familiaritate
Regi erat coniunctus, Margaritam quoq; Cardina-
lis Poli matrem grãdæuam anũ, & quòd duos Re-
ges Edouardum, atq; Ricardum patruos præferret,
ſtirpis, ac ætatis honore uenerabilem eadem ſæuitia
in carcerem coniecit, hæc propter ſummam gene-
ris ſui nobilitatem, & probatisſimæ uitæ famã ma-
xima apud omnes parta gratia, ut Mariæ Hẽrici re-
gis filiæ, quæ uiuente Catharina Principis hæredi-
tariam dignitatem obtinebat, alumna eſſet, delecta
fuerat. Sub id quoq; tempus Bolenia quãquã Ca-
tharinæ Reginæ obitu cõiugii planè ſecura, beataq́;,
minus tamẽ ea fœlicitate lætabat', quòd enixa puel-
lã in ſpem fortunatæ prolis marem cõcipere nõ po-
terat: Itaq́; tam ſceleſto, quàm ambitioſo cõſilio, ra-
ta mariti Regis uires fœcunditati ſuæ impares, atq;
alienas fore, cum Georgio germano fratre, ſicuti fe-
runt, concubuit, ut adulterii crimen uix credibili tã-
ti inceſtus ſcelere tegeretur, ſed immane facinus an-
cilla denudauit, quæ fortè cum amatore deprehen-
ſa, caſtigataq́; ob id ſeuerius à Regina, quum pœ-
nam timeret, periculum feſtinata delatione præuer-
terat. Fuere qui exiſtimarent Henricum, uti plerũq;
fit importuni amoris ſatietate adductum, Boleniæ
mores, & occulta corporis uicia faſtidiſſe, grauiq́; ea
alumnia oneraſſe inſontem, oculis ſcilicet inſtabili
cupiditate in Ianam Semeram coniectis, quæ mo-
dicis orta natalibus, ſed amabili uenuſtate conſpi-

cua

cua,mirè placuerat,uerum ſupra fœdi inceſtus flagi-
tium aliæ,atq; aliæ probroſæ libidines Reginæ famã
proſciderunt,ſubortis enim indicibus accuſati,Nor-
reus à cubiculo,uetus à puellari ætate adamator, &
Bruertonius eques illuſtris, Marcusq; item muſica
arte,& pneumaticis organis Reginam exhilarare ſo
litus,itaq; repentina quadam amoris, ac odii cõmu-
tatione,Regina teſtibus accuſata dãnatur, damna-
tæq;,uel obiecta neganti, ceruices gladio carnificis
abſcinduntur,pariq; demum ſupplicio frater,& reli-
qui,quos diximus,puniũtur, interficitur & Vueſte-
nius decorus adoleſcens,cui Bolenia ob ſuauitatem
oris,ut ad ſtuprum pelliceret,mollius eblandita fere-
batur,ſed in his cruentis admodum iudiciis nihil a-
cerbius,atq; miſerius fuit,ꝙ Thomam Boleniũ Re-
ginæ patrem inter damnantes collegas iudices con-
ſediſſe,& clariſsimos Vueſtenii parentes inſontis,&
ſolius formæ pœnas dãtis filii ſalutem uel exilio pe-
renni,& toto fortunarum cumulo impetrare nequi-
uiſſe, biduo poſt Henricus celebratis nouis nuptiis
Semeram in coniugalem thorum duxit, hæc de-
mum uiſa eſt cæteris aliquanto fœlicior, quod enixa
puerum,cui Edouardo nomen fuit, nondum alterã
experta fortunam,in partu doloribus extincta de-
ceſſerit. Nec multò poſt permoleſto utiq; cœlibatu
Anna Gulielmi Cleuenſis Regulis ſoror, è Sicam-
bris ad quartas nuptias in Britãniam accitur, ea in-
ſigni apparatu excepta, aliquãdiu Reginæ nomen,
& maritalis accubitus ſtata forma, & morum ſim-

plicitate sustentauit, sed demum quòd ad geniũ minimè responderet, cubili primo exclusa, & mox repudiata, quòd Lutheranæ superstitioni fauere crederetur, & paulò ante Antonii Lothoringiæ Reguli filio penè promissa diceretur, Catharinæ Hauardæ Regium thorum reliquit, hæc Thomæ Hauardi Northfolchiæ Reguli ex Edmundo fratre neptis erat, penes quem cõmunicata cũ Surreio pâtre gloria, uictoriæ scoticæ decus fuisse docuimus, quum à nobis ea bella in historiis scriberentur, mansit tamẽ Annæ molliter ablegatæ regius propè honos, quòd iniuriam nequaquàm astuta dissimulatiõe, sed multa æquitate, remissioneq; animi pertulisset, nec multò post, & ipse Cromuel tanti modò nominis, rerum omnium moderator, & euersor, atrocitate, atq; superbia nobilitati inuisus, urgente Hauardo diras digno, atq; malefico ingenio pœnas capite persoluit, gratissimum autem omnium oculis spectaculũ præbuere, immensæ opes domesticæ suppellectilis nefario, & festinato quæstu cõgestæ, quum tot spolia regiis diuitiis æquata, ex eius domo ad hastam transferentur, in caput autem Catharinæ Hauardæ nõdum à nuptiis infœlicibus exacto biennio, par supplicii calamitas incidit, abscisis scilicet carnificis manu ceruicibus, quum adulterii conuicta probrosæ libidinis pœnas dedisset, præeuntibus in eodem supplicio duobus adulteris, Culpepro, atq; Durãtio, hic enim ante Regias nuptias puellaris ætatis florem delibasse fatebatur, ille uerò uti decorus iuuenis

amore

amore pellectus in spem prolis, nocturnos sene-scentis Regis labores adiuuarat. Cæterum Hen-ricus Hauardæ adulterio probè uindicato, falla-cium uirginum fidem, atq; libidinem detestatus, ad sextas nuptias descendit, ducta in Regium tho rum Catharina Thomæ Parii equitis filia, quæ duo-bus orbata maritis ab oris uenustate mirè placue-rat, huic autem Dii dent castum animum, & cer-tam fœcunditatem, ne Rex fœda coactus sorte, ad septimas nuptias rapiatur, Henrici enim occulto, ac admirabili fato datum uideri potest, eos fermè omnes, quos arcta affinitate, familiaritateq; dile-xerit, uti pestifero quodam amicitiæ ueneno affla-tos, ex instabili fœlicitate longè omnium euasis-se miserrimos, sed Dii immortales alioqui pec-cata hominum arcana uindictæ ratione puniri so-liti, ut uehementer optauerim Henrico Regi an-tiquo spectatæ uirtutis merito mentem sanaue-rint, scilicet, ut recenti flagitio euersa templa, dum ad animum recurrit, pristina pietate restituat, quanquàm enim tot nuptias, quibus nullum ad-huc finem uidemus, impotenti libidine repetitas, clarissimorum, ac innocentissimorum uirorum san-guine defœdarit, omnia tamen ei fœliciter euentura crediderim, si saluberrimum uolumen à Reginal-do Polo Cardinale propinquo suo, ad se piè, a-mantissimeq; perscriptum, pari pietate, æquitateq; animi opportunæ medicinæ instar hauserit, sic enim quãuis hac ipsa Deorum clementia, neq; uita in-

ſontibus erepta reddi, neq; ipſe inter fœlices Reges tanquàm planè fortunatus referri poſſit, planè tamen fiet, ut leniat inuidiam, & priſtinum decus magna ex parte recuperet, tactusq; religione, omnem iniuſtæ notæ memoriam Henrici ſecundi gentilis ſui exemplum ſecutus, aboleat.

FINIS.

SCOTIA

COTIAM ab reliqua omni Britannia, quæ Anglia dicitur, Tuedo amne, Cheuiotaq́; monte, & diuersis duobus æstuariis regni nomẽ obtinuisse docuimus, Ea in septẽtrionis ad Orchadas uergit, triploq́; Anglia minor existimatur, quod aduersis utrinq; pressa, extenuataq́; littoribus enormi, & ualde oblonga ceruice in orientem promineat, uti ex Ptolemæi tabulis apparet; quãquam Tacitus Britãniam bipennis formæ persimilem tradat, atq; ideo Scotia nihil ad orientẽ solem incuruata flexu littorum extendi uideatur, sicuti eam Germanos pictores Taciti authoritatem secutos, in Ptolemæi libris expressisse conspicimus, Accepit autem nomen ab externæ, nec admodũ antiquæ gentis aduentu; nemo enim è latinis authoribus Scotorum meminit ante Marcellinum, qui Iuliano Cæsari æqualis fuit, neq; satis cõstat è qua primum regione Scoti in Albionem traiecerint, quum uariantibus non Anglorum modo, uerum & Scotorũ annalibus magna dubiis rebus obscuritas inducatur, nam alii ex Hybernia, nonnulli ex Dania, Cimbricæ Chersonesi, uel Gothiæ, Noruegiæq́; peninsulis originem suam deducunt, nec defuere, qui

ex Hispania classibus aductos existimarent, et impudentur Scotiæ stirpis nomen à Mose ipso, ac Aegiptiis ementirētur, idq; authore uiro Scoto, Hectore, Boëthio, qui insigni facundia, & pari diligentia perpetuam Scotorum Regum historiam ad Iacobum eius nominis Tertium deduxit, sed ab eorum opinione, qui eos ex Hybernia aductos arbitrantur, minimè discesserim. Numerant autem Scoti ex incorrupta annalium memoria, ab hinc mille amplius, & septingentis annis cētum, & quinq; Reges, à Fergusio primo, ad Iacobum Quintum, qui hodie iuuenis adhuc iam peruiginti, & septē annos, nullis unquàm externis, aut intestinis bellis implicitus tranquilla, & maximè diuturna pace perfruitur; is à toto ualidi corporis habitu, & facie hylari, decora, ac ipsis tuēdæ pacis artibus spem nequaquàm incertam bellicæ laudis præfert, ostendetq; se inde clarissimis factis ad laudem, nisi fata conceptæ uirtuti fœlicem cursum inuiderint: in his tot sæculis admirabile dictu est, quantum ambitio, Regniq; cupiditas, secunda paucis, pluribus autem aduersa, exitiosaq; ualuerit, tres enim, & quinquaginta Reges, aut bellica ui, aut procerū insidiis crudeliter interempti referuntur, exercuere siquidem ab initio Romana arma, Pictos subegere, sustinuere demum Danorū impetus, ac omni ferè tempore, quum à ciuilibus bellis otium esset, cum Anglis de finibus contendere, tanta animorum contumacia, ut quum superbia, atq; odio nulla calamitate frangerentur, aduersis contusi prælíis,

liis,Edouardo Anglorum Regi ſacramentum dice-re,& tributa pendere cogerentur; cæterũ Rex Do-naldus à Fergusio Scotorum Rege primo, ſi inter-iectos enumeremus,ordine uigeſimus ſeptimus,quũ diu,& uaria quidem fortuna cum Seuero Cæſare di-micaſſet,primus è Scotis Regibus Christianæ reli-gionis ſacra ſuſcepit,primusq; in Scotia, quum ue-nalia in humanos uſus aliarum rerum permutatio-nibus,aut aliundè importata pecunia,in foro,& nũ-dinis emerentur aurum,& argentum, Scotica nota percuſſit,ſed præclarũ Christianæ pietatis ſpecimen ſuprà cæteros præbuere Vilhelmus,qui Ricardo Re gi Angliæ in Syriam ad expugnandam Ptolemai-dem proficiſcenti, Dauidem Germanorum fratrem cum lectisſimis Scotorum copiis adiunxit, et Alexã der eius nominis ſecundus,à quo maximè pio, & li-berali ſtudio Ludouicum Galliæ Regẽ eximiis Du-cibus, Validisq; Scotorum cohortibus adiutum fe-runt,quum ille Regum optimus, atq; ſanctisſimus ſacro etiam tum ardente bello,in Aegiptum ad Da-miatam tranſmarinam expeditionem religioſo ad-modum inceepto,ſed aduerſo exitu ſuſcepiſſet, ſed poſt multa ex inteſtinis cædibus interregna, atro-cesq; multorum tyrãnorum interitus ad Stuardam domum nutantis imperii nomẽ deuenit,ea tum pla-nè illuſtris à præalta origine Danicam progeniem reſpiciebat,facilè enim ad Regium faſtigium repẽ-tè euadentibus,uanitate quadã peregrinæ ſtirpis ho-nos exquiritur,ut potè,quibus patria nobilitas, uti

nullis innixa fabulis obsolescat, Stuardū enim eorum lingua senescalcum, id est Regii conuiuii magistrum uocant, quem honorem eximiæ dignitatis apud Neapolitanos Reges, à nobilissimis procerū expeti uidemus, hoc enim præclaro officii munere Rex Macolmus animi uirtute memorabilis, Valterium generosum pariter, atq; impigrum ducē, oriūdum è Dania, uirtutis causa perornarat, quòd Valterius in Syria aduersus Saladinum insigni cū laude Christianis Ducibus operam nauasset, ita, ut eius dignitatis nomen, quod à posteris per manus exciperetur, in familiam adoptatum facilè permanserit; fuere autem è Stuarda familia tres Roberti Reges continua serie ad Iacobum primum, qui Roberto genitus id nomen primus suscepit, tradiditq; perpetua successione Aegiptiorum Regū more, quatuor ab ipso Regibus, quibus id omnino fatale, & prorsus infelix extitisse uidetur, Iacobus enim primus à coniuratis in cubiculo confossus interiit; at secūdus ipsius filius diffracto uiolentia ignis tormento, metalli frustulis est discerptus, porrò tertius oppugnante parricida filio iusta acie superatus ad Sterlingum occubuit, quartum autem primi recta serie pronepotem, ingenti prælio ad Floddon superatum Surreius interfecit, quum Hauardus ipsius filius, qui hodie Henrici Regis penè socer est, imperatori patri in prima acie felicem operam nauando, uictoriam maturasset, impulsu etenim Ludouici Galliæ Regis, quum ab Henrico in Morinis ingentibus Anglorū

& Ger

& Germanorum copiis præmeretur, Iacobus Angliam inuaserat Rege destitutã, roboreq; omni ueterum militum in continentem abducto, in tutela Reginæ, Surreiq; relictam, Scoti siquidem Reges mutuo commodo Gallorum Regum amicitiam obnixè colunt, repetitã usq; à Carlo magno, cui Achaius Rex amicissimus fuit, confirmatamq; demũ certis fœderibus à Dauide Rege, qui ab anglis bello captus, eo tempore, quo Ioannes Rex Galliæ ductus in triumphum Londini aderat, raram Edouardi fœlicitatem opportunè cumulauit, quum in eius mensa insigni fortunæ ludibrio captiui duo Reges spectarentur, peruetusta itaq; consuetudine, quum Angli Scotiæ fines inuadunt, insigniq; apparatu arma mouent, Scoti statim Gallorum opibus confirmantur, pecuniaq; inprimis egregiè, ac item tormentis, armis, copiis, peritisq; præsertim belli Ducibus adiuuãtur, Parem autem beneficii gratiã Scoti promptissimè referendam existimant, quum in continentem Anglorum copiæ traiciunt, in Anglicos enim fines penetrant, tumultuq; hostili in Northumbria cuncta permiscent, ut domestico belli metu. Anglorum aduersus Gallos apparatus, atq; impetus retardentur, unde illud non infacete dictum Ludouici undecim Galliæ Regis, qui cõceptæ insaniæ opinionem admirabili sæpè prudentia opportunè, atq; fœliciter eleuauit, quum enim Edouardus infesto animo in Galliam esse traiecturus, sociorumq; legati à Ludouico amicè, solicitèq; requirerent, ut oppida ad

Samorabrinā amnem, uti hosti exposita, diligentius permuniret, ad ueteres munitiones se uallū probè ualidum, atq; densissimū adiecisse respōdit, mussantibus porrò legatis, qui nihil tale factum, aut cogitatum quidem nouerant, atq; itidem, ut publicæ saluti prospiceret, suadebat, quòd negligentia eorū, qui extruendo operi munus suscepissent, nihil omnino esse additum, subridens contendite, inquit, in Scotiam, si aggeres meos uidere concupitis; quòd intelligi uellet Anglos si à fronte in aliena terra bellum quærerent, domi protinus, qui terga cæderet, a Galliaq; retraheret, proprium, & uerum hostem habituros, datur autem honoris causa ob eximiam fidem Scotis militibus, ut eis Galliæ Reges corporis custodiam, salutemq; suam committant, ut hinc quoque pernobili spectatæ constantiæ argumento opportunas arces uti Mediolani uidimus, Scotici præsidii tutelæ demandatas minimè miremur; alunt & Galliæ Reges Scotorum alas, earūq; præfectos in honore habent, uti nuper Eberardum Obigninū à nobis in historiis alternà ludentis fortunæ cum laude posteris narratūm, atq; item Ioānem Stuardum Albaniæ Regulum, qui uirtutis eximiæ testimonium, dum Gallis militaret, in Italia reliquit, Robertum, quoq; cum sua tum Eberardi patrui uirtute, bello illustrem, inter Gallorum Duces ætatis authoritate facilè primum, militiæ incommoda egregiè adhuc ferre audimus. Scotiæ Regibus eadem sunt iura, ac imperia, in sacerdotes proceres, & minorum gen-

tium

tium classes,quæ apud Anglos uigere meminimus, utrisq; enim est eadem fere lingua, nec leges omnino dissimiles,quanquàm Angli municipales, Scoti autem ciuiles magis respiciunt,paria quoq; exiguntur uectigalia,atq; una omnino cogẽdi,alendiq; exercitus cõsuetudo, Sed Angli Reges pecuniam, Scoti uerò militem imperant,uerum in conscribendo eadem delectus cura seruatur,Scoti quoq; hisdẽ utuntur armis,sed Sagittarum usus crebrior apud Anglos,quòd nuper tradẽtibus Gallis sclopetto uti didicerint,raros autem equites,sed eos eximiæ uirtutis in eorum acie conspexeris,desilire enim ab equis, æquare uitæ pericula,& communicare spem laudis, uel ipsi etiã Reges solent,recentissimo Iacobi quarti exemplo,qui pedes pugnãdo aduersis uulneribus confossus occubuit. Pugnacissimi autẽ milites existimantur è Laudonia, quæ Pictlandia dicitur, antiqua scilicet Pictorũ sedes,Angusiaq; item, & Fifa, quòd eæ regiões Anglis æternis hostibus maximè sint propinquæ,suspecta enim utrinq; arma ipsos finium custodes plurimũ exercẽt, uti nunquàm inter eos firma pace,dubiisq; semper induciis, & ad mutuas insidias concitante odio,quòd nulla Regum amicitia,uel cognatione,aut fœderum tabulis, minimè restingui posse psuasum habent, Armatura porrò,uesteq;,& reliquo cultu Gallos imitantur, quorũ amicitiam mutuis cõmertiis colũt, epularum autem copia,edacitateq; nostris hominibus penè incredibili Anglos antecedunt,uerum nequaquàm erudito

gulæ ſtudio protracta in integras noctes conuiuia exercent,ſed certe frigidior cœli plaga uoracitatem excuſaret,niſi uaria ſaporũ irritamenta, ſupra ſacie-tatem inexplebili quadam ingluuie peterentur, quã-obrem neceſſe eſt,ut fœminæ continuis redundan-tiæ uitiis confectæ,amiſſo flore illo ualde præcipiti, puellaris ætatulæ,aniles ſtatim,atq; inſuaues induãt uultus,& firmiſsimorum etiam uirorum robora ci-tiſsime diſſoluantur, Hoc etiam immoderato cõui-ctus ſumptu,pleriq; deuoratis patrimoniis ad tantã rei familiaris inopiam rediguntur,ut ab obuiis ſtipẽ emendicare non pudeat,quod agrum colere,aut Sel-lulariam exercere artem,honeſto loco natis indeco-rum arbitrentur,uſq; adeo,ut pleriſq; latrociniis, & furtis ſeſe alere,nullo pœnæ metu æquiſsimum pu-tent,ſed eam gulæ intemperantiam plurimum adau-get obſoniorum immenſa fertilitas,nulla enim toto orbe regio,uel altilium,omniſq; generis uolucrum, & ferarum,quæ aucupiis,atq; uenatione parantur,u-bertate copioſiot,nulla fluminibus, æſtuariis lacu-bus, & toto deniq; Oceani litore piſcoſior, nulla maioris, minoriſq; pecoris carnibus abundantior, quæ adeo delicatæ ſunt,ut ferinis præferãtur, et plu res bubulæ ſummam ſaporis dignitatem attribuant, & hæc etiam adeo uili pretio conſtat,ut obeſi ſingu-li boues,ſine tamen tergore,ſingulis ſæpe aureis coẽ-mantur,tanta autem ubiq; uenatio ſeſe offert, ut uel recta,& quotidiana conuiuia tripartitis cœli, ac ter-ræ,mariſq; ferculis onerentur, maxime etenim au-

cupiis,

cupiis,atq; uenationibus ſtudet,nec his eximiæ ſagacitatis,& roboris canes deſunt,reperiũtur enim ualde proceri,feroceſq; qui herum uel contra armatos hoſtes egregie tuentur, quum admirabili ingenio, fideq; depugnent,his etiam innata uis eſt humanæ prope ſolertiæ,ut ſicariorum,maleficiorumq; hominum ueſtigia ſectari,eoſq; latebris ad pœnam eruere ſoleant,neq; ulli uel regulo fas eſt, quæritantibus fores obiicere,ut noxius ad alienam iniuriam abſcõdatur,allatrant enim,ianuamq; unguibus pulſant,& tanquam magiſtratuum apparitores,iuſtitiæ nomine ſibi uel interiora cubicula pãdi iubent,iura enim ſolidæ pacis Rex iuuenis egregie tuetur, Anglorum,& Gallorum affinitate,ac amicitia ſtabilitus, quum Henricus Angliæ Rex ſorore genitum terris ſemper Scotorum Regulis,qui ad imperiũ aſpirarent cõſtantiſsime foueret, atq; quum poſtea Frãciſcus Rex Galliæ tradita in matrimoniũ Magdalena filia ſibi generũ aſciuerit, uniuerſæ porro Scotiæ regiones,atq; urbes,lacus,flumina, & portus ſingillatim enumeraſſe ipſius Boethii muneris fuit, qui curioſitate,& diligentia amore patriæ digniſsima, nihil intactum,& ſine laude uel in aſpretis, atq; paludibus reliquit,Nos pro inſtituto nobiliora tantũ attingemus.In Laudonia urbs eſt Edinburgus Scotorum Regia,ſenatuſq; ſedes cincta mœnibus,& arce,quæ ab aſſeruatis ſibi puellis nomen ducit,ualde inſignis,alluitur autẽ Forthea amne, excipitq; ab eiuſdem nominis æſtuario nauigia ab oriẽtali Occa-

no in frequentisſimum portum uix mille pasſibus ab urbe diſtantem, ubi Hæmonia eſt inſula hodie Colũba dicta, ultra Fortheam, in cuius oſtio conſpicitur Caſtellũ Dunbar, Fiſa regio occurrit, inſignis ſancti Andreæ urbe, ſacrorum primatu, & Gymnaſii authoritate, portuq́; clarisſima, cui hodie præeſt Dauid Betonius purpurei galerĩ dignitate uitæ ſplendore, ac ingenii grauitate illuſtris, In latere aũt lacus eſt, copia, captura'q; piſcium celebrat'; Nã in Scotia multæ ingentes, & piſcoſisſimæ quidem paludes numerantur, quarum maximæ ſunt Laomunda, ſub Grampio Monte in Oceanum decurrens, & Fincia in Argadia regione, inſulis arcibus, & frequentibus ædificiis memorabiles. E' Fincia in proximum agrũ enataſſe memorant prægrandem belluam, Moloſſo, Phocæ'q; perſimilem, quæ cum obuiis forte uenatoribus ingenti detortæ caudæ ictu crura perfregiſſet, prodigio locum fecit, quoniam non multò poſt Iacobus quartus cum multo maxima nobilitatis parte ab Anglis acie cæſus, inſignem Scotiæ luctũ attulerit. Ad Fiſam Anguſia, dicta olim Horeſtia ſequitur, Thao amne longè omnium totius Scotiæ maxime celebris, cuius ſeruato adhuc priſco nomine Tacitus meminit, oritur ex monte Grampio Iulii Agricolæ uictoria nobilitato, is hodie Granzebenus appellatur, id eſt eorũ lingua incuruus, & aſper, defertur autem Thaus in æſtuarium ubi urbs, olim Alectum, à Rege demum Dauide religionis cauſa Deidonum appellata, Introrſus uiſitur Perthum in

eiuſdem

eiuſdem Thai,multis iam torrentibus adaucti ripa ædificatum,quod à templo diui Ioannis nouum po⸗ ſtea nomen quæſiuit,nec à Pertho multū diſtat Sco na oppidum,antiquis cerimoniis celebratum, quum ſolemni admodum pompa Scoti Reges ibi coronē⸗ tur. Hæc in Noruegiam ſpectant, ſuccedit autem Marria,quæ ad extremam inſulæ partem extēditur, una prorſus Aberdonia urbe memorabilis, quæ in⸗ ter Donā,& Deam fluuios ſita propter Gymnaſiū optimarum artium,portumq; ſummæ opportunita⸗ tis multarum gentium concurſu frequētatur, nec in ultima parte laudis poſuerim,quod Boethium, quē ſupra citauimus Scoticarum rerum ſcriptorem aluc⸗ rit;Inde ultima Scotiæ littora cuneantur, efficiūtq; promontorium Dounesbium,Ptolemæo Taruedu⸗ nū, quod Deucalionico immēſo mari obiicitur, Ab eo in Septentrionē,& mox horrido,& maximè ſco⸗ puloſo littoris tractu inſulæ extrema reflectūtur,ab occaſu autem,auſtroq; pariter occurrunt, Cathane⸗ ſia ſilueſtris gentis;Itemq; Rosſia,& Morauia,Lor⸗ naq; generoſi ordei maximè ferax,ubi Promonto⸗ rium Creāter,olim Ptolemæo Nouantiū,quod lon⸗ gisſimè prominet in Aquilonem,efficitq; ingentem ſinū adeò caſtigatis introrſus terris, ut diuerſa duo maria, non maiore quàm uiginti miliarium ſpacio dirimantur,inde amnis Cluda,à Tacito Glota no⸗ minatus, uaſto æſtuario in Hybernicum ſinum de⸗ currit ad Dounbreton portum,& Emporium, in id enim Cantabri,& Aquitani, ipſiq; præſertim Hy⸗

berni breuisſimo ſinu ſuperato curſum dirigunt, in ripa Cludæ duodecim millibus paſſuum recedens à mari ſita eſt Glaſquēſis ciuitas, Archiepiſcopatu, & Gymnaſio celebris, opulentaq́; item profluentis cō-moditate, quum à Dumbreto totum id ſpaciū com-meantibus nauiculis frequentetur; in eius agro auri-fodinam inuenit Iacobus quartus, in qua & ille ex auraria gleba Cyaneus puluis eruebatur, quem A-zurium uocamus, emuntq́; pictores uel mediocre æ-quato auri pretio, ut in tabulis iucundisſimum, nec facilè interiturum ſereni cœli colorem efficiant, ſed ea ſectura demum exoleuit, quū Rege uita functo, Quintus hic qui regnat, è faſciis hereditatem con-ſecutus, nutriciorum incuria utilisſimi operis cogita-tionem abiecerit. Sequuntur & ordine in auſtrū uer ſo Nithdalia, in qua Dumfreus portus lanarum in eo tractu præſtantia celebratus, quarum tenuisſimis uelleribus chyrothecæ conficiuntur magnorū An-tiſtitum, inter ſacrorum cerimonias, manibus dicatæ, expetitæq́; plurimum à delicatis mulieribus, ut digiti earum ab hyemis iniuria muniantur, id lanarum ge-nus mirè coccum ebibit, & florentem ad tineas uſq; ultimas conſeruat. In tergo Nithdaliæ Cumbria pa-teſcit propter gentis nobilitatem, Vualliæ Anglicæ facilè æquata, Quoniam nemo Cūbris imperat, niſi legitimæ hæreditatis prærogatiua imperio deſtina-tus; inde ſuccedit Anandia, & mox Gallouidia, Bri-gantibus quondā poſſeſſa regio, in ea eſt paucis ad-modum ſtadiis remota à mari urbs, Candida Caſa

nomine

nomine uocata,insignis episcopatu opulento, & fre-
quentia peregrinantium,qui religionis causa ad Di-
ui Niniani templum miraculis illustre confluũt. in-
trorsus non longe ab Edingburgo, quod diximus,
uisuntur & duæ urbes frequentatæ Regibus, Ha-
dintonia,& Sterlingum, Terra autem Scotica in u-
niuersum ubertate,culturaq; Anglicæ facile cedit,est
enim pluribus in locis obsita saxis,arboribus glabra,
passimq; obsessa palustribus aquis,adeo,ut supra id,
quod ferendis uitibus,atq; oleis est infælix,in ea etiã
triticum in siliginem cito degenerat,sed eã uini, atq;
olei inopiam natura uariis metallorum dotibus com
pensauit,quãdoquidem in uberrimos prouentus, si
Reges liberali sumptu certam spem fodientium su-
stentent,magna uis eruatur argenti,& orichalci, al-
biq; plumbi,& ferri. Reperitur & Gagates lapis, si
bibatur cum aqua tritus ad deprehendendam puel-
larum uirginitatem mirificus, meiere enim uitiatas
statim cogit,certisq; in uadis margaritas magnitu-
dine insigni,sed quæ ruffescant,gibbosæq; sint, om-
nium rerum pater Oceanus abunde suppeditat,Cõ-
chæ enim,dum e profundo in summum tranquilli
maris æquor sese attollunt,ut ore patulo celestẽ ro-
rem excipiant,exquisita arte,magnoq; silentio ab u-
rinantibus capiuntur,eiicit & Oceanus in Scotica
litora Succinum ab antiquis electrum alio nomi-
ne dictum,quod nos hodie Ambram uocamus, est
id subflauum,& odoratum gummi genus, omnino
duplex,alterum igneo nitore translucidum,alterum

pinguius,& in melleum colorem deflectens, ex hoc fiunt corollæ,monilia'q; dicata ceruicibus puellarũ quod tonsillis,ac anginis medeantur,ex illo autẽ uarias imagines sculptura exprimi uidemus, quæ illigatæ auro,Emblematis,& bullæ nomine,torques, & militares pileos exornãt,id uero ex spuma, sordicie'q; maris,uel ut plures produnt,ex peregrinarũ arborũ lachrymis,excipiente,cogente'q; eas Oceano durari credibile est in Glessariis germanici maris insulis, quæ à Succino glessum earum gentium lingua uocato,nomen tulerint,eius autem ingentem massam in litore Scotico à pastoribus repertam Boethius scribit,quæ inscitia, agresti'q; libidine perfracta, & temerè cremata in odorem,priusquàm à peritis nosceretur,magna ex parte perierit,quum ex ea,ut credi par est,immensi prætii potoria uasa fieri potuissent.fert & non uno in loco mirabilem glebã in coquinarios usus opportunam,quæ succensa,& cãdens ligni modo ardet,& cuncta commodissimè percoquit,Hyberna'q; cœnacula uapore complet,ab nullo nidore fumi algentibus periucũdo, cæterum Caledonia Sylua antiquis nota scriptoribus, quæ hodie Callendar appellatur, uasta sui magnitudine è mediterraneis ad maritima uariis anfractibus se extendit,in ea inusitati generis feras, & uolucres esse tradunt,equos scilicet agrestes,& indomitos,atq; itẽ tauros summæ feritatis leonum similitudine iubatos,Bisontibus quos Sarmatia gignit, populus'q; Romanus aliquando in harena spectauit, toruitate

aspectus

aſpectus non omnino diſsimiles,Ii ueſtigia hominũ inſidiarum metu aſtutis ſenſibus deuitant, attrecta- taſq; forte hominis manu frondes quum olfecerint, repente profugiunt,nec capti laberinthis, & foueis ulla omnino pabuli copia placãtur, ſeruitutis enim contumeliam non diu ferunt,in eaq; mœſtitia,contu maci ſpiritu efflato,citisſime moriuntur, tanta autẽ iracundia,& robore uenatores inuadunt,ut eos non- nunquam trãsfoſſos cornibus,euibratoſq; in ſubli- me crudeliter interimant, ſubiiſſeq; id uitæ diſcri- men Robertum Regem cognomento Brusſiũ an- nales memorant,quum pro ſalute Regis quidam è comitatu eius longe promptisſimus irruentis feræ impetum obiecto corpore ad non dubiam mortem excepiſſet, ſcatent, & nemora nigris Pauonibus, qui puniceo ſupercilio, & leporinis fere pedibus an- ſeris magnitudinem implent,tripliciq; pulparum ſe- rie ſapidisſimi exiſtimantur,occurrunt & Buſtardæ olorum amplitudine,quas Plinius, aues tardas uo- cauit,celebrantur & Solandæ aues aquilæ marinæ perſimiles,quæ adeo fæliciter piſcantur, ut quum è profundo optimos quoſq; piſces miro delectu ro- ſtris corripiant,ad nidoſq; pullorum deportẽt, ma- gnam prædæ partem hominibus id cum uoluptate ſpectantibus benigne largiantur,ſuppeditentq; item ligna coquendis piſcibus,quum nidos e uirgultis,& ſurculis ciconiarum more in præaltis cautibus con- ſtituant,Viſuntur & caſtores fibri ponticis pares, itemq; nobiliores Martæ,id felium & Viuerrarum

est genus, quorum animalium pellibus mollicie, leuoreq; præstantibus Principũ uestes fulciũtur. Fuere, & qui crederent quarundam arborum folia, quũ in mare deciderent, occulta quadam Oceani potestate, in anates aues conuerti, sed ea miracula regionis, euulgata in remotas gentes, aut falsa omnino, aut certè minora uero uel curiosus, & indefessus uiator inueniet, quod alii, atq; alii populi ad ulteriores semper admirabilium rerum famam facilè transmittant, adeò ut irrita spe talia quærentium, quum extremæ terræ itinera pariter, uotaq; hominum finiant, & eludant, in longinquas, & ab orbe nostro penitus diuisas insulas, nusquàm uisa, nec certa narrantium fide audita, miracula referantur.

FINIS SCOTIAE.

HYBERNIA

YBERNIAE figuram, ꝙ enormi,& lunato undiq; litore, quatuor uentorũ cardines totidẽ promontoriis aſpiciat: querno folio ſi eius cuſpidem, & à pediculo ſimiliter imam partem modicè abſcindas, perſimilem uideri uolunt, qui eam in tabulis effigiant. Longisſima autem, diametro per obliquum protenditur à Notio Momoniæ, quòd in Cãtabriã uergit, àd extremum Holtoniæ caput, Iſmenium antiquis dictum, quò terræ ultimæ immenſo ad arctũ Oceano terminantur, Aſperis obſita montibus, & inculta campis: nec dimidiam quidem Britãniæ partem æquare exiſtimatur; quum ei par ſit, uel ubertate agri, uel pecoris fœcunditate; &, quod Angli facilè cõcedunt, tepore ſoli, cœli clementia, atq; aëris ſerenitate nobilior: Verum inculta gens, ignara luxus, & peregrinis illecebris incorrupta, aratrũ magnoperè faſtidit: ligonem recuſat, ſudoremq; omnẽ præter bellicum refugit, quo uno nihil ferè, præter decus, quærendum exiſtimat. Contenti ſiquidem pecore, lacte, caſeo, & fauis, piſce item, aucupio, uenationeq;, dona Cereris, & Bacchi Principum ſuorùm illata menſis non inuident: quum uulgo placentas ex Olira, & Birram in pòculis præferát, & multo legumine lar-

giter epulentur. Quin,& eodem contumacis animi decreto metalli feris montibus parcunt,nec aurum, argentum'ue secturis,& fodinis Anglorum studio, & multo labore inde erutum asportari patiuntur,uti rem uitæ,ac moribus maximè pestilentem. Hyberni diuisi in multas regiones,inter quas Holtonia,Lagi nia,Cõnatia,atq; Momonia maximè sunt insignes. et Media ex æquo suis Regulis parent,neq; unquã passi sunt, ut summa imperii ad unius arbitrium, ueluti subla- ta libertate,recideret. Vsqueadeò in feris hominibus ingenium uiget,ut iustitiæ nominè plurimum gau- deant; idq; unum maximè curent,ne quis multò ma ximis uiribus abundet,indeq;, uti plerunq; fit,into- lerandus,& impotens,cæteris subactis,Insulæ regnũ arripiat. Verum ingenti authoritate,bellicis operi- bus,& antiqua pariter nobilitate cæteros antecellit CONNATIVS Honel Holtoniæ Princeps, Is continenter bella gerit,modò cum finitimis An- glis,modò cum Regulis,qui undiq; Holtanicos fi- nes amplectuntur. Duæ siquidem maritimæ regio- nes in Laginia,Midiam & Fingalliã eas uocant,An- gliæ regum imperio,& præsidiis tenẽtur,Ab his bre- uissimus est in Angliam traiectus,intercedente Ma- na Insula,in quam,authore Tacito,repertis humili- bus uadis,captatoq; æstu reciprocantis Oceani,mi- raculo quodam Romanæ legiones transnatarunt. Ea uetustum adhuc,immutata littera nomẽ retinet, ita,ut à Mana Hyberniam inuadere in spem trium- phi ambitiosè cogitarint, putaritq; Iulius Agricola

legione unà, & modicis auxiliis subigi, ac in pace cōtineri facilè posse. In Midia Anglicæ ditionis, Dublinium è Mana conspicitur, amplissima omniū ciuitas Lipheo amne, Obocca olim dicto, qui portum efficit, atq; item frequenti emporio pernobilis: Anglorum enim commerciis maximè creuit, & fuit aliquandò tempus, quo Angli magnis exercitibus Insulam peruagati, ad totius Hyberniæ principatum aspirarent, Sed hyberni, qui diu intestino occupati bello graues insaniæ pœnas dederant, quum periculo admoniti ad publicæ salutis consilium rediissent, coniunctis uiribus ita Anglorum opes, atq; animos contuderūt, ut ne illis exigua pars Insulæ, & ea quidem liberali quadam pactione relinqueretur; Armauit enim Hybernia Anglico tumultu supra quadraginta millia peditum, & equitū. Ipse nuper Conatius Honel ex prouincialibus suis exquisito etiā delectu quattuor millia equitum, & triplo maiorem peditum numerum in aciem eduxit. Sed demū Thomæ Hauardi Scotica uictoria clarissimi industria, & donis in amicitiam traductus, cum Henrico rege pacem colit. Regia Honelis Armacana dicitur, quæ præcipua sacrorū authoritate totius Hyberniæ primatum obtinet: sed nullis cingitur mœnibus, sicuti, & cætera Holtoniæ castella nudata muris patent: Quum ditionem aduersus hostes expedita manu, campestriq; acie defendere, quàm munitione, atque præsidiis tueri nobilius ducat. Vicatim habitant, & in deligendis sedibus opportunitates paludum, &

montium sequuntur. Connatius, uti bellicosum, ac intentum decet, pagos deuitans, in statiuis castris, ac Hybernis uitam traducit; umbraculis fronde protectis, tentoriisq; ex pellibus, & linteis militari more imbres arcet: uentos, solesq; contemnit, nullū ei antiquo gentis more capiti tegumentū præter galeam: horrido enim, & circūtonso ad aures capillo, recisaq; sæpe barba, & labro superiore intortis setis ad terrorem hirsuto populariter incedunt, ut bello ferociores appareant. Vnum autem cūctis ferè uestis genus, lanea chlamys, quæ ab humero, ubi est læuæ manus exertus, circumducitur, limbo ad elegantiam uariegato, iubatoq;. In ea Princeps puniceum colorem præfert, militi cianeum, & ruffulum relinquit: iccirco nostri Hybernicam appellant, uti inde traductam: quam trierarchis, & naualibus sociis familiarē uidemus, tunicis etiam croceis usq; ad genua conteguntur: quarum margines inductis serici coloribus acu scitissimè depingunt. Puellis mos est crines nodulis collectos ostentare, uelare autem matronis, quæ croceis fasciis per multas spiras conuolutis in orbem, capita Turcarum more exornant. Appellantibus festiuè arrident, & non nūquàm choreas ad Arpen ducunt, quam utroq; genu contentam per æreas impares chordas argutis digitis pulsant, & modulos alludente uoce comitantur. Apud eas in uniuersum dubius est pudor, & rara admodum pudicitiæ laus, quum in peramplis cubilibus integræ familiæ cubent, & facilè tenebris uerecundiam extinguāt. Reguli,

guli,nobilesq́ uxorem pariter,& pellices alunt,neq; probro ducitur uxorem repudiasse,redditoq́; ei mundo muliebri eundem nuptialem annulũ concubinæ digitis induisse. Porrò alii ueneri licentius indulgent,neq; libidinem inter grauia crimina christianis uetita legibus adnumerant,quum probitatis famam una præsertim innocentia metiantur. Hyberni omnes uel in asperis, & syluestribus locis christianos obseruant ritus,docentur ab Episcopis per idoneos literarum latinarũ,& musicæ artis magistros, qua institutione,eruditioneq́; opima sacerdotia promerentur. Sunt enim sacræ quattuor metropoles, Armacana Holtoniæ,Dublinensis in Laginia, Cassilensis in Momonia, & in Connatia Tuomensis, quibus Episcopales quaternæ ditiones contributæ suffragantur. Holtoniam secat omnium maximus amnis Boandus, antiquis Buuinda dictus, qui contrà Scotiæ litora non lōgè ab Armacana urbe,nauigabili alueo in Oceanum defertur, abundat Salmone pisce,Aringisq́; plurimũ,quibus sale,& fumo inueteratis mercimonii nomine Italiam repleri conspicimus; piscantur,& in eo margaritas pondere,leuoreq́;,si candor accederet,Indicis pares. Holtoniæ tergo hæret Connatia in Occidentem solem,ac Hibericum Oceanum deuexa. Hanc ab Momonia diuidit Sineus amnis,qui hodie dimidium nomē seruat,alluitq́; Limericum urbem xxiiii.millibus ab ostio distātem. At in Momonia insignis Suirus,cui olim Modani nomen fuit,in mare cōtra Cantabriā

defertur, auctusq́ duobus in unũ confluẽtibus fluuiis, Vaterfordiæ urbis portum tutissimæ stationis, Anglorum, & Belgarum classibus præbet, Per Laginiam autem Obocus, qui hodie Lipheus dicitur, sinuato cursu multis torrẽtibus præceps datus Dubliniũ interfluit, atq; inde ad decem millia pass. magnarum nauiũ capax contra Monam Oceano miscetur. Verum, uti diximus, Holtoniæ Boandus, & aquarum mole, & longitudine cursus, & fertilitate piscium cæteros antecellit, In eo supra Armacanã stagnum haud peramplũ admirabilis naturæ celebratur, in quo si pertica ex Acrifolii planta in uado defigatur, & post aliquot menses reuellatur, extremam partem, quæ limo inhæserit, in ferrum conuersam, secundam uero, quam profluentis unda continue abluerit, in cotem duratam spectantibus ostẽdet, miraculo quoq; proximũ uidetur, ex putri ligno, naufragiorumq́; reliquiis, quæ illisæ litoribus, perpetuis Oceani fluctibus agitentur concipi, enasciq́;, & demum euolare inde aues, quæ in usu mensarum sint, & nostris anatibus assimilentur. De oraculo autem ad Diui Patritii puteũ, quo nouenis haustibus expiari animos à grauibus delictis ferũt, atq; inde cõcepto uaticinio ad diuinationẽ præparari, nihil hactenus à nobis compertum est, nisi cuniculum illum in abdita rupe ad extremam Insulæ oram, qua Cori flatibus exponitur, antiquorum operis excauatũ, ubi puri laticis uena scaturiat, inter miracula reponamus. Nos hæc uti fabulosa curiosæ superstitioni, &

peregri-

peregrinantium uotis relinquemus. Hybernia certè miraculo quodam ſerpentibus caret, neq; ullum noxium animal ea terra patitur,præter lupum, cætera uti apud nos cernuntur,præter aſinos,quos uel importatos haud dubiè non alit, Equi autem tota Hybernia tollutarii incorrupta ſobole progignuntur,quos à mollisſimo inceſſu Hobinos Angli uocant, ob id'q; delicatis expetuntur, & in Gallia, Italia'q; nobilioribus fœminis dono dantur,ex hoc genere duodecim candoris eximii purpura,& argẽteis phaleris exornatos in pompa ſummorum Pontificum ſeſſore uacuos duci uidemus, iuſta proceritas illis deeſt,ſed forma,decore,ſpiritu maximè præcellunt: Holtonia autem peracreis,robuſtos, & uigore animi prorſus intrepidos,tanq̃ ad bella natos producit,quibus poſt ordei,pabuli'q; menſuram Acrifolii frondes in flamma peruſtas,& crepitantes in præſepibus opponunt; quo alimento ſanari conuulſos,& uitalia foueri,experimento didicerunt: hos Hiſpaniæ,Galliæ'q; mercatoribus permutatione,aut pecunia diuendunt; præbent,& Hyberni Martarum,& ſylueſtrium fellium pelles,quibus nobilium fulcitur ueſtis: Taurorum item tergora, & lanatas ouium exuuias:&, qui à uolatus pernicitate maximè probantur,falcones Regum aucupiis dicatos, pro his ab Hiſpania,Gallia'q; loricas,galeas,ſpicula,gladios referũt,atq; item uinum,oleum,& Crocum:ſed mercaturæ quæſtibus militare decus anteponũt: lites nõ diu alere mos eſt,quum aduocatis non ſit locus, &

controuersiæ, aut expedito iudicio, aut armis finiantur, Soli sacerdotes Antistitum tribunalia frequentant, utpotè, qui Pontificii iuris decretis pareant, in summo igitur honore sunt milites, equitesq; in primis, & secundū hos grauis armaturæ pedites, quos uti ueteranos, & bella ex bellis serentes, in castrisq; educatos ipsorum lingua Galloglathas uocant. Inter omnes Connatius Honel equitatu pollet, & grauis armaturæ pedites unus alit, cum iis enim agros, & fortunas omnes partitur, quum pecuniæ egens ipsis uitæ alimentis, ac item ueste, armis, & equis stipendia persoluat, Eques lorica, & galea munitur, læua lanceam Hispanicam, habenasq; simul comprehendit, dextra ualidissimè amentata iacula contorquet, plura enim aut contenta gladii baltheo, aut cōpressa fœmore gestare cōsueuit, alia pedites famuli subministrant, ita eminus iaculis rem gerit, cominus autem traducta celeriter è leua in dextram lácea, atq; ea ad medium altè sublata iteratis ictibus pugnat, binos singuli trahunt equos, alterū, quo extra aciem uehuntur, alterum autem egregium bellatorem sessore uacuum, in quem opportunè transcendit, quum clasicum ad arma uocat, non clangore tubæ, sed ingentis ligneæ buccinæ mugitu prælium accendunt: tanta uerò equiti ad regendum, atq; incitādum equū agilitas, ut nutabundus, & eludēs miro corporis flexu hostilia tela deuitet, atq; ea solo sparsa poplite ab Ephippio suspensus exporrecta læua corripiat, Veterano autem pediti præter galeam, & loricam lata

ex

ex maculis ferreis fascia guttur munit, is tum Germanica secure utitur, cum initio prælii iaculum emiserit, ex his stataria acie in medio constituta præcinente utriculario tibicine leuis armatura è cornibus procurrit, iaculis, sagittisq; res geritur, quas breuibus, & ligneis arcubus emittunt: Galloglatha autem tanta constantia depugnat, ut nullò mortis metu fortiter uincendum, aut in uestigio honestè cadendum putet: Interemptorum funera non planctu, & lachrymis, sed decantatis laudibus celebrantur, præficas enim propinqui precio conducunt, quæ exequias næniis exornent, pertinere siquidem ad familiæ decus arbitrantur, egregiè fato functos non diu luxisse; quòd non lachrymis, sed diuturna memoria dilectos prosequi præstantius ducant, tanquàm eis honestum uitæ exitum, illudq; incomparabile bonũ supremæ pacis inuidisse dispudeat.

FINIS HYBERNIAE.

In Hybernia sũt Epatus .35.

ept. In Holtornia sub archiepatu Ardmachana sũt Epatus .8.
riey In Media sũt Epatus .2. qui subsũt Ardmachano.
In Lagenia sub Archiepatu Dublino sunt Episcopatus .4.
er. In Momonia sub Archiepatu Casseley sunt Episcopatus .10.
cci. In Connatia sub Archiepatu Tuamey sunt Episcopatus .7.
Ardmachaney, Derey, Rapotey, clochorey, Dromorey, Duney, Conore
Kilmorey, et Ardachadey. Medey, et cloney.
Dubliney, Kildarey, Osserey, Leglimey, et Fearney.
Cassellay, waterfordiey, Lismoriey, Clisoney, Corkagey, Ressey,
Ardfertey, Limericey, Imelicey, Laoney, et Finabrey in Tuomonia.
Tuamey, Duacey, Clonfertey, Anachduney, Muyoney, Alladey,
Achadey, Elfiney.

INSVLAE
HEBRIDES, & ORCHADES.

NTER Scotiam autem,ac Hyberniam extrorsus in Septentrionē per Oceanū sparguntur Hebrides insulæ, numero quadraginta tres, Eboniæ quibusdam dictæ, è quibus Hyla promōtorio, quod diximus,Nouātio aduersa, & post eam Cumbra,& Mula metalliferæ,sed exercendis fornacibus lignorum inopia damnatæ : distant ab Hybernia triginta pass.millibus:Scotico autem litori proxima est Hiona,quæ & Chilca hodie uocatur,intercurrente freto, stadiorum fermè centum. In ea sedes est Episcopalis Sodorensis, cuius Antistitis in circumiectas insulas sacrarum cerimoniarū iura,ac imperia diffunduntur, ibi etiam uiget Cœnobium cucullatorum sacerdotum ex ordine Diui Benedicti,miro templi ornatu , & sancta conuictus frugalitate celebratum, In ea quoq; antiquissimorū Regum sepulchra insculptis elogiis,& rerum gestarum titulis spectantur, Nam antiquitus eorum funera sumptuosissimo exequiarum apparatu in Hionam atratis classibus ducebantur,qui mos demum exoleuit,frigēte scilicet cura pietatis, & laudis apud eos,qui astuta ratione,ut pompæ decus contemne-

re uideantur, facile uel honestissimis sumptibus parcunt, & suorum manibus nullo, uel simplici cultu parentandum existimant: Asseruantur & in arcanis templi armariis uetustissimorum annalium codices, atq; item latæ membranæ ipsorum Regum subscriptæ manibus, aureis, uel cereis sigillorum imaginibus obsignatæ: quibus antiquæ leges, edictaq;, & finium, ac ciuitatum iura publica continentur. Fama quoq; est, prisca ingeniorum monumenta, romanasq; historias; quæ quisq; uel idiota cupidissime desideret in illis scriniis recondi: quas Fergusius Scotorum regulus non incuriosus, ut uideri potest, amator Historiæ, Alarico Gothorum regi comes; direpta urbe Roma secum abstulerit, in Hionamq; demum tumultu Danico diligentius, & tutius asseruandas religiose transtulerit: ita, ut non omnino uanum, & irritum uideri possit reliquas T. Liuii decades expectare, quarum e tenebris erutarum certa exempla ad Franciscum Galliæ regem Scotorum literis prolixe, atq; munifice præmissa nuper audiuimus, maxima uero omnium Hebridum Leuissa existimatur, quam e litore Britannico ab Agricolæ socero spectatam tacitus Tylen esse putauit, quum Schotlandia proculdubio, uti terrarum ultima, ea sit Tyle, quæ Virgilii carmine celebratur, in quam uix trium dierum nauigatione, & secundis quidem tempestatibus ab extrema Scotia peruenitur: In ea Ictiophagi omnium rerum, & brumali præsertim tempore cœlestis lucis inopes degunt; Cæterum ex

Hebri=

Hebridibus extrema uocatur Hirtha ab hircis ingentibus, quibus abundat, ut ferunt, appellata, ii enim proceritate eximia asinos antecedunt, in eaq; Polus ab Arctoo cardine tribus & sexaginta gradibus eleuatur; Ad earum porro numerum, ut diximus, reliquæ accedunt, ut eæ prorsus ignobiles; quod alia cœli, & terræ malignitate sint inculta, aut aspera saxis, alia autem arbustis, & uirenti cespite nuda, nonnullæ etiam uti perpetuis cinctæ cautibus penitus inaccessæ, atq; ita formidabiles, ut à piscatoribus tantum adeantur, inde uastus sese in immensum pandit Oceanus, ad Corobrechum supra Hirtham inusitata, ineuitabiliq; uertigine infamis, nam ibi maria occulto naturæ impetu in orbem rapidissime concitata, attractu uiolento nauigia absorbent: Quum itaq; Hebrides ad Occasum in Hyberniam spectent, ab altero Scotiæ litore Orchades ab Oriente sole in Noruegiam obuertuntur, numero, uti ferunt, ad triginta: In iis Pomonia summam obtinet claritatem Chirchouallio urbe binis munita arcibus ualde insignis, est enim Pomonia cæteris omnibus maior, atq; fertilior, è qua Claudius Cæsar deuicto, & capto Ganio rege triumphi laureolam expetiuit, segete omni, præsertimq; ordeo plurimum abundat, triticum tamen ad generosam frugem non prouehit, quum, nec maiores, & fructiferas arbores ferat: sed in ea sunt frequentia maioris, minorisq; pecoris armenta, leporumq; & cuniculorum admirabilis multitudo, olo

res, gruesq; uisuntur innumeri, subest & opima pi scatio ita, ut hac insigni tantarum rerum copia desi derataæ frugis incommoda facilè sarciantur, Cæteræ insulæ sunt in ditione Pomoniensis Antistitis, sed Scotiæ regum imperiis reguntur, in his eadem natura soli, atq; eadem cœli salubritas, sed quæ ad Noruegiam propius accedunt, uitæ duricie, & moribus multò agrestiores existimantur, Sunt & aliæ ultra Orchadas insulæ, quas Scethlandias uocant, earum incolæ seminudi, atq; inopes, ouis auium, & solis propè piscibus sese alunt: iustitia, & pace gaudent, & quum diuitiarum, atq; luxuriæ nomina nũquam audierint, in summaq; egestate, & in perpetuis brumæ tenebris uiuant, ferè omnes incredibili naturæ fœlicitate ad summam senectutem perueniunt: Deum adorant, & sacrorum causa quotannis circa solstitium sacerdos ad eos è Pomonia traiicit, natosq; eo anno infantes Baptismatis fonte perfundit, sacra solemnia celebrat, indeq; speluncis, atq; tuguriis eorum sancta aspergine collustratis, acceptisq; ex durato pisce decumis, abundè ditatus ad Orchadas reuertitur: Vltrà Scethlandias ad dextram aliæ quoq; paruæ, & ob id innumerabiles insulæ, immanium scopulorum effigie, toto eo Oceano se diffundunt, quo horrentia gelu, & tenebris Noruegiæ litora quatiuntur, non longè enim abest illud extremum Noruegorum caput, quod antiquis incognitum recentiores Cosmographi Nodrosiũ appellant, enormi siquidem terrarum, & litorum uastitate, ut

suo loco

ſuo loco dicemus, Scythia in Corum uentum pro-
currit, continente ipſa, in modum perangustæ falcis
ad Orchadas incuruata, ita, ut amplisſimo ſinu, ua-
riisq́;, & admirandis anfractibus Suecorum, & Go-
thorum populoſisſima regna complectatur, Inde ille
immenſus, & in nullum poſtea litoris conſpectũ, ni-
ſi infauſta temeritate nauigabilis pateſcit Oceanus,
cuius fertilisſima piſcatione quotannis Europam o-
mnem facile compleri conſpicimus. Incredibile di-
ctu eſt, quanto apparatu, quantisq́; clasſibus in eos
tractus expeditionem ſuſcipiant populi ferme om-
nes, qui Britanniæ, Galliæq́;, & totius Germaniæ
oram attingunt, ingenti ſiquidem ſtudio, laboreq́;,
uti accidit, in ſpem certam uberrimi prouentus ſo-
cietates ineunt, conſtitutis inter ſe legibus, quibus
patentis Oceani ſpatia, & tractus, ſublata conten-
tionis occaſione diffiniunt: Ea uero captura omnis
unis alecibus conſtat, nunquã expanſæ manus mẽ-
ſuram excedentibus: Hi piſces clupeæ, uel mino-
ris Aloſæ argenteo nitore ſpeciem referunt, Arin-
gæq́; uocantur, quæ ſalitæ cadis, aut ad pallorem
aureum fumo inueteratæ; ad noſtra quoq; Empo-
ria conuehuntur: Diſcedunt, ut credi par eſt, ex ul
timis Arctoi maris partibus tanquam ex hibernis,
ut in orbe noſtro mollius æſtiuent, ouaq́; deponant,
piſcantium uero claſſes, in queis ſæpe ad mille naui-
gia numerantur, adulto uere è continenti Galliæ,
atq; Britanniæ portubus ſoluunt circa ſolſtitium to-
to ſparſim diffuſæ pelago piſcantur, remeant autem

ante æquinoctium onustæ præda, quæ demum fœminarum excepta manibus peculiari ipsarum arte, & diligentia curatur, atq; diuenditur: Cæterum quum in alto piscationi incumbunt, tanta Aringarum uisitur multitudo, ut earum densissima, infinitaq; agmina perpetuo trãscursu liquidissimi æquoris nitorem obscurent, indeq; pigrescant fluctus, & opposita incidentium impetu retia sæpissime rapiantur. Nauigia eorum in medio lata, rotundaq; sunt, obtusis admodum proris, & puppibus, ad quas retia religant: ea autem adeo scite, atq; celeriter, si forte tempestas immineat, lignea testudine conteguntur, ut omnem uel immanium fluctuum contumeliam facile ferant, & nautæ sola in uertice adaperta fenestella, cœlum spectent, ac inde pariter aerem, lucemq; recipiant, commissuris scilicet adeo perite obstructis, atq; picatis, ut agitata, & fluctuantia pelago, nec mersa unquam, librante, sustinenteq; incluso spiritu, tutissime uolutentur, adapertus enim Oceanus per solstitiales dies admirabili tranquillitate cõsternitur, quum rarissime quoq; eueniat, uel subortis etiam uentis, ut spumosis, atq; refractis fluctibus intumescat, remotis scilicet terris, quæ suo naturali halitu uentos, & procellas adgenerent, In extremis porro, & niuosis Noruegiæ litoribus homines feros monstroso aspectu, & prælongis undiq; setis, & crinibus coopertos, maximeq; horribiles uersari tradunt, qui terribili garritu pro sermone utantur, minoresq; plantas admiranda ui manibus re-

uellant

uellant, In Oceano quoq;, & fluuiis mirificè corri-
piendis piscibus urinentur, & per glaciem, & dura-
tas niues firmo uestigio stantes, in corticibus arbo
rum, præustisq; innixi contis decurrant, ut feras con
sectentur: Ab his eiectos in litus peregrinos homi
nes per noctem, quòd perosi lucem in tenebris ma-
ximè grassentur, fustibus interimi, deuorariq; asse
uerant, immanium Canibalum more, quorum in-
sulas ea sæuitia infames, Columbus Ligur hispani-
ca classe prouectus, in occidente repererit, quum fe-
lici ausu alterum nobis orbem aperiret. Has Scy-
thicas atroces belluas ætate nostra conspexere Sco-
torũ Legati à Ludouico rege Galliæ redeũtes: uixq;
eas militari uigilia, uirtuteq; post insignem metum
effugere: quum è Morino litore in altũ arrepti trans
uersis tempestatibus ad inhospitum Noruegiæ litus
peruenissent: Sed hæc monstrifera loca, inusitataq;
pericula narrantibus, nemo nisi inuerecundus fidem
astruxerit, aut improbus eleuarit. Nos autem in præ-
claro testimonio recentis historiæ, ut in certissima ue
ritatis luce cõsistemus: nec adulatione dulcissima æ-
gris, aut ociosis animis fabulosa ad uoluptatem scri-
bere uideamur.

FINIS ORCHADVM.

NOVA, ET ANTIQVA LOCORVM NOMINA. IN ANGLIA.

Apultria, Apuldort. Portus Lemanis
Britannia,olim Albania,siue Albion, nunc Anglia, Angliterra,Englond.
Bathonia ciuitas, olim Aquæ calidæ,nunc Bathe.
Belge,ubi nunc Vuelliæ, Vuellis.
Brannogenium, Bangarium, Bangar, ciuitas in Vuallia.
Bolerium promontorium,S.Burien,Cornubiæ oppidum.
Buleum,Bilthcum oppidum in Vuallia.
Cambria,nunc Vuallia,Vualis, ubi olim Cornauiii,Demete,& Silures. *Castrū Leonis, Holt.*
Camelodonum,Duncastrum,ad Dunii fluminis ripam.
Camudolanum, Trinobantum ciuitas olim, ubi nunc Northamtonum.
Calatum,Chiptonum,in Lancastria.
Caturactonium,Alertonium,in Northlandia.
Cantium,ubi nunc Cantuaria metropolis, Canterbury,olim Daruernum,siue Dorouernia.
Cornubia, Cornuuallia, siue Cornugallia, Cornuayle.
Couennos,Shepei,insula in Cantio.
Damnones,nūc Deuonia comitatus, Deuonshyre.

Duro-

Durotriges, Dorceſtrenſes, ubi Dorceſtria oppidum, Dorcetter.
Eboracum metropolis, Yorke.
Ganganorum promontorium, ubi nunc kilgarenũ, & Caerdiganum, Vualliæ oppida.
Herculeum promontorium. Hertlond.
Habus fluuius, nunc Humbrus.
Iſaca fluuius, Exa, ubi nũc Exonia ciuitas, Excetter.
Iſcalis, Ilcheſtria, Ilcheſtre.
Iceni, Iccii portus accolæ in Gallia, ubi nunc Calitiũ, ſiue Caletus, Galais.
Igeni, Northumbri.
Londinum, ſiue Londinium, ciuitas ſupra Tameſim fluuium nunc Londra, London.
Lindum, Lincolnia, Lincoln.
Magnus Portus, Portiſmouth.
Maridunũ, Caermardinũ in Vuallia, Caermardine.
Mancuniũ ~~Mediolanium~~, Mancheſtrium, Mancheſter. Mediolanũ, Lancaſter. ubi olĩ Rex Caratacus nouẽ annis cũ Rõ bella geſsit.
Mona inſula, olim Druidum ſedes, nunc Mana, ſiue Man.
Niomagus ubi nunc Bokynganmia, potius Gylfordia.
Nouus Portus, nunc Rhie, siue Ria.
Ordouicum, Nordouicum ciuitas, Norloyche.
Oxonium gymnaſium, Oxfort, olim Caleua.
Ocelum promontorium, ubi nunc Hulla portus.
Ocrinum promontorium, nunc S. Michaelis.
Petuaria, ubi nunc Beuerlacum, Beuerlay.
Rutupiæ, nunc Roffa ciuitas in Cantio, Rocheſtre. ubi Aruiragus castrũ extrux cuius veſtigia hodie videntur.
Rigodunum, ubi nunc Vuaringtonum oppidum.

Rotoſathibios fluuius, nunc Sabrina, Seuern.
Rate, ubi nunc Couentria.
Sariſburia ciuitas, Salysbury, ubi olim Dunium.
Salopia, Shrouisbury, olim Coriminium.
Tameſis fluuius, ſiue Tamiſia, Temmys.
Toliapis, Teno, Tanctos, Tenet in Cantio nunc peninſula, olim inſula.
Trinobantes, ubi nunc Northamtonenſes.
Tueda fluuius Angliam à Scotia diuidens, olim Vedra.
Tubius fluuius, Toue in Vuallia.
Tamara, nunc Tanerſtok oppidum in Cornubia.
Vectis inſula, ſiue Vecta, nunc Vuyght.
Vintonia ciuitas, Vuyncheſtre, olim Vente.
Viroconium, nunc Virgonia, Vorcetter.
Vsuis fluuius in Vuallia, olim Antona.
Vrolanium, ubi nunc Rotelandia comitatus.
Venedotia, Gwynedhia, Northwallia.

NOVA, ET ANTIQVA LOCORVM NOMINA. IN SCOTIA.

Aberdonia gymnaſium, Aberdine.
Alectum, nunc Deidonum ciuitas, Donde.
Anguſia, olim Oreſtia, nunc Anguiſhe.
Argadia, Argathelia, Argile.
Bremenium, Beruicium, Beruic, oppidum in Scotiæ finibus, nunc Anglicæ ditionis, olim Orduluciun appellatum.

Brigan-

Brigantia,Gallouidia, Brigantes, nunc Gallouais
Calender,& Calder,ubi olim Caledonia,Silua ingens,cuius nunc pauca extant uestigia.
Carrictonium oppidum,Carbantorigum,Carrik.
Cathenesia,ubi olim carnones,nunc Cathnes.
Cluda fluuius, olim Glota,nunc Cloit.
Diua fluuius,nunc Dea, Dee.
Duncheldinum ciuitas, olim Calidoniæ castrum, nunc Dunchel.
Dunbarrum,Vararum,Barri,castrum,Dunbar.
Dunbretonum,Britonum castrum, olim Alcluth.
Edingburgus regia ciuitas supra Fortheam fluuium sita,olim Agneda,& arx puellarum dicta.
Euonium castrum,nunc Donstaphage.
Forthea fluuius,olim Loxa,nunc Fierth.
Fifa,Fiflandia,olim Otholinia.
Grampius mons,Granzebain,id est mōs incuruus.
Hibernia Insula,Irelandia,Ireland, ubi Dublinum ciuitas, olim Eblana.
Hebrides Insulæ,olim Ebude,siue Eboniæ.
Iona insula,nunc Chilca,uetus regum sepultura.
Laudonia,olim Pictlandia,siue Pictorum terra.
Lacus Lomundus insulas habens triginta,Logh,Lomund.
Lenosia,Lennos,ubi olim Elgouia.
Leuinus fluuius Bodotria.
Mons rosarum,Montros,olim Celurca.
Nouantum,Chersonesus, & promontorium, nunc Terræ caput in Argadia.

Orchades insulæ, nunc Orkneys.
Perthum, siue Bertha, nunc oppidum. S. Ioannis. Seynth Ions touune.
Pomonia Insula, Kirchouallia.
Sterlingium castrum, Sterling, unde ponderum, & mensuræ nomina. olim Mons dolorosus.
S. Ninianus, Seynt Tronians, olim Candida casa.
Taus fluuius, nunc Tai.
Taruedume promontorium, ubi nunc Dongisbeū.
Thezailum promontorium, nunc Buthania, Buthuayn.
Thule insula, siue Thyle, nunc Shetlandia.

FINIS.

AD PAVLVM IOVIVM EPISCOPVM NVCER.

Virorum aliquot in Britannia, qui nostro seculo eruditione, & doctrina clari, memorabilesq; fuerunt,

ELOGIA

Per Georgium Lilium Britannum, exarata.

VM, AD BRITANNIAE Insulæ situm, lociq; naturam, Doctiss. Præsul, per egregie abs te descriptã, haud ab re fuerit in eadem insula ingeniorum quoque fertilitatem agnouisse, ut Bedæ, Alcuini, Scoti, Ruperti, quos uel multis ab hinc seculis terra illa peperit, aliorumq;, qui suis temporibus inter scriptores celebratissimi enituerunt, nomina præteream, clarorum aliquot uirorum, quos posterior hæc ætas nostra produxit, rudi penicillo utcunque adumbrata elogia tibi nunc affero: Hoc enim, ut facerem, cum uel ex tuis scriptis illustrata nunc Britannia me inuitauit, tum uel communis patriæ meæ caritas, & istorum uirorum, quos egomet omnes prope de facie cognouerim, dignitas impulit: Accipies igitur ea, qua soles alacritate, ad descriptam hanc abs te Britanniam, fœlicissimum quo

que eius insulæ partum, quæ nobis uno, atq; eodem sæculo, multiplici eruditione, & doctrina, uel istos quidem ante alios omni memoria dignissimos edidit. Quod autem ad ordinem, atque in recensendo seriem attinet, cum eisdem temporibus omnes sub duobus Henricis, septimo, & octauo eiusdem nominis regibus, (quorum imperium sexaginta circiter annorum spatium complectitur,) extiterint, operæpretium esse duximus, ut alius ante alium uita primo excesserit, ita & subsequentem de singulis narrationem attexere.

IOANNIS COLETI.

HONESTISSIMIS suæ ciuitatis parentibus Ioannes Coletus Londini natus est, patre ad summam præfecturam bis in ea urbe uocato, matre nobili, ac prædiuite fœmina, ex uno tantū coniugio uigesimo secundo partu leuata, Ioanne Coleto natu maximo, eodemq; ex tā fœcunda prole, cui omnis ueniret hæreditas defunctis cæteris superstite. Is statim à pueritia liberalibus disciplinis domi institutus, mox tanquam auidus optimarum artium mercator, Galliam primo, deinde Italiam adiit, præcipuè autem ad sacrarum litterarum scientiam omnē studiorum suorum cursum direxit. Ex Italia in Britanniam reuersus, trigesimum circiter ætatis annum agens, in Oxoniensi gymnasio cum summa Christianæ uitæ disciplinam profitentium admiratione, publi-

publicè Paulinas epiſtolas omnes gratuita opera enarrauit. Oxonio deinde ab Henrico rege eius nominis Septimo, Londinum eſt reuocatus, & ampliſſimo ſacerdotio donatus, templi in ea urbe maximi, ad Diui Pauli, Britannico ritu, Decanus dictus, ubi per annos aliquot è ſuggeſtu Chriſtiano more concionandi formam auſpicatus, pia diffiniendi, atque diſſerendi facultate, inter ſui temporis oratores præſtantiſſimus habebatur. Huc accedebat ea egregii corporis proceritas, & ſuſpiciẽdi oris ſerenitas, ut ſubinde in omni actione mirus, uenerandusq́ exiſteret. Tandem uerò cum abdicatis rebus omnibus, & relicto eo, quo fungebatur ſacerdotio, procul hominum turba, cum paucis reliquum uitæ, in Chriſtianæ philoſophiæ ocio tranſigere decreuiſſet, ad Scœnum nobili Cartuſienſium monachorum Cœnobio, ſeptimo ab urbe Londino lapide, peramœno loco, & alta ſolitudine piæ meditationi, ſtudiisq́ aptiſſimo, extructo ſibi eleganti apparatu domicilio; peſtilenti ſudore paucis ante annis peculiari Britániæ morbo, ſemel, atque iterum correptus, cum, & tertio ab eodem repetitus, utcunque tamen reuixiſſet, ex eius morbi reliquiis contracta uiſcerum tabe; haud ita multò poſt Londini periit. Sepultus eſt ad Diui Pauli, humili quidem ſepulturæ loco, quem ſibi ante aliquot annos delegerat, inſcriptione addita, Sed & funeris honorem omnem abdicanti, habitus eſt ei amicorum cura maximus, exquiſitaq́ induſtria tabula erudito præconio exornata, depictaq́ ad uiuũ

effigies sepulchro affixa. Nihil autem, quod extet, in scriptis reliquit, nec multa eum scripsisse constat, sed purissimam latinæ linguæ elocutionem, eandemq́ laconica breuitate compositam, ex aliquot eius ad Erasmum familiaribus epistolis colligere licet, cui etiam in sacra Biblia ad antiquæ lectionis dignitatẽ restituenda, ciuilis, ac diligens bibliothecæ cultor, haud mediocrem operam præstitit, exhibito ipsi Erasmo uetustissimi codicis exemplari, unde, & Bibliam ipsam multo nunc quàm antea castigatiorem legimus. At illud sanè Coleti præter cætera ad æternam laudem posteritati relictum, quod illustri in rem literariam patrocinio, Britannicæ iuuentuti erudiendæ Londini scholam publicam magnifico opere extruendam curauerit, pia, atque munifica liberalitate erogatis, in eandem, priusquam obiret, amplissimi patrimonii sui opibus, quibus, & præceptores duo honestissimis stipendiis alerentur, & adolescentes ipsi gratuito sub eisdem præceptoribus edocerentur. Atque hoc beneficio Britannia subinde delectissima semper iuuenum indole, politiori literatura proficiẽtium, ex hac schola præ cæteris nobilitata, fertilissima posteris ingenia ostendit. Fuit is annus, quo Coletus nondum senex, Christina matre adhuc superstite, obiit, Henrici, & Francisci regum in Morinis ad Arderas colloquio celebris.

G V.

EX ODIAMO Vuintonienſis diocœſis oppido, Gulielmus Lilius rara ingenii fœlicitate, rudi, & barbaro pene adhuc ſæculo inter primos cultioris diſciplinæ profeſſores clarum nomen in Britannia meruit, Qui mira peregrinandi cupiditate, ingenuus puer Hieroſolimā uſque pietatis ſtudio peruagatus, mox inde rediens, Rhodi aliquandiu literarum cauſa ſubſtitit, ibiq; latinæ pariter, & græcæ linguæ rudimenta perdidicit. Romæ denique inter fœlicisſima eius ſæculi ingenia Sulpitium, atque Pōponium docentes audiuit, exculto'q; admirabili fœlicitate ad omnia humanitatis ſtudia ingenio, poſt annos aliquot in patriam reuerſus, facilem ſuis ciuibus elegantioris diſciplinæ uiam primus oſtendit: quem Ioannes Coletus, honeſto ſtipendio, & ornatisſimis ædibus auctum, nouæ ſcholæ ſuæ Londini primum præceptorem delegit, quo in munere annis quindecim ita ſe exercuit, ut perutili Grammaticæ artis compendio, breui tempore multo maximam Britannicæ iuuentutis partem ad exactisſimam latinarū literarum cognitionem perduxerit. Extat eius Syntaxis inſcriptione libellus, latini ſermonis conſtructionem, breuiter, & erudite explicans, ſub Eraſmi nomine a librariis exceptus, cui Lilius id operis recognoſcendum paulo antea, quam ederetur, obtulerat, nec enim poſtea libellum, quem alterius iudicii cenſuræ ſubmiſerat modeſtus ingenii ſui æſtimator ſuo ip

ſius nomine in publicum prodire uoluit. Scripſit, & ad inutilem grammaticarum præceptionum congeriem abolendam, paucis exametris uerſibus de latinorum nominum, uerborumq; genetibus opuſculũ, rudibus adhuc ingeniis maturandis accommodatum. Sed & in carmine mire fœlix, atque candidus, Philippum Maximiliani Cæſaris filium, ui tempeſtatis, dum ex Flandria Hiſpaniam peteret, diſiecta claſſe, in Cornubici litoris portum appulſum, elegantiſſimis aliquot uerſibus celebrauit, cum, & eodem turbinæ ſublata ex Paulini templi faſtigio ænea magni ponderis aquila, quæ facili motu ſpirantium uentorum regionem indicare ſolet, ad tabernam librariam proximam in depictæ aquilæ tabulã impeteret, quo ueluti prodigio, iam tum non ſine diuini numinis potentia, ex tam graui naufragio, Philippo regi, qui pro inſigne aquilam gerebat, optatam in Britannia ſalutem contigiſſe oſtendit. Carolum item Quintum Cæſarem, ab Henrico Octauo rege magnificentiſſime hoſpitio exceptum, & celeberrimo ſpectaculorũ apparatu Londini urbem intrantem, panagyrico carmine, & luculenta oratione à puero in foro pronunciata laudauit. In uertendis autem græcis aliquot epigrammatibus, cum Thoma Moro, adoleſcens contendit, in cuius gratiam Spiritei Hetruſci equitis libellum haud illepido argumento ad talorum iactum deductas ſortes interpretantem, ex Hetruſca lingua in Britannicam, periucunda adhibita ſermonis gratia, conuertit. Ad poſtremum, deſæuiente Londini

pe-

peste, coniuge, qua cum amabili semper concordia sanctissime uixerat, absumpta, & numerosa simul sobole, quam ex eadem ad decimam quintam usque prolem susceperat, pene orbatus, ex uerrucula, quæ diu antea coxæ adnata, temere scalpendo, recrudescẽtibus postea doloribus, ad ingentem strumam uenas, arteriasq; implicantem, maligne concreuerat, multum uexatus, ex chirurgia medicis aliquot facilem eius morbi curationem sibi promittentibus, licet plerisque id omnino dissuadentibus, & Linacro inprimis certissimum uitæ periculum ei prædicente, secari uoluit, unde, & septimo post die quinquagenarius interiit, cum magno ciuium suorum desiderio, quibus dum uixit gratissimus extitit: Sepultus est in Paulini templi uestibulo, ad Agnetis coniugis latus, Sub eius anni initium, quo paulo antea Rhodos insula a Solymano Turcarum principe expugnata fuerat.

GVLIELMI GROCINII.

PARIBVS quoque auspiciis eruditi ingenii laude apud Britannos celebre Grocinii nomen iam inde posteris permansit: Qui prima græcæ, & latinæ linguæ rudimenta in Britannia hausit, mox solidiorem eisdem operam sub Demetrio Calchondile, & Politiano præceptoribus in Italia impendit, ac denique in utraq; lingua peritissimus euasit, domumq; rediens ad excolẽda Britannorum suorum ingenia,

congestas studiorum opes liberaliter effudit, Qui primus in Oxoniensi gymnasio, frequenti iuuenum cōcursu, græcas literas publicè profiteri cœpit. Sed, & philosophiæ studia secutus, diuinum illud Platonis ingenium Aristotelem solum extollendo, ita neglexit, ut opponentibus interdum sese ad Platonicæ doctrinæ defensionem amicis, truculentà uoce respōderit, Platonem nihil aliud in tota disciplina, præterquàm græcorum figmenta, & aniles fabulas rudibus philosophastris proponere. Aristotelis uerò, unà cum Linacro, & Latemerio communicato labore interpretandi prouinciam est aggressus, quam tamen paulò post, oblato sibi sacerdotii honore, mutato cōsilio deseruit. Fertur, & à nonnullis adolescens Alcumisticæ artis studium aliquādiu secutus, quod etiàm Britannicis legibus damnatur, & hoc ab eo per iocum percunctanti quondam Henrico Septimo regi, ingenuè respondisse, eius artis siquidem secreta perscrutandi desiderio, se curiosa iam olim quorundam æmulatione seductum, sed frustra fatigando nullum sibi inde inuentum lucrum. Vixit paruo cōtentus, exquisitam omnem urbanitatem, simplici, & subrustico sermone comiter excipiens, ac deniq; uel unica tantum, dum uiueret, ingenii laude nobilis. Obiit sexagesimo circiter ætatis suæ anno, nihil usquam, quod extet, in scriptis posteritati relicto.

THO-

EODEM fere tépore, quo, & Grocinius, Thomas Linacrus perdiscendi studio ex Britannia in Italiam uenit, Florentiæ Demetrio, & Politiano præceptoribus usus, atque à Laurentio Mediceæ familiæ principe uiro, preclari ingenii admiratione, familiariter acceptus, Romam inde optimarum artiũ cognitione auctus, ad perscrutandas antiquæ urbis opulentissimarum bibliothecarũ diuitias profectus est, ibiq; cum aliorum, tum, & Hermolai Barbari docta consuetudine ad summũ excellentis ingenii profectum, peregregie usus diu desideratum literarũ decus in Britanniam attulit. Arthuro principi, Henrici Septimi regis filio aliquandiu preceptor datus, præcipue autem ad medicinæ scientiã uix ulli adhuc in Britannia nato fœliciter tentatam, studium omne conuertit: In hac demum ita se exercuit, ut commendata sibi Henrici regis sanitatis tutela, & talari toga purpurea amictus, uillosi serici nigri stola lata in humeros proiecta, inter aulæ regiæ proceres cõspicuus incederet. Inter alia uero præclara eius ingenii monumenta, uel illud Galeni de sanitate tuenda opus, è græco summa latini sermonis elegãtia fœlicissime traductum, immortalem sibi apud posteros laudem comparauit. Extat, & Procli Sphæra erudite ab eo interpretata, & Arthuro Principi dicata. Sed, & de emẽdata latini sermonis structura, ex præstantissimorũ authorum obseruatione, compositum uolumen, pau

lo antea, quàm uita excederet, publicauit, adscripta præfatiuncula Mariæ Henrici Octaui ex Catharina Hispana coniuge filiæ, laudatissimæ indolis, & admirabili uirtutum omnium concentu, ad omnem gratiam promerendam natæ Principi, cui renouato prudentissimi patris exemplo Henricus rex Linacrum, i tuenda sanitate præfectũ adhibuit. Diu autẽ ualetudinarius, cum, & exquisitissima uictus ratione, per multos annos imbecilli corporis habitudinẽ utcũq; sustẽtare conaretur, aliis in re medica mire salutaris, sibi ipsi tamen in depellendo eo, quo laborabat morbo, omnino inutilis, ad extremum disruptæ herniæ doloribus confectus: Londini obiit, honesta domo in ea urbe, medicorum collegio, ex testamento relicta. Sepultus est in Diui Pauli templo maximo, ad septentrionalis portæ ingressum, eo ferè tẽpore, quo Franciscus Gallorum rex ad Ticinum in cisalpinis pugnans, à Cæsareanis ducibus captus est.

THOMAE LVPSETI.

VIX ulli fœlicius unquã inter britãnos, quàm Thomæ Lupseto ingenium contingit. Is enim Londini, honesto loco natus, & à Ioanne Coleto ob egregiam indolem in tutelam aliquandiu, familiaritatẽq; receptus, sub Gulielmo Lilio græcæ, & latinæ linguæ rudimenta didicit, moxq; admirabili studio, & industria in optimarum artium cognitione tantus euasit, ut adolescẽs in Oxoniensi gymnasio Ciceronis Philippicas expressis oratoriæ facultatis coloribus cum

magna

magna eruditi ingenii admiratione publicè perlege rit. Sed Ludouico Viue, homine hispano, difficiliori propè emulatione eius scholam excipiente, in Italiā optimorum ingeniorum parentē transcendit, ac Reginaldo Polo, regio sanguine illustri, quē per id tempus rex Henricus Octauus, studiorum causa Patauiū miserat, se adiunxit: ubi annis aliquot per omnia disciplinarum genera euagatus, mox in patriam reuersus, auream illam Chrysostomi eloquentiam præcipuè admiratus, in sacrarum literarum arce constitit, Cum tamē Thomæ Vulsei Cardinalis Eboracensis importunis efflagitationibus, initam studiorū suorum rationem perinuitus relinquere coactus est, Thomæ Vuinterio eiusdē Cardinalis alumno, magnis sumptibus Lutetiæ Parisiorum præceptor aliquandiu adhibitus. At inclinata paulò post Eboracēsis fortuna, cum iam iterum sui iuris esse cœperat, ad antiquam illam Poli familiaritatem, qui etiam ad id tempus peropportunè cum summa regis sui gratia in Galliam traiecerat, atq; ad pristina sacrarum literarum studia, se recepit: cumq; iam omnes in summam sui admirationem coniecisset, & honestissimo sacerdotio auctus, ab Henrico rege haud obscuris beneuolētiæ indiciis, repetita sæpe memoria, ad maiora destinaretur, pituitæ distillatione à capite, exulceratis pulmonibus tussi, ac febre, diu laborans, iuuenis adhuc, quarto circiter, ac trigesimo ætatis suæ anno, Londini contabuit. Ex eius scriptis, nihil usquam adhuc publicè prodiit, cum omnia potius ad priuatum

usum penes se domi suæ, uiuens deponeret, quàm ali bi post mortem publicanda relinqueret, eademq;, ut plerunq; patrio sermone conscripta, cum tamen, & la tino promptissimè, atq; eleganter, non in scriptis tan tum, sed in familiaribus colloquiis sæpè uteretur. Ex iis autem, quæ nobis adhuc pueris, ab eo ipso aliquã do ad describendum tradita meminimus, uel hæc in primis fuere. Homeliæ aliquot ad Chrysostomi imi tationem ad amicos conscriptæ, Dialogus, in quo a- cerrima quadam reprehensione, in corruptos sui se- culi mores inuehitur, maximè uerò in deprauatam quorundã in aula regia consuetudinem, qui de rebus sacris disputationes, in mediis epulis, & compotatio- nibus, profanis uerborum iurgiis mutuò inter se agi tantes, de sacerdotali ordine, & dignitate, parum re- uerenter iam tum sentire cœperant. Ad iuuenẽ quen dam in ciuili hominum cõmertio de formando opti- mo uitæ statu ad alterum familiarem suum, de futu- ræ uitæ generosa præmeditatione, deq; morte nequa- quam Christiano homini pertimescenda. Extant fa- miliares aliquot epistolæ ad Lupsetũ ab Erasmo Ro terodamo peramanter conscriptæ, maximè uero illa, in qua de Edouardo Læo grauioribus censuræ notis in noui Testamenti traductione, eius nomini detre- ctante, & obeliscis quibusdam eius scripta cõfodien te, apud Lupsetũ, qui Erasmum ipsum à Læi calum- nia defendere uidebatur, prolixè conqueritur. Obiit quinto, & trigesimo circiter ætatis suæ anno, Quo tẽ pore Henricus octauus rex Catharinæ reginæ repu dium moliri cæperat.

INTER erudita quoq; Britanniæ ingenia Ricardi Pacæi clarum nomen his temporibus enituit. Qui defuncto Coleto succeſſor datus, Londinenſis templi ad Diuum Paulum Decanus dictus eſt. Hic ſub Henrico Octauo rege, ſumma apud omnes parta gratia, in aula diu eſt uerſatus, & publicis aliquot legationibus magna apud exteros comparata ſui nominis fama, honorificè functus. Sed uel inprimis totius Italiæ iudicio eximia ei laus tributa, cum, & apud Venetos per annos aliquot, ac deinde Romæ ſub Clemente Septimo Pontifice, difficillimis temporibus, multa dexteritate Regis ſui negotia tractaret. Ad poſtremum inuidioſa quorundam æmulatione ab eo, quo fungebatur legationis munere, ex Italia, domum reuocato, cum multa ab eiſdem æmulis periniquo iudicio interpretata ei palam obiicerentur, quo eius in agendis rebus induſtriam, uerbis eleuarent, & apud Henricum regem exiſtimationi detraherent, tãta eius rei indignatio animum pupugit, ut inualeſcente ſubinde atræ bilis morbo, in ſubitã mẽtis inſaniam proruperit, ex qua uix unquã poſtea reuocatis ſenſibus rectè conualuit. Sacerdotia, quæ amplisſimi prouẽtus, & epiſcopali dignitati proxima, ei obtigerant, altero, quod apud Exoniam ciuitatem in Deuonia posſidebat, ubi in Cornubicũ promontorium Britannia extenditur, Reginaldo Polo, quo cum familiarisſimè aliquandiu in Italia uixerat,

libera uoluntate cessit,alterum Londini ad Diuum Paulum,Stephanō Gardinerio, solertis ingenii,atq; industriæ uiro,& Henrico Regi tū à secretis,reliquit. Erāt in Ricardo Pacæo,multa,& ea quidē haud uulgari literarū cognitione,instructum ingeniū , præter cætera uero mira ex tempore dicendi,scribendiq; fœcunditas,ita,ut cuncta,quæ aggrederetur nō minus citò,quàm fœliciter,atq; eleganter perficeret. Accessit ad latinæ, græcæq; linguæ peritiam , Hebraicarum quoq; literarum intelligentiam,quibus eam operam breui temporis spacio impendit,ut non mediocrem inde fructum ad sacrarum literarum interpretationem attulerit,conscripto uolumine, in quo ueteres illos bibliorum interpretes in plerisq; inscitia lapsos ostendit. Obiit paulò post Lupsetum,quadragesimū circiter ætatis annum agens, Henrico Octauo regē repudiata Catharina coniuge,infaustas Annæ Boleniæ nuptias appetente.

IOANNES ROFFENSIS CARDI.

NEMINEM multis ab hinc seculis,animi cādore,integritate , & præstanti sacrarum literarū sciētia superiorem uni Ioanni Fischerio Roffensi Episcopo Britannia edidit,cui primum Cantabrigiensis Academia,ubi is paulò ante scolasticæ philosophiæ omnia accuratissimè pdidicit,publici gymnasii præfecturæ honorem detulit. Is est,quem Britanni Cancellarium dicunt,quod munus omnium illic philosophan-

ſophantium curam complectitur. Rex autem Henricus eius nominis tũ Septimus, religioſi animi princeps, nullius cuiusq̃ interpoſito fauore, aut gratia, ſed cõmendãtibus ſibi eum, ſua pietate, & doctrina, ad Roffenſem Epiſcopatũ euocauit. Eſt ea in Cantio ciuitas medio inter Londinum, & Cantuariam itinere poſita, Roffa, ſiue Roceſtria nuncupata, Accepta hac itaq; prouincia Ioannes Fiſcherius, uitæ ſanctitate, & doctrina optimo Antiſtite dignisſima, uigilantisſimus ſui gregis cuſtos, per multos annos eidem ita præfuit, ut non modo Britannorum ſuorum, ſed externorum quoq; ubiq; gentiũ animos, in magnã ſui nominis admirationem traheret, donec tandem Henrico Octauo rege, à paterna, auitáq; pietate multũ aberrãte, Roffenſis ꝑpetua pietate cõſtans, quod regi repudiata Catharina coniuge, inſanabili ingenio, cõtra Romani Põtificis authoritatem pleraq; à cõmuni pietate aliena in ſuo regno decernẽti, ſolus, uti uerum Epiſcopum decuit, paternè eum primo officii admonere, ac poſtremo nefario eius decreto, quo eccleſiaſticam poteſtatem omnem ſibi ipſi tanquam ſupremo capiti uendicauerat, non modo non obtemperare, ſed palam ei reſiſtere auſus ſit, in carcerẽ datus eſt, ubi cum per aliquot menſes, licet imbecillo corpore ſenex, animo tamen inuictus perſiſteret, Hẽricus rex propoſiti pertinax, ne uulgi opinionem iã concepta doctisſimi præſulis unà cum ſanctitate authoritas, profanis eius in rem eccleſiaſticam conatibus diutius obſiſteret, cum, & paucis antea diebus à

Paulo Tertio Pontifice Maximo, pientissimi iudicii delectu, Cardinalis designatus esset, maturato exitio, caput in foro præcidi iussit, cum iam ad exactã usq; senectutem peruenisset, & eodem pietatis tenore Roffensem episcopatum obtinuisset annis triginta tribus. Huius non tam multa, quàm pia, & erudite satis conscripta uolumina posteritati relicta, maxime uerò, quæ contra Lutheranæ factionis hæreses luculentissimè scripsit, doctissimorum iudicio comprobantur, & quæ sacri sacerdotii authoritatis defensionem continent, piumq; illud opus, in quo sacrosanctæ Eucharistiæ dignitatem oppugnanti Oecolãpadio libris quinq; acutissimè respondet. Scripsit, et in Septem Dauidicos Psalmos piæ meditationis cõmentaria. Idem author extitit, ut Margarita Henrici Septimi regis mater sanctissimæ indolis fœmina, cui à sacris confessionibus diu præfuit, duo celeberrima eruditorum sodalium collegia, regio apparatu, in Cãtabrigiensi Academia conderet, & delegata eius tutelæ omnium illic profitentium cura, ascitisq; magnis sumptibus peritissimis utriusq; linguæ præceptoribus, perpetuo hoc eius beneficio, permulti in Britannia exactam theologiæ cognitionem sunt consecuti. Fuit is annus cum Ioannes Fischerius Roffensis Episcopus, uir sanctissimus, sub Henrico Octauo rege, nefandum capitis supplicium in Britannia pertulit, quo Carolus Quintus Cæsar, Africana ad Tunetũ uictoria insignis, profligato Barbarosso Othomanicæ classis præfecto, ad uiginti Christianorum milia,

in uincu-

in uinculis captiuos, libertati restituit. Pridie Diui Ioannis Baptistæ natali.

THOMAE MORI.

THOMAE MORO uel eò magis propria, ac priuata quædã doctrinæ laus debetur, quòd circunfusæ Oceano mari Insulæ terminos uix unquam egressus, eruditi ingenii fama maximam Europæ partem doctissimorum iudicio impleuerit. Hic Londinensis ciuis, honesta familia natus, suo ipsius studio, atq; industria, nullo præeunte magistro, ad exactam latinarum literarum cognitionem, græcas etiam expedita quadam diligentia adiunxit, ut, & latinè, rectèq; scribere, & ex græcis latina facere, q̃primum fœlicissimè didicerit: Sed à literarum studiis, ad forenses causas traductus tanta iudicii æquitate, et prudẽtia enituit, ut mox ab Henrico Octauo rege, ad maxima reipublicæ munera capescenda, sola uirtutis cõmendatione uocaretur, ac deniq; per summos hominum gradus, Britannico more, supremus regni Cancellarius dictus est, quod munus in reip. gubernatione, & dignitate, & authoritate apud Britannos longè maximum habetur, quo in officio ita sanctè & syncerè se gessit, ut fidei, iustitiæ, et prudẽtiæ laus summa communiter ei ab omnibus tributa sit. Sed mox sub eodẽ Henrico rege, orta de Catharinæ Reginæ coniugio cõtrouersia, quã ille omnibus modis repudiare, Annam Boleniam thoro induce-

re, filiamq; regni hæredem abdicare contendebat; Morus, cum per eum, quem gerebat magistratum, pristinam uitæ integritatem, haud quaquam se tueri posse præuideret, ut non pessimorum interea consiliorum, aut minister, aut particeps fieret, ab omni nogotiorum tumultu se subducens, dignitate sponte se abdicauit: Sed ne sic quidem commoti iā regis aīus in priuato innocentissimi hominis ocio leniri potuit, quin perpetuis primò carceribus traditum, ac postea iniquissimo iudicio condemnatum, eadem securi subiecit, qua paucos ante dies, sanctissimum uirum Roffensem Episcopum, & Cardinalem, recenti adhuc cœde, percusserat: Familiam liberorum quatuor honestissimo patrimonio ditatam reliquit, & priusquàm obiret ipse, undecim nepotibus auctā, Præcipuè autem in eadem filias tres, literis, ac moribus sanctissimè perornatas. Extant eius adolescentiæ studia, libellus, Progymnasmatum titulo inscriptus, in quo cū Gulielmo Lilio eius ætatis æquali, in uertendis aliquot græcis epigrammatibus, eodē argumento concertauit, Sunt & nonnulla ipsius epigrammata, & inuentione, et sententiarum argutia, fœlici quodam genio conscripta. Præter cætera, Vtopia ad beatæ reipublicæ optimis legibus institutæ exemplum descripta, excellentis ingenii dignitatem posteris commendauit, Sanctioribus autem Christianæ disciplinæ studiis postremo se exercuit, patriamq; à religiosæ pacis perturbatoribus sparsis insanæ doctrinæ in uulgus libellis infestatam, editis aliquot

o patrio

patrio sermone uoluminibus, multa cum pietate defendit. Tertiodecimo autem die post Roffensem, Thomas morus, integer animi, sceleris'q; purus, eadem Henrici octaui regis saeuitia, hunc uitae exitum tulit, Pridie eius diei, qui à Diui Thomae Cātuariensis, corporis translatione, tricentecimo & quintodecimo post anno, solenni ritu sacer habebatur.

GVLIELMI LATEMERII.

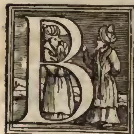
SED nec omnino Latemerii nomen inter Britannos, doctrinae causa celeberrimum hoc loco praetermittendū, qui una cum Linacro, & Grocinio eisdem fere temporibus, studiorum causa, per aliquot annos in Italia uersatus, utriusq; linguae peritissimus, intimae philosophiae omnia exactissime perdidicit, & eloquentiam ex purissimis fontibus haustam, antiquorum temporibus aequatam in scriptis ostendit. Ad postremum studiorum rationem omnem ad sacrarum literarum cognitionem, egregio sacerdote dignam contulit, de cuius eruditione, doctrina'q;, quid maius hic dici poterit, quam, quod Reginaldus Polus, quem Romae adhuc, singulari pietate Cardinalē uidemus, cum sibi aliquando in Britannia praeceptorem delegerit. Extat unica tantum ad Erasmum Latemerii epistola, multa stili grauitate, & elegantia cōscripta, in qua ipsi Erasmo operā ab eo in Noui Testamenti recognitione postulāti, ac de Roffensi Episcopo in graecis literis erudiendo, studiose agenti, cū

ſumma uerecundi ingenii modeſtia reſpondet. Hunc cum plus quindecim ab hinc annis inſig ni, & erecta corporis proceritate ſexagenarium ſenem, puer ipſe agnouerim, ut etiã de eo adhuc ſuperſtite dubitem, citra inſtituti rationem cum de iis tantum, qui iam ſupremum diem obierint, ſcribere decreuerim, perexigui tamen utcunq; temporis uſura, breui hoc elogio fraudare nolui.

FINIS.

A' BRVTO BRITANNICAE gentis authore, omnium in quos uariâte fortuna Britanniæ imperiũ trâslatum breuis enumeratio

Per Georgium Lilium Britannum.

RITANNI generis sui antiquitatem ueteri, & uulgato aliarum gentium more extollere cupientes, à nobili Troianorum stirpe se deductos asserũt, Siquidem memoriæ proditum ferunt, anno ab orbe condito octingentesimo circiter, & quinquagesimo supra bis millesimũ, Brutum, siue Britonem, Siluio Ascanii Troiani filio Æneæ nepote genitum, post uarios fortunæ casus, ex Græcia cum delecta suorũ manu in Albionem Oceani maris insulam delatum, (ita enim ab antiquioribus olim, à rupiũ scilicet albedine dicta, ac tum primũ ab eius aduẽtu Britannia appellata) Britannis populis primam nominis, atq; generis originem dedisse, regnũq; deinceps ab eo sexaginta octo regum serie, per mille, & quadraginta circiter annos propagatum: Cæterum, quæ de iis Regibus à nõnullis Britannicæ antiquitatis scriptoribus commemorantur, ueluti res nimia

Brutus, siue Brito ab orbe condito anno 2850.

Britannia, Albion potius dicta ab ~~dicta~~ Albione Neptuni filio ibidẽ regnãte circa annũ Mundi. 2220.

uetuſtate oblitas,& uulgi nonnunquam fabulis inuolutas,de induſtria prætermittimus, nolentes quicquam,quod non incorruptis rerum geſtarum monumentis ſit traditũ,litteris mandare: Quamobrem ad propria accedentes, Bedæ,Pauli Diaconi,Polidori Vergilii,& aliorũ, tum ueterum,tum recentium,authoritatem ſequentes,Britanniam Inſulam,primum à,C.Iulio Cæſare poſteris oſtenſam eſſe dicimus,antea quidem Romanis prorſus incognitam, Is enim Romanorum primus eam intrauit, magnaq; ex parte deuictam,imperatis obſidibus, Romano imperio aliquandiu tributariá reddidit; Anno ab urbe condita, ſexcenteſimo, nonageſimotertio,ante uero Chriſti Seruatoris aduentũ, ſexageſimo. Poſthæc, & Reges quidem ſuæ gentis aliquot Britannia habuit, cæterum nomine tenus duntaxat tota à Prætoribus Romanis adminiſtrata. Poſt.C.Iuliũ Cæſ.Claudius Imperator, à quo Claudioceſtrium oppidum, quod nunc Gloceſtrium dicunt,tumultuantem Britanniam rurſus perdomuit,Orcadaſq; Inſulas Romano imperio adiecit, ſed & Veſpeſiani ductu uectem quoque Inſulam recepit.Imperantibus autem.M.Ant. Vero, cum Aurelio Commodo fratre,ſiue,ut alii,Commodo.M.Ant.Veri filio, Pōtificatũ obtinente Eleuthærio Græco, Britannia prima prouinciarũ,petente id Lucio Rege, Chriſti fi-

...tãrius imperãte Caſsibilano,

C. Iul. Cæſ.

Claudius Cæſ.

Britannia fit Chriſtiana.

sti fidem publicè accepit, inuiolatámq; usque ad Dioclesiani tempora seruauit; Fuit hic annus humanæ Salutis octuagesimus secundus, supra centesimũ. Anno de hinc à Christo, centesimo, nonagesimo quinto, Seuerus Imperator recepta multò maxima Britanniæ parte, uallo triginta millia passuum inter duo maria transuersum, per insulam ducto, cætera ab hostibus dixtinxit, ac demum ad Eboracum urbẽ obiit. Orta deinceps sub Diocleſiano grauì Christianorum persecutione, Albanóq; cum sociis prima pro Christi fide martyria in Britannia passis, Constantius, quem, Dioclesianus unà cum Galerio Maximiano Cæsarem declarauerat, & Galliis, Hispaniisq; præfecerat, per id tempus in Britanniam ueniens, Insulanos grauatè Romanorum imperium ferentes compescuit; ac deinde mitis, & mansueti principis fama, Eboraci moriens, Constantinum filium ex Helena Britanna matre natum, fœlicioribus Christiano nomini auspitiis ad Imperium transmisit, Anno salutis à Christo, decimo, supra tricentesimum. Pacatiora deinde aliquandiu tempora; grauior tandem in Imperio publicarum rerum tumultus excepit: Theodosio enim Iuniore, & Valentiano imperãtibus, Anno salutis humanæ quadringentesimo, quadragesimo tertio, distracto undiq; à Barbaris in Italia imperio, Britanni à Scotis, & Pictis fini

Lucius primus Rex Christianus anno. 182.

Seuerus Imperat. anno 195.

Persecutio Dioclesiani.

Constantius Cæs.

Constantinus anno 310.

sub Honorio Romani a Britania recesserũt.

Theodos. & Valẽtin. anno 443.

Romanis recedentibus fini[...] effecti, imo ad suam pernicie[m] sibi relicti

Ætius.

timis populis graui bello petiti, & ab Ætio Patricio externis bellis in Gallia occupato, frustra implorantes auxilium, excusso Romanorum imperio quingentis, & tribus annis postea quam à C. Iulio Cæsare subacti, Romanis ducibus parere cōsueuerant, suæ genti regnum restituere conati sunt, rerumq; suarum summā

Vortigerius Rex Britannus.

uni Vortigerio deferunt, Sed is irruentibus in eū magno impetu hostibus, uiribus impar,

Anglo Saxones.

Hengistus, et Horsa.

Anglo Saxones fœroces Germaniæ populos, piratica per Galliam et Britanniam exercentes, in auxilium accersit, qui statim Hengisto, & Horsa ducibus, cum magna suorum multitudine, in Insulam traiicientes, Scotorum, Pictorumq; uim aliquandiu prohibuerūt, sed mox Britannicarum opum desiderio, ex consuetudi

t explorata indigenarum nertia,

ne illecti, icto cū hostibus fœdere in ipsos Britānos, quos iuuare debuerant, arma cōuertūt, à quibus nec destiterunt, donec pulsis in continentem Galliæ Armoricam Britannis, uniuersam ferè insulam in suam ipsorū potestatē redegissent, quæ ab eorum incolatu, nec ita multò

Britannia Anglia dicta.

post nomen cum imperio mutauit, ac pro Britānia, iam inde Anglia dici cœpta sit. Successit

Aurel. Ambro.

Vortigerio Vortimerius filius, quo regnante Aurelius Ambrosius Romani sanguinis superstes, Saxones occiso eorum Duce Hengisto ingenti clade prostrauit, Hunc insequutus est Vtherius cognomento Pendraco, Vtherii

Arthurus Rex Britannus.

principatum excepit Arthurus filius militaris

disciplinæ,

disciplinæ, & orbicularis mensæ fundator, Britannorum regum apud posteros celebratissimus, cui successere haud pari quidem fœlicitatis laude, Cōstantinus, Aur. Conanus, Maglosconus, Carentius, & Cadouallo, qui aliquot annis, quibus regnarunt, imminentem patriæ casum contra Saxones pugnando ægre sustentare conati sunt. Cadoualladrus denique Cadouallonis filius, Britannorū regum ultimus, magna suorum parte occidione occisa, cum reliquis in extremos Vualliæ sinus, ubi olim Cāganorum promōtorium, & Maridunum, quæ nunc Cæerdiganum, & Caermardinum uocant, relegatus, indeq; in Armoricam Galliæ pulsus, ac postremo Romam profectus, anno salutis humanæ sexcentesimo, in priuata uita consenescens, Saxonibus inconcussum in Britannia imperium reliquit, ac primo quidem per principatus in septem regiones, siue regna diuisum, quæ partim à uentorum nominibus, partim à locorum situ diuersam appellationē inter se sortita sunt, donec progressu temporis uictricis populi opes in unum corpus coalescentes, ad amplissimam posteris, qualem nunc cernimus, Monarchiam concreuissent. Cæterum, qui nā ab Hengisto interim, siue Duces, siue mauis Reges, in singulis prouinciis, quas sortiti sunt, extiterint, nominatim omnes hic recēsere haud operæ precium fuerit, tum, quòd

Cadoualladrus Britannorum Regum ultimus.

Saxonū eptarchia.

rerum uarietate in plerisq; incertam, tũ,quòd temporis exiguitate,quo regnarũt, minus memorabilem de se posteris historiam reliquerint, Quorũ autem auspitiis potissimum Anglicum imperium in eam,quæ postea insecuta est,amplitudinem creuerit,eos sequenti catalogo inseruisse tantum suffecerit. Fuit is annus, quo Anglo Saxones Hengisto,& Horsa ducibus à Vortigerio accersiti,Britanniam primò ingressi sunt (ut author est Beda Anglo Saxonum præsbiter,luculentissimus horum tẽporũ historiæ scriptor) humanæ salutis à Christo.cccc xlix. Anglicum imperium, post annos aliquot, Daci frequenti in Britanniam irruptione,applaudentis fortunæ successu, excepere,sed horum Barbara tyrannide breui explosa,Normãni ex Gallia profecti,Guilielmo duce,fœlicioribus auspitiis,ad nostram hanc usq; ætatem, stabilem regno successionem dedere, Seruato itaq; nũc ab Anglo Saxonum principatu,ordine,reliqua deinceps continuata Regum serie,per annales digesta prosequemur.

anno 449.
Daci.
Normanni.

ANGLO SAXONVM
Eptarchia in Britannia.

RIMVM Cantianorum Regnũ in Cãtio ab Hengisto inchoatũ, quorum Ethelbertus primus Rex christiãus effectus, sub Gregorio primo Põtif. Romano missis in Insulam docendi euangelii causa, Augustino, & Mileto Monachis, Anno salutis quingentesimo, nonagesimo sexto. Hic D. Paulo Londini, & Andreæ Apostolo Roscestriæ celeberrima templa condidit.

Ethelbertus Anglorũ primus Rex Christianus, anno 596.

Augustinus, et Miletus à Gregorio primo Pont. Ro. in Angliam legati.

SECVNDVM. Australiũ Saxonũ, quorũ principatus hauddiu durauit, paucíq; in eo, & nullius fere memoriæ Reguli.

TERTIVM orientalium Anglorum, quorum Sigisbertus Rex primus bonarũ literarum author, suasu Fœlicis cuiusdã Burgundiæ Episcopi, Cantabrigiæ publicam Academiam excitasse fertur, Anno salutis sexcentesimo, & trigesimo.

Sigisbertus Orien tal. Angl. Rex.

anno 630.

QVARTVM orientalium Saxonũ, quorũ Sibertus Rex à Mileto Lõdinẽsi Episcopo baptismum accipiẽs, Vuestmonasterii. Cænobiũ. D. Petro sacrato, in Londini suburbano cõdidisse dicitur, locus nunc Regum se-

Sibertus Oriental. Saxonum. Rex

pulchris, asylo, & iudiciali foro celeberrimus.

QVINTVM. Merciorum, hoc est Mediterraneorum, quorum Pendas Rex primus Christi nomen professus, cuius exemplo Mercii paulo post communi consensu Christiani effecti.

Pendas Merciorum Rex.

SEXTVM. Northumbrorum, id est Septentrionalium citra Humbrum fluuium, quorum Eduinus Rex primus, sub Honorio primo Pont. Roma. à Paulino Eboracensi Archiepiscopo, ad Christi fidem receptus. D. Petro Apostolorum principi templum Eboraci posuit, Anno salutis humanæ sexcentesimo, uigesimo septimo.

Eduinus Northumbrorum Rex.

Anno 629.

SEPTIMVM. Vuest Saxonũ, id est Occiduorum Saxonum, quorum Inas Rex, cuius plurima pietatis officia commemorantur, illudq; inprimis, quod regnum suum Romano Pontifici beneficiarum, & uectigale fecerit, circa annũ salutis septingentesimum, & quadragesimum, huicq; per singulos domos, quotannis singulos denarios appendi iussit. hoc uectigal postea Ethelphus Rex auxit, Post hæc præualentibus tandem occiduorum regibus, sub Egberto Britannia ferè tota in anglorũ Monarchiã cessit, à primo eorundem in insulam aduentu Anno. CCCL.

Inas Vuest Saxonũ Rex Ro. eccle. tributarius.

Anno 740.

Cantianorum

Cantianorum ab	Hengisto Duces,& Reges	xvii
Australiũ saxonũ	Ellio	v
Oriẽtaliũ Anglo℞	Vphio	xv
Oriẽtaliũ saxonũ	Erchuino	xi
Merciorum	Idio	xxii
Northumborũ	Cridio	xx
Occiduorum	Cerditio. Vsq; ad Egbertũ	xvi

A' Bruti aduẽtu,usq; ad.C.Iuliũ Cæs. anni	M.xl
A' C.Iulio Cæs.usq; ad Anglorũ aduẽtũ anni	D iii
Ab.Anglorũ aduentu,usq; ad Egbertũ anni	ccccl

ANGLORVM REGVM SERIES.

i	Egbertus Ann.	xxxvii.
ii	Edelphus.	xx.
iii	Ethelbaldus.menses.v.	
iiii	Ethelbertus.	v.
v	Ethelredus.	ix.
vi	Aluredus.	xxviii.
vii	Edouardus Senior.	xxiiii.
viii	Adelstanus.	xvi.
ix	Edmundus.i.	vi.
x	Eldredus.	ix.
xi	Eduinus.	iiii.
xii	Edegarus.	xvi.
xiii	Edouardus martyr.	iii.

xiiii	Etheldredus.	xxxviii.
xv	Edmundus.ii.	i.
xvi	Canutius.i.Danus.	xx.
xvii	Haraldus.Danus.	iiii.
xviii	Canutius.ii.Danus.	ii.
xix	Edouardus Sanctus.	xxiii.
xx	Haraldus.ii.	i.
xxi	Guilielmus conquestor.	xxi.
xxii	Guilielmus Rufus.	xxiii.
xxiii	Henricus.i.	xxxv.
xxiiii	Stephanus.	xix.
xxv	Henricus.ii.	xxxiiii.
xxvi	Ricardus.i.	x.
xxvii	Ioannes.	xvii.
xxviii	Henricus.iii.	lvi.
xxviiii.	Edouardus.i.	xxxv.
xxx	Edouardus.ii.	xix.
xxxi	Edouardus.iii.	li.
xxxii	Ricardus.ii.	xxii.
xxxiii	Henricus.iiii.	xiiii.
xxxiiii	Henricus.v.	ix.
xxxv	Henricus.vi.	xxxviiii.
xxxvi	Edouardus.iiii.	xxiii.
xxxvii	Edouardus.v.menses.ii.	
xxxviii	Ricardus.iii.	ii.
xxxviiii	Henricus.vii.	xxxiiii.
xl	Henricus.viii.	xxxviii.
xli	Edouardus.vi.	

Anglorum

An. Christi.	Anni Regni.	ANGLI.
801	i	EGBERTVS. 1. REX. ANN. XXXVII.
		Occiduorum xvii. Cantionorũ Orientaliũ, & Northumbrorum regna occupat, Primusq; Britanniam, Angliam, & uniuersam gentem Anglos appellari iussit, nonnulli hoc Hengisto primo Saxonum Duci tribuunt, ac inde Angliam quasi Hengisti terram dictam, propriori Anglicæ dictionis etymologia, Englond. alii Angliterram nunc uocant.
802	ii.	Alcuinus præceptor Caroli
803	iii.	Magni, &
804	iiii.	Ioãnes Scotus Monachus,
805	v.	discipulus Bedæ, clarent.
806	vi.	
807	vii.	
808	viii.	
809	yiiii.	Daci prædatores fusi, fugatiq;.
810	x.	
811	xi.	
812	xii.	
813	xiii.	
814	xiiii.	*Carolus magnus Imp. obijt. cui Ludouic9. 1. successit.*
815	xv.	
816	xvi.	D. Chenelmus Merciorum prin=

An.Christi	An.Regni.	
		ceps ab impia Sorore necatus.
817	xvii.	
818	xviii.	
819	xix.	Achaius Scotorũ Rex 45. moritur. cuius tempore
820	xx.	multi viri in Scotia sũmę eruditionis laude
821	xxi.	florebant. Hic primus sociale fedus cũ fracis
822	xxii.	firmauit tempore caroli magni.
823	xxiii.	
824	xxiiii.	
825	xxv.	
826	xxvi.	Daci rursus insulam infestant.
827	xxvii.	
828	xxviii.	
829	xxix.	
830	xxx.	Dongallus Scotorũ Rex 47. in speã cũ exercitu
831	xxxi.	contra Pictos traijciens submergitur.
832	xxxii.	
833	xxxiii.	
834	xxxiiii.	
835	xxxv.	
836	xxxvi.	
837	xxxvii.	
838	i	EDELPHVS REX II. ANN. XX. Egberti filius, subdiaconatus gradu initiatus, mox Romani Ponti. authoritate eo uinculo solutus, Osburgam uxorem duxit.

840

An. Christi.	An. Regni.	
839	ii.	
840	iii.	
841	iiii.	
842	v	D. Suithinus, & D. Athelstanus Episcopi.
843	vi.	
844	vii.	
845	viii.	
846	ix.	
847	x.	Edelphus Rex Romã profectus, sub Leone quarto Pont. Inæ Regis institutum secutus, eam Insulæ partem, quam Egbertus pater ad regnum adiunxerat, Romanæ Ecclesiæ uectigalem facit, legemq; tulit, ut singuli, pro singulis, quas habitarent, domibus Romano Põtifici quotannis singulos denarios argẽteos ad diem festum Apostolorum Petri, & Pauli, uel summũ, ad uincula Petri, persoluerent. Hoc tributum etiam in hanc usq; nostram ætatem Pontifici numeratum esse constat, eiusq; nummi colligendi gratia testatur se in Angliam à Pontifice missum Polidorus Vergilius Vrbinas, rerũ Anglicarum scriptor recentissimus,

An. Christi.	An. Regni.	
		ac Diui Petri denarios uulgo appellari scribit.
848	xi.	
849	xii.	
850	xiii.	D. Vuilfridus Archiepiscopus Eboracencis.
851	xiiii	
852	xv.	
853	xvi.	
854	xvii.	
855	xviii.	
856	xviiii.	
857	xx.	
858	i.	ETHELBALDVS REX III. Mense. V. Edelphi Regis filius. ETHELBERTS. REX. IIII. ANN. V. Ethelbaldi Frater. Dacos Cantio expellit.
859	ii.	Donaldus Scotorū Rex ·70· ab Anglis in prelio
860	iii.	cū multis nobilib9 capt9, vt se, et suos in libertatē
861	iiii.	assereret, oem regionē inter Stirlingū, et cludā, annuūq tributū Angliæ Regi dedidit.
862	v.	
863	i.	ETHELREDVS REX. V. ANN. IX. Ethelberti Frater.
864	ii.	

bris

An. Chriſti	An. Regni.	
865	iii.	
866	iiii.	
867	v.	
868	vi.	Daci, Iuaro rege occiſo, in Northumbris deleti.
869	vii.	
870	viii.	
871	ix.	D. Edmundus Rex Orientalium Anglorum ultimus, ab ethnicis Dacis confoſſus, martyrum catalogo adſcriptus.
872	i.	ALVREDVS REX VI. ANN. XXVIII. Ethelredi frater. Romæ ab Hadriano Secundo Pontifice coronatus. Daci Merciis, & Oriētalibus Anglis imperant.
873	ii.	
874	iii.	
875	iiii.	
876	v.	
877	vi.	
878	vii,	
879	viii.	
880	ix.	
881	x.	
882	xi.	

Ani.Christi. An. Regni.

883 xii.
884 xiii.
885 xiiii.
886 xv.
887 xvi.
888 xvii.
889 xviii.
890 xviiii.
891 xx.
892 xxi. Aluredus Rex, Merciorum regno
893 xxii. potitus, Dacos uicit, Gomornéq; eorum Regem ad Christi fidem cõuersum, Northumbris præficit. Lindifarne insula à Barbaris deuastata, sedes Episcopalis, cui olim D. Cuthbertus præfuit, hoc tẽpore in Cestriam oppidum Dunelmo proximum deducta, atque inde quadragesimo post anno Dunelmũ unà cum. D. Cuthberti corpore translata, qui fuit annus. 85. cum eam sedem Aidanus Scotus in Lindifarne primitus posuerat.

Rex Aluredus hoc anno tria cænobia magnifico apparatu condidit, unum Vintoniæ, quod nouum Monasterium dicitur, alterũ apud Shaftisburiam, quod est uirginum

An.Christi An.Regni

ginum uelatarũ, Tertium ad fluuium Thone, loco, qui nũc Athelnea nuncupatur, olim insula Ethelingea.

894 xxiii.
895 xxiiii.

Rex hortante Neoto Monacho uiro doctissimo, Oxonii publicam Academiam, instituit, propositis professoribus litterarum præmiis, alteram autem Cantabrigiæ annis antea. 265. Sigisbertus orientalium Anglorũ Rex excitasse dicitur, anno Domini. 630.

896 xxv.
897 xxvi.
898 xxvii.
899 xxviii.
900 i

EDOVARDVS SENIOR REX. VII. AN. XXIIII.

Aluredi filius, ab Athelredo Cantuariensi sacratus.

Expulsis Dacis Oriẽtalium Anglorum regno potitus, extra Scotiam, totius insulæ imperium obtinuit.

901 ii.
902 iii.

An. Christi	An. Regni.
903	iiii.
904	v.
905	vi.
906	vii.
907	viii.
908	ix.
909	x.
910	xi.
911	xii.
912	xiii.
913	xiiii.
914	xv.
915	xvi.
916	xvii.
917	xviii.
918	xviiii.
919	xx.
920	xxi.
921	xxii.
922	xxiii.
923	xxiiii.

924 i ADELSTANVS REX VIII. ANN. XVI.

Edouardi filius Nothus.
Scotos, deuicto Constantino corũ Rege, in sua uerba iurare coẽgit. Northũbria potitus, totius insu-

An. Christi.	Anni Regni.	
		læ fit Monarcha.
925	ii.	
926	iii.	
927	iiii.	
928	v.	
929	vi.	Ludouicus Caroli simplicis Fráco rum Regis filius, post aduersam patris fortunam à Roberto Parrisiorum comite, apud Peronam in carcere necati, cum Edgina matre, quæ Eduardi regis filia fuerat, in Angliam ad Athelstanum auunculum confugit.
930	vii.	
931	viii.	
932	ix.	
933	x	
934	xi.	D. Vulstanus Eboracensis Archiepiscopus claret.
935	xii.	
936	xiii.	
937	xiiii.	
938	xv.	
939	xvi	Rex aucto imperio, duo cænobia Monachorum ordinis. D. Benedicti condidit, alterum apud Meltoniam pagum Saerisbiriensis diocæseos, alterum ad Michilneű Vi

An. Christi	An. Regni.	
		cum. Ad Maluisberiense cænobium sepultus.
940	i	EDMVNDVS REX IX. ANN. VI.
		Adelstani frater.
941	ii.	
942	iii.	
943	iiii.	
944	v.	
945	vi.	Rex à latrone quodam confossus periit. Sepultus Glasconiæ.
946	i	ELDREDVS REX X. ANN. IX.
		Edmundi frater.
		Scotos in officio continuit. Abindonense cænobium instaurauit.
947	ii.	
948	iii.	
949	iiii.	
950	v	
951	vi.	
952	vii.	
953	viii.	
954	ix.	
955	i	EDVINVS REX. XI. ANN. IIII.
		Edmundi filius. Cōsanguineæ stupro infamis.

An. Christi. An. Regni.

956 ii.

957 iii.

958 iiii.

959 i

EDEGARVS REX XII. ANN. XVI.

Eduini frater.

Ab Odone Cantuarienſi Arch. Bathoniæ coronatus. Rex á principio iuuenili errore corruptus, mox optimus princeps euaſit. Ludouallo Vuallorum regulo tricenos Lupos quotannis tributi nomine imperaſſe dicitur, donec illud beſtiarū gen⁹ co-

960 ii. tinuis cędib⁹ defecit. Nihil esse in Regni finib⁹ paſſus eſt, quod a pacis quiete foret alienū. Igitur annos sexdecim, quib⁹ reg-

961 iii. nauit, oīa in sūma quiete, trāquillitateq; fuere. Perpetuo

962 iiii. quippe amicitię fędere vicinos Reges sibi deuinxerat. Piratas

963 v. mari, prędones terra submouerat. Tātus ergo pacifici status

964 vi. amor ipsū vsq; ad quietē euexit sępiternā: et in cęlestis Regni gloriā sublatū inter sanctos collocauit.

965 vii. Edegarus cogebat Scotię atq; Hibernię Reges remigare in

966 viii. ea cymba, in qua ipse voluptatis gr̄a vehebat. Bap: fulg

967 viiii.

968 x.

969 xi.

970 xii. Dunſtanus Cantuarienſis Archiepiſcopus. Edegarū in congreſsu, honoris gr̄a dexterā porrigentē a cōtactu repulit, tanq; poteſtatem inceſtū indignū, qui sacerdotē contingeret.

971 xiii. Oſualdus Eboracenſis, Ramiſienſis cænobii fundator.

972 xiiii. Etheluodus Vintonienſis, clarent.

Eāq; notā Rex nō solū patienter tulit: verū agnito errore, ad sācti sacerdotis pedes proſtratus, lacrymabūdusque criminis veniam petijt. Et cum pœnitentię loco ei, ut a geſtando diademate septem annos abstineret, et sacris quoq; virginibus monaſteriū conderet, iniūctum eſset: vtrūq; obedięter peregit.

An.Chriſti. An.Regni.

973 xv.

974 xvi. Edegarus Rex, Cænobium monacharum ordinis. D. Benedicti Viltoniæ iuxta Sarisberiã condidit, cui Editham filiam uirginem præfecit. Anno ætatis. xxxvii. obiit Glaſconiæ ſepultus.

975 i. D. EDOVARDVS MARTYR. REX XIII. ANN. III.

Edegari Regis filius.

976 ii.

977 iii. Edouardus Rex à uenatione rediens, Alfredæ nouercæ inſidiis occiditur, ac ſanctorum martyrum catalago adſcribitur.

Sepultus Glaſconiæ.

978 i. ETHELDREDVS REX XIIII. ANN. XXXVIII.

Edouardi frater cõſanguineus. Dum baptizaretur infans, ſacro fonte uentris ſolutione fœdato, inſuper & Dunſtani Cantuarienſis Archiepiſcopi prædictione, calamitoſi principatus omnia prætulit.

979 ii.

980 iii.

981 iiii

An.Christi	An.Regni.	
982	v.	
983	vi.	
984	vii.	
985	viii.	
986	viiii.	
987	x.	
988	xi.	
989	xii.	Daci hostiliter Angliam inuadũt. Rex pacem precio redimere coa-ctus, persoluto eisdem tributo.
990	xiii.	
991	xiiii.	
992	xv.	
993	xvi.	
994	xvii.	
995	xviii.	
996	xviiii.	
997	xx.	
998	xxi.	
999	xxii.	
1000	xxiii.	
1001	xxiiii.	
1002	xxv.	
1003	xxvi.	
1004	xxvii.	
1005	xxviii.	
1006	xxix	
1007	xxx.	

Ani. Christi.	An. Regni.	
1008	xxxi.	
1009	xxxii.	
1010	xxxiiii.	
1011	xxxiiii.	
1012	xxxv.	Etheldredo Rege, ocio, ac luxui ad dicto, & grauioribus tributis, atq; rapinis populum uexante, Daci Suenone Rege Angliá inuadunt, Etheldredus, accepta magna suorum clade, dereliqua fortunã desperans, ad Ricardum Normãnorum Ducem, cuius sororẽ in uxorem habebat, cũ Alfredo, & Eduardo liberis in Galliam confugit. Sueno Dacorum Rex, totius Angliæ imperio potitur, ac post eum posteri anni. xxx. SVENO Rex, purgatis prioris uitæ facinoribus, & Dacis ad Christianam fidem. tum primum receptis, in Anglia obiit. Canuto filio regni successore relicto: sepultus Eboraci.
1013	xxxvi.	Etheldredus Rex, mortuo Suenone in Angliam rediit.
1014	xxxvii.	
1015	xxxviii.	Etheldredus moritur, Londini, in D. Pauli

An. Christi. Anni Regni.

D. Pauli templo maximo.

Sepultus.

1016 i. EDMVNDVS FERREVM LATVS REX XV. ANN. I.

Etheldredi filius.

Post diutinam concertationem, cũ Canuto Suenonis filio regnum diuidit, ac paulopost Edrici equitis proditione interficitur.

Edmundus, & Edouardus eius liberi, à Canuto in Pannoniam relegati.

1017 i. CANVTVS DACIÆ. NORVEGIÆ ET ANGLIÆ REX. XVI. ANN. XX. Suenonis Daci filius.

Ab Aluredo Cantuariensi Archiepiscopo sacratus.

1018 ii.

1019 iii.

1020 iiii.

1021 v.

1022 vi.

1023 vii.

1024 viii.

1025 ix. Elphegius Cantuariensis Archiep:

An. Christi	An. Regni	
		ſcopus, direpta à Dacis Cantuaria occiſus, martyrum catalogo adſcribitur.
1026	x.	
1027	xi.	
1028	xii.	
1029	xiii.	
1030	xiiii.	Canutus Rex, Romam uoti cauſa petit: ſedente Ioanne.xx.Pont.
1031	xv.	
1032	xvi.	
1033	xvii.	
1034	xviii.	
1035	ix.	
1036	xx.	Rex magna prioris uitæ pœnitentia ductus, Sanctisſimè obiit. Sepultus Vintoniæ.
1037	i.	HARALDVS ANGLIÆ, ET DACIÆ REX XVII. ANN.IIII. Canuti filius. Ab incredibili pedum in curſu uelocitate, Harefote, dictus.
1038	ii.	
1039	iii.	
1040	iiii.	
1041	i.	CANVTVS SECVNDVS ANGL. ET DA-

An.Christi An.Regni

CIAE REX XVIII.
ANN. II.

Haraldi frater.

Hunc à feroci indole Angli, Hardi Canutum, uocant.

1042 ii.

Rex, uino, & epulis indulgens, ad Lambithum uicũ in altera Tamesis fluminis ripa propè Londinũ, dato inter bibendum ueneno, confestim periit.

Angli Dacorum tyrannidem pertesi, facto in eosdem impetu durae seruitutis iugo se eximunt. Daci ad unum omnes in Anglia, partim deleti, partim eiecti, post annum trigesimum, Quam Sueno Dacorum primus totius Angliae imperium est adeptus, Alfredo Etheldredi Regis filio ex Normánia, ubi cum Edouardo fratre exulabat, à proceribus ad Regnũ accersito, eodemq; Godouini Cómitis proditione, in itinere interempto: Edouardo communi cõsensu imperium defertur.

1043 i. EDOVARDVS SANCTVS REX XIX.

An. Christi	An. Regni.	
1050	viii.	
1051	ix.	
1052	x.	
1053	xi.	
1054	xii.	
1055	xiii.	
1056	xiiii.	
1057	xv.	
1058	xvi.	
1059	xvii.	
1060	xviii.	D. Vulstanus Vigorniensis Episcopus.
1061	xix.	
1062	xx.	
1063	xxi.	
1064	xxii.	
1065	xxii.	Edouardus Rex obiit, diuino, uti fertur, uicinæ mortis præsagio admonitus, annulo quem is Pauloantea cuidam pauperi. D. Ioannis Euangelistæ nomine eleemosynã ab eo petenti dederat, à peregrino quodam Hierosolima redeunti, sibi reddito. Sepultus est in Vuestmonasterii templo, ac paulopost inter Diuos relatus, annulusq; ille in eiusdem tẽpli archiuiis recõditus, comitiali, morbo laborãtibus

An. Christi. An. Regni. NORMANNI.

1067 i. GVILIELMVS NORMANNVS CONQVESTOR REX XXI. ANN. XXI.

Roberti Normaniæ
Ducis Nothus.

Huius adhuc posteritas per annos 480 uiginti Regũ serie continuata, et abolita ferè ueteri Anglorum prosapia, ab hac ueluti antiquissima tã inde Normánicæ stirpis origine, multò maximam nobilitatis partẽ, nouo stémate, (quod etiam nunc familiaria principum quorundam cognomina manifestissimè arguunt) nostro nunc seculo illustratam esse constat. Huius Guilielmi insignia iubati leones tres militari parma depicti, ad posteros dehinc Angliæ Reges perpetuo transmissa, cũ antea nullum regibus publicum insigne, sed alius alio pro arbitratu sumpto utebatur: Sunt, qui Guilielmum duobus tantum leonibus, quod Normánicæ ditionis insigne est, usum existiment, tertiam, ex Aquitania accesisse, quam postea Henricus

An. Christi.	Anni Regni.	
1070	iiii.	
1071	v.	Lanfrancus Cantuariensis Archiepiscopus. *ex monacho Beccẽsi, Abbas Cadomensis, natione Longobardus, vir p̃ter vitę meritũ doctissimus*
1072	vi.	
1073	vii.	Nouum Castrum ad Tynæ fluminis ripam à Roberto Regis filio extruitur.
1074	viii.	
1075	ix.	
1076	x.	
1077	xi.	Londini Episcoporum conuẽtus, authore Lanfrãco habitus, in quo de reformando clero, & de transferendis Episcoporum aliquot sedibus in celebriores ciuitates, decretum. *Bathonia, Lincolni Sarisburia, Exoni Cicestria, atq; cestri fiut sedes Ep̃ales.*
1078	xii.	Robertus Guilielmi Regis filius, instigante Philippo Gallorũ Rege contra patrem in Normãnia rebellat, quem paulopost supplicem pater in gratiam recipit.
1079	xiii.	
1080	xiiii.	
1081	xv.	Census publicus in Anglia, & ingens auri pondus ex singulorum capitibus à Rege exactus.
1082	xvi.	
1083	xvii.	
1084	xviii.	

An. Christi An. Regni.

1085 xix.

1086 xx.

1087 xxi. Rex tria præclara cænobia condidit, unum in Suthsexia, eo loci, quo cum Haraldo conflixerat, ad monumentum uictoriæ in eo bello partæ, idq; D. Martino dicauit, appellauitq; Cænobium ad Bellum, alterum in Londini suburbano, quod Saluatoris dicitur, tertium Cadomi in Normãnia: ubi templum magnificum. D. Stephano posuit. Rex in Normãniã traiicit, ubi dum Gallis bellum inferre parat, ruptis ferociẽtis æqui saltu intestinis iiii. id. sept. obiit, anno ætatis. L X XIIII. Cadomi Normãniæ oppido, Cænobio à se extructo elatus, redempto priusquã sepulturæ daretur, á quodam eius loci dominium sibi asserente, terræ precio. Roberto ex Matilda coniuge filiorum natu maximo, quòd is rebelli in patrem animo esset, Normanniam, Guilielmo cognomento Rufo, Angliæ regnum, Henrico Gazam omnem legauit: Rufus. iiii. Calend. Octobris.

An.Christi An.Regni.

1088 i. GVILIELMVS RVFVS REX XXII. ANN. XXIII.

Guilielmi nothi filius, à Lanfranco Cantuariensi.

Vuest monasterii coronatus. Robertus Normāniæ Dux. Rufo fratri bellum infert.

1089 ii.

1090 iii. Lanfrancus Cantuariensis obiit, post annum, quàm sedere cœperat xix, Berengarii errorem de eucharistia luculentè impugnauit, Christi ecclesiam Cantuariæ, &. D. Albani Cænobiū instaurauit, Xenodochia duo iuxta Cantuariā condidit. Rufus Rex eius morte Cātuariensem Archiepiscopatū grādi pecunia locauit, annis quatuor.

1091 iiii.

1092 v. Carleolum à Rufo Rege instauratum.

1093 vi.

1094 vii.

1095 viii. D. Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus.

1096 ix. Bellum sacrum in Saracenos. sub Vrbano Papa Claromon-

An. Christi An. Regni.

tano concilio in Gallia decretum.

Robertus Dux oppignerata Normannia, facta cum Rufo pace, ac decem millibus auri librarum mutui nomine ab eodem acceptis, ad sacrum bellum Hierosolimã proficiscitur.

1097 x. Malcolmus Rex Scotiæ Northumbriam incursans, in Alneuichi Castelli obsidione, unà cum Edouardo filio natu maximo à Roberto Northumbriæ comite occiditur.

1098 xi.

1099 xii. Hierosolima à Christianis recepta.

1100 xiii. Rex in clerum desæuiens, & Anselmo Cantuariensi propter piã eius admonitionem in exilium eiecto, templorum prouentibus ad priuatum quæstum abutens, ac sæpe dictitans, pinguem Christi panẽ esse, et delitias præbere Regibus, inter uenandum apud nouæ forestæ saltum, à suo quodam milite, siue casu, siue de industria, sagitta transfixus, confestim periit, Calend. Au

An. Christi An. Regni.

gusti. ætatis Anno. xliii.
Sepultus Vintoniæ.
Henricus Nonis Augusti re-
gno succedit.

1101 i. HENRICVS PRIMVS REX XXIII. ANN. XXV. Matildē Edgari Scotorū Regis &c. Sorore, uxorē duxit
Guil. Ruffi frater. A' Mauritio
Londinensi Episcopo.
Vuest monasterii coronatus.
Anselmus Cantuariensis ab exi
lio reuocatur.
Robertus Normanniæ Dux, Hie
rosolomitana expeditione confe-
cta domum reuersus, contra Hen
ricum fratrem, regni causa, bellū
in Angliam renouat, de pace tan-
dem iis conditionibus transa-
ctum, ut Henricus, qui patre Re-
ge natus esset, Angliæ Regnum
obtineret, & quotannis tria millia
Marcharū Roberto daret, & qui
prior sine liberis decederet, alterū
hæredem testamento scriberet.

1102 ii.

1103 iii.

1104 iiii. De sacrorum inuestitura Regi cū
clero controuersia, quam Ansel-
mus Cantuariēsis Romæ sub Pa-

An. Christi. An. Regni.

scali.ii.Pont.componit.

1105 v.

1106 vi.

1107 vii.

1108 viii. Rex in Normanniam traiicit. Robertum fratrem contra pacis, fœdera rebellantem, magna Normannorum strage ædita, captiuũ secum in Angliam ducit, ibiq; uitam in carcere finire coegit. Normãnia dehinc Angliæ regno coniuncta.

1109 ix. Philippus Rex Galliæ moritur, cui succedit LVDOVICVS, CRASSVS Annis xxviii.

1110 x. Anselmus Cantuariensis obiit, post Annum quàm sedere cœpit xvi. Anno ætatis. lxxxvi. cuius apud posteros multa piè conscripta etiam nunc extant. Cæstriæ cænobium in Anglia condidit, Monachorum ordinis. D. Benedicti, sepultus est in æde Christi Cantuariæ, atq; inter diuos relatus.

Hoc ipso itẽ anno in Ely Insula Episcopalis sedes primũ instituta, Pascali Põt. Romano approbãte.

An. Chriſti.	An. Regni.	
1111	xi.	
1112	xii.	
1113	xiii.	
1114	xiiii.	Vigornia incendio tota ferè conſumpta. Vualli tumultuãtes, à Rege perdomiti. Nuptiæ inter Henricum. v. Imperatorem, & Matildem Hẽrici Regis filiam Maguntiæ celebrantur. Prima parliamenti concilii inſtitutio.
1115	xv.	
1116	xvi.	
1117	xvii.	
1118	xviii.	Initium primi belli Gallici, quod ſexcentis fœderibus compoſitum ſemper renouatur. Theobaldus Campanus comes ex Bleſenſium comitum familia natus, atq; exinde Henrico Regi affinitate cõiunctus, quod Adela eius ſoror Stephani Bleſenſis comitis uxor eſſet, generis fiducia, impetrato ab Henrico auxilio, in Lodouicum Craſſum Gallorum Regem bellũ mouet. Craſſus inito cõſilio cum Balduino Flandriæ, & Fulcone, Andegauiæ comitibus, Henrico

An.Christi.An.Regni.

Regi Normãniam adimere parat;
1119 xix. & Guilielmum Roberti defuncti filium in possesionem mittere. Henricus Rex in Normanniam traiicit,atq; apud Nicasianum oppidum profligatis Crasfi Gallorũ Regis copiis,uictor euasit.Balduinus Flandriæ comes uulnere accepto,interiit,Andegauensis ad Henrici partes transiit: Pax deinde inter Reges facta. Henricus in Angliam reuertitur.

Mathildis Regina Henrici uxor, Scotorũ Regis soror,præstantissima fœmina moritur.

Henrici filii Guilielmus,& Ricardus, ac filia Maria dum ex Normannia in Angliam transmittunt, orta fœda tempestate, ac illisa scopulis naue, fluctibus obruti,interiere.

1120 xx.

1121 xxi.

Varinus Salopiæ comes,hoc tempore,duo Benedictinorum Cæno

bia

An. Christi. Anni Regni.

bia in Anglia condidit, alterum in suburbis Salopiæ, alterum ad pagum Venelochium, & hoc diuæ Milburgæ, illud Apostolis Petro, & Paulo dedicauit.

1122 xxii.

1123 xxiii.

1124 xxiiii.

1125 xxv.

1126 xxvi. Henricus.v. Imperator in Germania moritur. Mathildis Augusta ad patrem reuertitur, ac paulo post Gaufredo Andegauensium comiti nupta, ab Henrico patre Anglici Regni hæres declaratur.

1127 xxvii.

1128 xxviii.

1129 xxix.

1130 xxx.

1131 xxxi. Innocentio secundo Pont. Romano, ob Anacleti Antipapæ potẽtiã in Galliã cõfugiẽti, Rex in Carnutibus honoris causa, obuiã facit: Sedes Episcopalis Carleoli posita.

1132 xxxii.

1133 xxxiii.

1134 xxxiiii.

1135 xxxv. Rex in Normannia moritur

u

An. Christi An. Regni.

iii. Non. Decemb. ad Redingiũ Benedictorũ Cænobio, quod paulo antea ædificauerat, sepultus. In hoc omnis Guilielmi Nothi uirilis sexus legitima prosapia defecit: Stephanus Bononiensis comes: Henrici ex Adela sorore nepos, neglecta Mathilda Augusta Henrici filia regnũ præoccupat.

acramenti prevaricator

1136 i. STEPHANVS REX XXIIII. ANN. XIX.

Stephani Blesensis Comitis filius, Henrici Regis ex sorore nepos. viii. calend. Decemb. A Guilielmo Cãtuariensis Archiepiscopo Vuestmonasterii Rex coronatus.

1137 ii. Ludouicus Crassus Rex Galliæ moritur. Succedit LVDOVICVS. vii. Iunior dictus, annis XLIII.

Rex Stephanus compositis in Normannia rebus, cõtra Scotos Mathildis Augustæ partes tutantes bellum mouet,

1138 iii.

1139 iiii.

1140 v.

An.Christi An.Regni.

1141 vi. Mathildis Augusta cum auxiliaribus suorum copiis ex Gallia soluens, atq; ad Arundellium appulsa, contra Stephanum Regem in Anglia bellum parat. Rex apud Lincolniam Mathildæ copiis cōgressus capitur, & Bristoliū captiuus adducitur, pactis demū utrinque conditionibus, Roberti Glocestriæ comitis p̄mutatione, (qui & ipse Mathildis sororis partes tutatus, paulopost à Regis fautoribus captus est): Rex libertati, & regno restiuitur.

1142 vii.

1143 viii.

1144 ix. Henricus Mathildis Augustæ filius, defuncto Gaufredo patre Andegauensem principatum consecutus, collecto suorū exercitu, in Angliam traiicit, matri contra Stephanum Regem opē laturus. *Aduētu ei9 cognito, seruētib9 ad eū animis conuenerūt, qui matri ab initio fauebant, adeo vt, sibi tanq̄ fauore arridēte diuino, in omnibus prosperabatur.*

1145 x.

1146 xi.

1147 xii. *Turba magna, quā dinumerare nemo poterat, ex oībus*

1148 xiii. *populis, et tribubus, et linguis chrīanis sub charactere*

1149 xiiii. *dn̄i crucifixi ierosolymitanū iter arripuit. Ducib9*

1150 xv. *Cōrado Imperatore, et Lodouico Rege Galliæ. Imperator vero p̄cedebat aliquot dierū itinere cū Italorū, et Germanorum, aliarūq̄ nationū amplissimis copijs. Rex autem sequebat, Francorū, Anglorū, Flādrensiū, Romanorū, Britonū, Burgundionū, Prouincialiū, et Aquitanorū equestri simul et pedestri agmine comitatus. Ingressiq̄ Asiā minorē, greci Imperatoris perfidiā experti sūt. Ierosolymā tamē venerūt: sed nulla re memorabili facta, inglorii recesserunt.*

An. Christi An. Regni.

1151 xvi.

1152 xvii.

1153 xviii. Pax cum Mathilda, & Stephano Rege post diutinam cōtentionem iis conditionibus transacta, ut ipse Stephanus, dum uiueret, Rex haberetur, mortuo autem, Henricus Mathildæ filius Regnum obtineret, Normanniamq; interim possideret.

Aleonora Guilielmi Aquitaniæ Ducis, & Pictonum comitis filia, à Ludouico Gallorum Rege repudiata, Henrico Andegauensi Mathildis Augustæ filio nubit, ad quē inuito Gallorū Rege priorem attulit dotem, Pictones & Aquitaniam, quod deinceps perpetui belli seminariū fuit, inter Gallos, & Anglos.

1154 xix. Stephanus Rex moritur. viii. Calend. Nouem. sepultus ad Feuersamū in Cantio, Cœnobio, quod ipse ædificauerat: Succedit Henricus Normanniæ, & Aquitaniæ Dux, Andegauensium, Pictonumq; comes. xiii. Calend. Ianuarii; à Theobaldo Cantuariensi Ar-

statim edicto pcepit, ut illi, qui ex gentib9 exteris in Angliā sub Rege Stephano pa...
tra tanq̄ ad militandū cōfluxerāt, et maxime Flandrēses, quorū magna tūc me...
abat multitudo, proprijs regionib9 redderent. Quo edicto pauefacti, quasi in momē...
disparuisse videbantur.

An. Christi An. Regni.

chiepiſcopo: Vueſt monaſterii ſacratus. Hoc ipſo item anno obiit Guilielmus Eboracenſis Archiepiſcopus poſtea inter diuos relatus.

1155 i. HENRICVS SECVNDVS REX XXV. ANN. XXXIII.

Henrici primi ex filia *olim Imperatrice* Nepos, Cumbriam, Northumbriamq́, Mathildæ matris permiſſu, à Scotis aliquandiu poſſeſſam, recipit, & Regē eorundem Huntigtoniæ comitatu donat.

Vuallos ſubactis eorum regulis domat.

Hoc ipſo anno defuncto Romæ Anaſtaſio quarto, Nicolaus *Brekspere, bathoniensis canonicus regularis, et* Albanus Antiſtes, homo Anglus, Hadriani quarti appellatione in Pontificatu ſuccedit annis. iiii.

Cōsiderās autē Rex, q regij redditus breues essēt, qui anti... tēpore uberes fuerāt, eo q regia dominia per mollicie... Regis Stephani ad alios annos maiori ex parte migrass... pcepit ea cū oi integritate a quibuscūq detētorib9 re... gnari, et in ius pristinū reuocari.

1156 ii.

1157 iii.

1158 iiii.

1159 v.

1160 vi. Hadrianus. iiii. Pontifi. moritur. Succedit Alexander. iii. Senenſis.

1161 vii.

1162 viii.

An. Christi. An. Regni.

1163 ix. Rex Henricus dotali iure Tolosatem comitatum à Raimundo repetens, Ludouici Gallorũ Regis arma in se concitat, pax tandẽ inter Reges facta, Margarita Lodouici Regis filia, Henrici filio de sponsata.

Theobaldus Cantuariensis Archiepiscopus obiit. ab Innocentio secundo Pontifice Romano, primus legati nati titulo, cum pallio donatus. Succedit Thomas Beketus, postea martyr futurus.

1164 x. Thomas Cantuariensis Archiepiscopus Ecclesiastica iura defendens, à Rege in exiliũ actus, Senone in Gallia apud Alexandrũ Tertium Pont. Roma. de iniuriis conquestus, ad Pontiniacum Cænobium, se contulit.

Adrianus Papa 4. suo pontificatus a°. 2. fecit Henricũ 2. Dnm Hiberniæ.

1165 xi.

1166 xii. Mathildis Augusta moritur, Rex

1167 xiii. Gaufredo filio dotali iure Britan-

1168 xiiii. niæ, hæreditatem creuit.

1169 xv.

1170 xvi. Rex Henricum filium, in Regni societatem adscitum, Londini à Rogerio Eboracẽsi Archiepisco

An. Christi. An. Regni.

po (absente tum Cantuariense, cuius id muneris fuerat) xvii. Calēd. Iulii in Regem coronádum curat. De qua iniuria, Thomas Cantuariensis apud Alexandrum Pontificem conquestus, ita eum mouit, ut is Eboracēsi, & aliis, qui istiusmodi coronationi interfuissent, sacroq; administratiōe interdixerit.

1171 xvii. Thomas Cantuariensis, septimo exilii sui anno reconciliato, ut putabatur Rege, in Angliā reuersus iiii. Calend. Ianuarii, coniuratorū gladiis in templo confossus, occiditur, ab Alex. Pont. postea martyrū catalogo adscriptus.

1172 xviii. Rex per legatos apud Alexandrum Pontifi. se de Cantuariensis nece purgat, et Hibernicam expeditionem, eiusq; Insulæ dominiū, ex eiusdem Pontificis authoritate sibi dari postulat.

1173 xix.

1174 xx. Alexandri Pontificis legati duo, causam de Cantuariensis nece cognituri, in Angliam adueniunt, Rex iureiurando factum suum purgauit, in hoc tantum se peccas-

An. Christi. An. Regni.

se fassus, quod ex eius in Cantuariensem simultate, aliis perpetrandi facinoris occasionem dedisset, ad quam culpam eluendam, expiádam'q;, ducentos milites ad sacrũ bellum in Syriam suis sumptibus semissurum recepit, ac semet intra triennium eius expeditionis sociũ cum aliis principibus subsecuturum, Quin & legem tulisse dicitur, qua perpetuo cautum esse uoluit, neminem posterorum Regum in Angliam regiũ nomem, insignia'q; deinceps gesturum, nisi quem Romanus Pontifex ritè iussisset, designasset'q;. Supplemen. Chron. in an. 1174.

1175 xxi. Rex Henricus Iunior, cum fratribus, Ludouico Gallorum Regi obsequentes, à patre deficiunt, & cõiunctis armis Normanniã, Aquitaniam, atque Britanniam, inuito patre, in suam ipsorum potestatem redigunt.

1176 xxii. Guilielmus Rex Scotiæ, Henrici filiorũ in patrẽ discordia fretus Anglicos fines hostiliter ingressus, ad Alneuicum oppidum cæsis, ac profligatis suis omnibus in pu

gna capi-

An. Christi. Anni Regni.

gna capitur.

1177 xxiii. Pax hoc anno inter Regem, & filios cõposita, cum Ludouico Gallorũ Rege affinitas renouata, Adela Galli filia Ricardo Hẽrici filio desponsata: Scotus cum soluendo non esset, quatuor munitissimis Castellis pro redemptione traditis, in regnum restituitur.

1178 xxiiii. Hugo Cardinalis Alexandri Pontificis Legatus in Angliam uenit ad componendas controuersias inter Cantuariensem, & Eboracensem Archiepiscopos de primatu inter se contendentes.

1179 xxv. Aldredus Vigorniẽsis Episcopus circa hæc tempora Glocestriæ cœnobium Benedictinorum condidit, illudq́; Apostolis Petro, et Paulo dicauit.

1180 xxvi. Ludouicus Gallorum Rex, uoti causa. D. Thomæ sepulchrum Cãtuariæ inuisit, & à Rege honorificè accipitur, in Galliam reuersus moritur, cui succedit PHILIPPVS AVGVSTVS annis. xliii.

homo intepide devotionis in deũ, et eximię lenitatis in subditos, sacrorũ quoq; ordinũ prę-cipuus venerator.

1181 xxvii. Rex Henricus Iunior repentina, *et immatura morte obijt. plane immatura si ętatẽ respicias, sed multũ sera si actus attẽdas. Fędaverat enĩ adolescentiã suã nevo inexpiabili, id est similitudine scelestissimi Absalonis ... superius expositũ est. Juventutẽ quoq; ingressus, eandẽ adolescẽtię suę noluit esse ... similẽ, et puericator nõ tantũ naturę, ut prius, verũ etiã solemniũ pactorũ: rebella... enĩ iterũ cõtra patrẽ. ... indignatus q; pater fratrẽ Richardũ Aquitanię pfecisset, ... motibus bellicis lacessivit. sed mox dei iudicio febre correptus vitã finivit. Hunc ... habuit ...*

An. Christi An. Regni.

~~morte obiit~~, Margarita uidua Philippo Gallorum Regi fratri reddita, ac Belæ Pannoniorum Regi paulòpoſt nupta.

1182 xxviii.

1183 xxviiii. Heraclius Patriarcha Hieroſolimitanus, auxilium pro re chriſtiana in Syria poſtulaturus, in Angliam aduenit, ſed parum benignè à Rege acceptus, fruſtrata ſpe, dimittitur.

1184 xxx.

1185 xxxi.

1186 xxxii

1187 xxxiii. Gaufredus Dux Britāniæ, Lutetiæ moritur, relicta uxore Conſtantia grauida, quæ mox Arthurum parit. Capta à Saracenis Hieroſolima anno lxxxix. Poſtea q̄ à Chriſtianis ducibus recepta fue-

1188 xxxiiii. rat. Reges, Gallus, & Anglus Idibus Ian. in Velocaſſibus in colloquium ueniunt, ac de Hieroſolimitana expeditione decernunt, mox rupto fœdere, Ricardus Angli filius, relicto patre, Gallorum partes ſequitur, Rex Gallus Cænomanos, & Turones occupat, cu-

An.Christi An.Regni.

ius rei ira,& indignatione, Henri-
1189 xxxv. cus Angliæ Rex pridie Nonas Iulias,Chinone in Normãnia moritur,ubi & ſepultus eſt. Normãnorũ in Anglia Rex ultimus,Ricardus reſtitutis ſibi, quas Gallus patri ademerat, Vrbibus,ad regnũ in Angliam traiicit.iii.Nonas Septembris.à Balduino Cantuariẽſi Archiepiſcopo Londini, Rex coronatus. sedi Apticę p̃sidẽte clemẽte. iij. Hẽrico antẽ vi. Frederici Barbar. filio arcẽ Roma. Imperij tenente. E. Francis imperan. Philippo.

1190 i. RICARDVS PRIMVS REX XXVI. ANN. X. A magnanimitate,Cuer de lion, dictus.

Londinenſes magno auri pondere, in ſacri belli ſumptus, Regi oblato,honoribus, & dignitate augentur, libera Vrbis adminiſtratione pretoris, & conſulum poteſtati permiſſa. Henricus Aluini primus prætor,Conſules,Petrus Ducas, & Thomas Neellus creati.

Reges Gallus,& Anglus,ut antea inter ſe conſtitutum fuerat, ad Hieroſolimitanam expeditionem ſe parant. Gallus cum claſſe Ge-

An. Christi An. Regni.

nuā præceſſit. Ricardus Maſsiliā ſoluit, uterq; in Siciliam menſe Auguſto appulere, ubi & hyema-re coacti ſunt.

1191 ii. Ricardus Rex Sicilia ſoluens, ui tempeſtatis in Cyprum eiectus, Tyrannum, à quo litoribus arce-batur, & Inſulam bello cœpit, præ ſidioq; firmauit, illinc ad Philip-pum Gallorū Regem profectus Ptolomaida obſidentem, quā pau-cis poſt diebus coniunctis copiis expugnauit, mox ſuborta inter Reges diſcordia, Philippus reli-cto Odone Burgundiæ Duce co-piarum ſuarum præfecto, in Gal-liam rediit, Ricardus in Syria re-manſit. Cron. supplemen. in an. 1191 et an. 1192

1192 iii. Ricardus Rex Hieroſolimita-ni regni permutatione, Cypri re-gnum Guidoni Luſigniano uen-dit, quod ad noſtra ferè tēpora ſer-uarunt eius poſteri, quoad illic im perare cœperunt Veneti, & hinc factum, ut Hieroſolimitani regni titulum Angliæ Reges aliquádiu geſſerint.

1193 iiii. Ricardus, domeſticorum ſuorū

An. Christi An. Regni.

in Anglia conspiratione, & Phi-
lippi Gallorum Regis simultate,
rem Syriacam deserere coactus,
domum rediens in Germania, à qui ingratus stipendiis eius fuerat,
Hubaldo Leopoldo Austriæ Duce, intercipi-
tur, & Henrico Imperatori, in uete-
ris odii ad Ptolomaidis expugna-
tionem inter se concepti uindictã,
traditus, frustra intercedente pro
eo Celestino Pont. Romano, in
uincula coniicitur.

1194 v. Rex Ricardus centum quadra-
ginta millibus marcarum pro re-
deptione persolutis, Henrici Im-
peratoris custodia liberatus, in An-
gliam rediit, applicãs apud portũ sandwicũ mense
1195 vi. Martio, tẽpore quadragesimalis ieiunij.
1196 vii. Bellũ inter Gallos, & Anglos
uario utrinque euentu renouatũ. Verũ Regis Angli[…]
1197 viii. feliciores successus post tantã fortunę malitiã fuer[…]
1198 ix. Rex Othonem Saxoniæ Du-
cem, ex sorore nepotẽ contra Phi-
lippi Henrici defuncti Cæsaris fra-
trem, grandi pecunia ad imperiũ
iuuat.
1199 x. Rex in obsidione Calaci oppidi in
Lemouicum finibus, ubi ingens
thesaurus latere putabatur, cata-

An. Christi. An. Regni.

pulta ueneno illita percussus, interiit. viii. id. Aprilis, nullo ex se pro le suscep to, sed Arturo Britanniæ duce ex Gaufredo fratre nepote, hærede prius designato: Cadauer ex suo ipsius testamento triplicis sepulturæ traditũ, corpus ad patris pedes, quod in eundem rebelli animo fuerat; cor Rothomagi, quam urbem unicè semper coluit, reliqua intestina Pictonum terra, ut suo principi ingrata, recondi uoluit. Uariantibus deinde optimatum in Gallia suffragiis, qui Arthurum adhuc puerum Britanniæ regno præferendum censebant, Ioannes Moritonii comes, Ricardi frater, populari largitione, & potẽtentia præualens, in Angliam traiicit, & regiam coronam Londini sumit. vii. Calend. Iulii.

1200 i. IOANNES REX XXVII. ANN. XVII.

Pax inter Ioannem, & Philippum Galliæ Regem, Blancha Alphonsi Regis Castellæ filia, Ioannis Regis ex sorore nepotis Ludouico Philippi filio, in uxorem data.

An. Christi. An. Regni.

1201 ii.

1202 iii. Ioannes Rex Arthurum Britã niæ Ducem, Gaufredi fratris filiũ, quo cum contendebat, & qui iam magnas uires in Pictonensi agro acquisierat, bello opprimit, eumq́ aliquandiu in custodia asseruatum necari iubet. Gallus Anglum persequi, Arturiq́ necem ulcisci conatur.

1203 iiii.

1204 v. Normannia tota à Gallis recepta, annis cclx. postquàm Rollo primus Dux eandem occupauerat, Et Ioannes Rex ab uniuersa penè, quã in Gallia habebat, possessione depulsus.

1205 vi.

1209 vii. Hugo Lincolniẽsis Episcopus Carthusiensium ordinis Monachus sanctiss. obit, postea inter diuos relatus.

1207 viii. Otho. iiii. Germanorum Imperator in Angliam uenit, cui Gallis bellum inferre parato, Ioannes Rex ingentem pecuniæ summam dedit, Rex ob multas iniurias clero illatas, & quia neglecta Romani Pontificis authoritate, Stepha-

An. Christi. An. Regni.

num Cardinalem ad Cantuariensem Archiepiscopatum ab Innocentio iii. Pontifice electum, recipere nollet, ecclesiæ hostis iudicatur, & sacris interdicitur.

1208 ix.
1209 x.
1210 xi.
1211 xii.
1212 xiii. Innocentius.iii.Rom.Pont.Ioãnem Regem in sacra, profanaq́; nullius ordinis, aut ætatis ratione habita desæuientem, misso Pãdulpho uiro clarissimo, graui denuntiatione regni administratione sub mouet, qua re tertius Ioannes, quod à suis Episcopis, Principibus, popularibusq́; destitueretur, inuitus ad sanitatem rediit, Pontificemq́; agnouit, ac graui iureiurãdo sponsionem fecit, se Pontificis arbitrio staturum, posterosq́; Reges idem facturos, ut se deinceps Romani Pontificis beneficiarios, perpetuò agnoscerent.

1213 xiiii.
1214 xv. Nicolaus Tusculanus Cardinalis Legatus in Angliã missus.iii. Calend.

An.Christi An.Regni.

lend.Iulii, interdictum, quo antea Anglia per sex annos, mẽses tres, ac dies duodecim obstricta tenebatur, publica authoritate sustulit.

1215 xvi.

1216 xvii. Regni optimates Ioannis Regis Tyrannidẽ pertesi, contra eundem arma capiũt. Ludouicus Philippi Gallorũ Regis filius ab eisdem in spem regni uocatus, iureiurando, obsidibusq; acceptis in Angliam traiicit. Rex suis omnibus inuisus, dum ad monasterium Suineshed diuertisset. xiiii. Caled. Nouembr. ueneno sublatus est, Monacho id illi propinante, quo & ipse met, uti fertur, unà cũ Rege periit. corpus Vigorniæ sepulturæ traditũ. Principes neglecto Ludouico, Henricum puerum Ioannis defuncti filium, Regem consalutant.

1217 i. HENRICVS TERTIVS REX XXVIII ANN. LVI.

XVI. Calend.Iulii à Vintoniensi, & Bathoniensi Episcopis, præsente Romani Põtificis Legato, nouem annos natus, Rex coro

An. Christi An.Regni.

natur, & Henrici Vintoniensis Episcopi tutelæ committitur.

1213 ii. Ludouicus Philippi Gallorum Regis filius, post longam altercatioñe, cõuentione facta, acceptaq; pecunia, in Galliam se recipere cogitur.

Vallo Pontificius Legatus Romam reuertitur, & Pandulphus, qui Innocentii Pontificis mandata ad Ioannẽ Regem detulit, Nordouicensis fit Episcopus.

1219 iii. Rex ab Honorio Põtifice Romano rogatus in christianorum subsidium, Asiatico bello, Rainulphum Cestriæ comitem copiis præfectum, ad Damiatæ obsidionem mittit.

Pupillorum, sub Regis tutela ædueandorum, quos Vardas uocãt, hoc tempore prima institutio pessima.

1220 iiii. Rex sublatis undiq; factionibus, populi, ac principũ iussu iterum coronatur.

Hoc ipso anno, corpus. D. Thomæ Martyris solemni ritu translatũ, & Hugo Lincolniẽsis quondã Episcopus inter sanctos relatus.

An. Christi. Anni Regni.

1221 v.

1222 vi.

1223 vii.

1224 viii. Philippus Rex Galliæ moritur, Succedit LVDOVICVS octauus iiii. annis iii.

1225 ix. Ioannes Brenus Hierosol. Rex ingenti pecunia à Philippo Gallorum Rege, ex testamẽto donatus, in Angliam traiicit, honorificè à Rege acceptus, indeq; in Hispaniã soluens. D. Thomæ Martyris sepulchrum Cantuariæ inuisit, cui quatuor maximi precii Saphyros, ut in ornamẽtis essent, obtulit.

1226 x. Leuia aliquot prælia inter Gallos, & Anglos in Aquitania; Cõcilium Londini, quod parliamentũ uocant, in quo multæ leges, magnæ chartæ, & de Foresta dictæ, promulgantur.

Otho Cardinalis Honorii. iii. Pontificis Legatus, decimas in sacrum bellum imperat.

1227 xi. Rex instigante Petro Britanniæ Duce, Mense Martio cũ classe in Galliam traiicit, indeq; paulo post nulla re memorabili gesta,

An. Christi An. Regni.

in Angliam rediit.

Rex Arragonensem Regẽ in Hispania contra Afros, Anglico milite iuuat.

Ludouicus viii. Rex Galliæ moritur. Succedit Diuus LVDOVICVS filius, annis xliiii.

1228 xii.

1229 xiii.

1230 xiiii.

1231 xv.

1232 xvi.

1233 xvii.

1234 xviii. Regni principes nimio tributo oppressi, à Rege secessionẽ faciũt, quos tandem Rex armis depositis benignitate mitigat.

1235 xix. Guilielmus puer apud Nordouicum, à Iudæis cruci affixus.

Isabella Regis soror, Federico ii. Imperatori nuptui datur.

1236 xx. Rex Aleonoram Raymundi comitis Prouinciæ filiam in uxorem ducit.

1237 xxi. Otho Cardinalis à Gregorio ix. Põtifice Legatus in Angliã redijt, Sacerdotum conuentum Londini celebrat, & ad Asiaticum bel-

An.Christi. An.Regni.

lum, quod D. Ludouici Gallorum Regis auspitiis postea gestū est, sacrorum decimas imperat.

Rex Aleonoram sororem Simoni ex Monteforti collocat, dotisq; nomine Lecestriæ comitatu donat.

1238 xxii. EDOVARDVS Princeps nascitur, & ab Othone Pontificis Legato baptismate perfunditur.

1239 xxiii.

1240 xxiiii. Edmundus Archiepiscopus Cantuariensis corruptos sui sæculi mores in principe, & clero detestatus, D. Thomæ Cantuariensis exemplum secutus, Pontiniaci Cœnobio in Gallia, exul moritur, ab Innocentio IIII. Pont. Diuorum catalogo adscriptus.

Ricardus Regis frater cū classe ad Christianorum auxilium in Syriam proficiscitur.

1241 xxv. Rex subactis Vualliorum regulis Vualliam suo imperio subiicit.

1242 xxvi. Rex Hugonis Marchiæ comitis impulsu, cui mater nupta fuerat, umpta in Galliá expeditione, sed

An.Christi. An.Regni.

nullo interim cōfecto negotio, pa-
ctis in quinquenniū induciis, pau
lò post in Angliam rediit.

1243 xxvii.

1244 xxviii.

1245 xxix.

1246 xxx.

1247 xxxi.

1248 xxxii.

1249 xxxiii. Concilium parliamenti Londi
ni, pecuniæ colligendæ causa à Re
ge coactum, in quo decretum, ut
nummus argenteus, quem Grossum uocant, certo pondere excuderetur, utq; ex una quidem parte regii capitis effigies, ex altera crux ad extremas eiusdem nummi partes producta imprimeretur, ne fraus ex diminutiōe fieret, Sterlingorum item, ut uocant, uel à Sturni auiculæ, uel à stellæ nota, hoc tēpore prima percussio, unius unciæ argenti pondere.

1250 xxxiiii.

1251 xxxv.

1252 xxxvi.

1253 xxxvii.

1254 xxxviii. Rex cum exercitu in Aquita-

niam traiicit,& eandem tumultuã tem pacat.
Edouardus Vualliæ principatu à patre donatus, Aleonoram Alphonsi Castellæ Regis sororem in uxorem accipit.
1255 xxxix. Rex à Ludouico Gallorũ Rege, Lutetiæ magnifico apparatu acceptus, in Angliam rediit.
1256 xl.
1257 xli. Suborta post Federici II. Imperatoris mortem, inter Germanos principes de eligendo Imperatore controuersia, ac Guilielmo Holondiæ comite Romanorum Rege declarato, à Frisonibus interfecto, ad Alphonsum Castellæ Regem, & Ricardum Cornubiæ comitẽ, Hẽrici Regis fratrẽ lis de imperio deducta, sed neuter, ut nonnulli tradunt, in imperio confirmatur. Cæterum Anglici annales asserunt, Ricardo Imperatori creato Aquisgrani Coloniẽsem Antistitem diadema imposuisse, & eius filiũ Edmundum paulò ante hæc tempora mortuo Federico, ab Innocentio IIII. Pont. Romano, in Mã

fredi Tyrannidis ultionem, ad Siciliæ regnum euocatum.

Christi sanguinis particula ad Hayléſe Cœnobium circa hæc tẽpora, ut à nonnullis aſſeritur, ab Edmundo Ricardi Imperatoris deſignati filio, deportatum, & nouæ religionis inſtitutum, bonorũ hominum, ut uulgus appellat, eodem authore, in Asherugiũ Cœnobium, quod idem ædificauerat, introductum.

1258 xlii. Oxonii principum conuentus, in quo decernitur, ut Pictones omnes, quorum ingens numerus in Anglia, cum cæteris alienis exterminarentur, utq; Rex ipſe antiquatas leges nonnullas, dato ad id iuramento, in priſtinam formam populo reſtitueret.

Rex in Galliam traiicit, & cũ Ludouico Rege iis conditionibus pacem facit, ut Gallus Normanniam, cũ Andegauenſibus, ac Cœnomanis obtineret, & Angelo pro bellorum impenſa millia aureorũ centum, & quinquaginta, ac ſingulos annos dena millia, tributi nomine

An. Christi. An. Regni.

mine persolueret. Anglus Aquitaniam à Septentrione Caranto flumine, & à meridie Pyreneo monte terminatam posſideret: iis peractis, Rex in Angliam rediit.

1259 xliii. Optimates regni contra Regē, quod is Oxoniensis consilii decretis stare nollet, ciuile bellum triennio excitant.

1260 xliiii.

1261 xlv. Pugna iuxta Leuisium oppidū in Cantio, in qua Rex cum Ricardo fratre, & Edouardo filio à nobilibus capitur: Edouardus ex hostium manibus elapsus, commisso apud Eueshamum prælio, Simonem à Monteforti, popularis belli ducem, uirum strenuum, ac fortē, acie occidit, patremq́ꝫ ex hostium potestate eripit.

1262 xlvi. Othobonus à Flisca Cardinalis, ab Vrbano IIII. Pontifice Romano, ad sedandos ciuiles tumultus Legatus in Angliam missus, à Londinensibus in carcerem coniicitur, mox tamen liberatus, & nobilium pleriqꝫ Regi reconciliati.

An. Christi.	An Regni.	
1263	xlvii.	
1264	xlviii.	
1265	xlix.	
1266	l.	
1267	li.	Rex concilium ad Marlebrigium in Vilceria conuocat, in quo leges aliquot antea latas confirmat. Edouardus Vualliæ princeps, classe in Asiam traiicit, & Ludouicum Galliæ Regem belli commilitonem expectans Ptolemaide, ab Arsacida quodam, ita enim Saraceni Sicarium uocant, pugione petitus, tribus uulneribus acceptis, ægre mortis periculum euasit.
1268	lii.	
1269	liii.	
1270	liiii.	D. Ludouicus Rex Galliæ moritur: Succedit PHILIPPVS filius, ann. XV.
1271	lv.	Henricus Ricardi Cæsaris filius, Henrici Regis nepos, Siriaco bello reuersus, Viterbii dum sacris interesset, à Guidone Simonis Montifortensis comitis filio, in patris sui ciuili bello in Anglia interfecti ultionem, occiditur.

An.Christi. Anni Regni.

1272 lvi. Rex Londini moritur.xvi. Calend. Decembris, Vuesmonasterii sepultus: Filios reliquit Edouardum Vualliæ principem,& Edmūdum Lancastriæ comitem, à quibus Rosæ Albæ,& Rosæ Rubeæ, quæ istorum familiæ insignia fuere, apud posteros factionum nomina.

1273 i. EDOVARDVS PRIMVS, REX XXIX. ANN. XXXV.

Henrici primi filius. Quintū & trigesimū ætatis annum agens, defuncto patre, magno populi applausu Rex coronatus.

1274 ii. Robertus Cantuariensis Archiepiscopus à Gregorio X. Pontifice Romano, Cardinalis,& Portuēsis simul Episcopus designatus, Cātuariensi Archiepiscopatu se abdicat. Thomas Herefordensis Episcopus, uitæ sanctitate clarus, inter Diuos relatus.

1275 iii.

1276 iiii.

1277 v.

1278 vi. Rex Parliamenti Concilium

An. Christi. An. Regni.

Vueſtmonaſterii celebrat, in quo decretum, ut ſacerdotes criminis conuicti, ad Epiſcoporum tribunalia ſiſterentur.

1279 vii. Rex Vuallos ſemel, atque iterũ rebellantes domat, cæſis Leolino, & Dauide regulis.

1280 viii.

1281 ix.

1282 x.

1283 xi.

1284 xii. Rex circa hæc tempora Cœnobium Monachorum Ciſtertienſiũ

1285 xiii. in comitatu Ceſtrenſi condidit, cui ob loci pulchritudinẽ Regiæ Vallis nomen indidit.

Guilielmus Martonus Anglici Regni (ut uocant) cancellarius, Oxonii collegium ſtudiorum cauſa inſtituit, cui Martono nomen inditum.

Rex in Galliã profectus, Burdegalenſium conſpirationem ſuſtulit.

Rex inter Gallum, & Aragoniũ, de Siculi Regni iure litem dirimit, & Henrici patruelis apud Viterbium interfecti, necem uindicat, Guidone Anguilariæ comi-

An.Christi. An.Regni.

te perpetuis carceribus in Gallia addicto.

Alexander III. Rex Scotiæ equi insolentia in terrã deiectus, ceruice confracta repentè periit. Regnum per interreges, seu gubernatores administratum annis VII.

Philippus. D. Ludouici filius Rex Galliæ morit, succedit PHILIPPVS PVLCHER Rex annis XXVII.

1286 xiiii.

1287 xv.

1288 xvi.

1289 xvii. Rex post triennium ex Aquitania in Angliam reuersus, Conciliũ Parliamenti celebrat, in quo ex decreto Iudæi omnes Anglia eiecti, & lex de sacrorum prouentibus lata, quam Manumortuam uocant.

1290 xviii.

1291 xix.

1292 xx.

1293 xxi. Scotis de Rege inter se contendentibus, Ioannes Baliolus Haricuriæ in Gallia natus, Regio sanguini proximus, Edouardi Angliæ

An. Christi. An. Regni.

Regis authoritate, in cuius uerba iurauerat, Scotiæ Regno præficitur.

Initium belli inter Gallos, & Anglos propter naues aliquot in Normannico litore interceptas. Burdegala, & maxima Aquitaniæ pars ab Anglis deficit.

1294 xxii. Rex Adolpho Germanorum Imperatore in suas partes pertracto, expeditionem in Galliam parans, Vuallorum, & Scotorum rebellione impeditur.

1295 xxiii. Edmundus Lancastrius Regis frater, cum exercitu in Aquitaniã missus, apud Baionam moritur.

Rex in Flandriam traiicit, ubi cum Philippo Gallorũ Rege biennii inducias componit.

1296 xxiiii. Rex conuocatis apud Eboracum principibus, contra Scotos bellum decernit, Scoti in Northũbria graui occisione fusi, fugatiq́. Edinburgum, Fanum Ioannis, urbes expugnatæ, & multo maxima Scotiæ pars a Rege subacta. Ioanne Baliolo Rege in ordinem redacto, captiuoq́, datis terræ Sco-

An. Christi. An. Regni.

tiæ suo nomine præfectis, Rex Victor in Angliam redit.

1297 xxv. Scoti Valla, & Brusio ducibus, pro recuperanda patriæ libertate, fortiter contra Anglos pugnant.

1298 xxvi. Aleonora Regina moritur.

Pax inter Philippũ Galliæ, & Edouardum Reges: Aquitania Anglo restituta, & Margarita Philippi soror Edouardo Regi desponsata.

Rex ad Varium Castellũ Scotos ingenti clade afficit.

1299 xxvii. Ioannes Baliolus Rex Scotiæ Bonifacio IIII. Pont. Romano postulante, Anglica custodia liberatur, & paulò post in Gallia moritur.

1300 xxviii.

1301 xxix. Rex ad Fanum Andreæ conuocatis Scotiæ Regni principibus, & antiquatis Scotorum legibus, sua eisdem instituta promulgat.

Isabella Philippi Pulchri Gallorũ Regis filia, Edouardo Vualliæ principi nupta.

1303 xxxi.

1304 xxxii.

An. Christi. An. Regni.

1305 xxxiii. Clemens Papa V. Burdegalen vasco.

1306 xxxiiii. Scoti in libertatem sese uendicantes, Robertum Brusium sibi Regem dicunt. Edouardus Vualliæ Princeps à patre in Scotiã mittitur: Apud Duncheldinum (ubi olim Calidoniæ castrum) Scoti fusi, fugatiq́ꝫ.

1307 xxxv. Edouardus Rex Carleoli in Scotorum finibus moritur, Nonis Iulii corpus à militibus Londinum deportatum, ad Vuestmonasterium sepulturæ datur.

1308 i. EDOVARDVS SECVNDVS REX XXX. ANN. XIX.

Edouardi primi filius, à Vualliæ castro, ubi natus est, Caernaruanus dictus. x. Calend. Martii unà cũ Isabella coniuge, Philippi Pulchri Gallorum Regis filia, Vuestmonasterii Rex coronatus.

1309 ii. RHODOS Insula hoc anno Turcis expulsis, à Christianis Ducibus expugnata: Rege in

1310 iii. omnem uitã mollitiem, luxumq́ꝫ

1311 iiii. prolapso.

1312 v. Concilium principum in Anglia

An.Christi. An.Regni.

glia Roberto Cantuariēsi Archiepiscopo authore coactum, in quo sumpto de Petro Ganestone supplicio, de coercēdis Regi malorū consiliorum authoribus, & de regni statu reformando agitatum.

1313 vi. Philippus Pulcher Rex Galliæ moritur, Succedit LVDOVICVS HVTINVS annis II.

1314 vii. Rex contra Scotos cum magna suorum strage, apud Sterlyngium infœliciter pugnat.

1315 viii.

1316 ix. Ludouico Hutino defuncto, succedit PHILIPPVS LONGVS, Rex annis. V.

Ioannes XXI. Rom.Pont. Scotum, & Anglum per Legatos pacare studet, Scoti Beruicum recipiunt, & diuersis præliis Anglos uincunt.

1317 x. Hugones Spenserii pater, & filius, Regi malorum cōsiliorum authores reliquorum principum authoritate, proscripti.

1318 xi.

An. Christi. An. Regni.

1319 xii. *Congregação Nōtis oliveti instituta generis.*

1320 xiii.

1321 xiiii. Defuncto in Gallia Philippo, succedit CAROLVS PVLCHER, Rex ann. VII.

Rex receptis in gratiam Spenseriis, alterius factionis principes persequitur, quorum plerique in pugna capti, aciubente Rege interfecti, & inter hos in primis Thomas Lancastrius Regis patruelis summa integritate, & innocentia, obtruncatus.

1322 xv. *Cesar Fridericus 3. captus ab Imp. Ludowico 4.*

1323 xvi. Rex commisso cũ Scotis prælio, profligatur, Scoti Anglicos agros, Eboracum usque uastant.

Galli maximã Aquitaniæ partem occupant, sed Isabellæ Reginæ interuentu, & filio Edouardo Vualliæ principe, Caroli Regis beneficiarium se profitente, renouatum fœdus, & Aquitania tota Anglo reddita. Induciæ cum Scotis in annos tresdecim.

1324 xvii. Henricus Stantonius illustris eques, per hæc tempora Cantabrigiæ magnificas ædes in usum stu-

An. Christi. Anni Regni.

diorum, Diuo Michaeli Archangelo dedicatas, excitauit.

1325 xviii. Isabella Regina infesto erga maritum Regem animo, Ioannis Hannoniæ comitis subsidio, una cum Edouardo filio ex Gallia in Angliam appulsa, sumpto de Spenseriis supplicio, maritum Regem in suam potestatē redigit, eodemq́ꝫ Regia authoritate priuato, & in carcerem tradito.

1326 xix. Edouardum filium quatuordecim annos natū, habito ad Vuestmonasterium concilio. Quarto Calendas Februarii Regno præficiēdum, coronandumq́ꝫ curat.

Gualterus Stapyltonus Exoniensis Episcopus hoc ipso anno, qui Londinensi ciuitati præerat. In Isabellæ aduentantis gratiam, à furenti populo, deturbato præsidio cum nonnullis aliis, qui Edouardi secundi Regis rebus studebant, in publico foro securi percutitur. Huius opera duo egregia Oxonii in studiorum gratiam collegia adhuc extant, quorum alterum Exonien

An.Christi. An.Regni.

se collegium, alterum Ceruina Aula, nuncupatur.

1327 i. EDOVARDVS TERTIVS REX XXXI. ANN. LI.

Sub Isabellæ matris, & optima tum tutela Regnum gubernat.

Ioannes Hannonius Comes, qui Isabellæ Reginæ egregiá operam nauauit, magnis muneribus donatus, ex Anglia discedit, cuius filia Philippa, mox Edouardo Regi nubit.

Edouardus secūdus Rex abdicatus, in Barkeleiensi arce moritur, siue, ut non nulli tradunt, à custodibus necatur.

1328 ii. Carolus Pulcher Rex Galliæ, sine prole moritur, cui succedit PHILIPPVS VALESIVS trium superiorum Regum patruelis, unde disceptatio inter Anglum, & Gallum de Gallici Regni iure, quòd materna hæreditate Anglus sibi uendicare conat᷑.

Scotis pax data, & Ioāna Edouardi Regis soror Dauidi Scoto puero desponsa.

An.Christi. An.Regni.

1329 iii. Reges Gallus, & Anglus Ambiani conueniunt.

Cleri conuentus Londini, in quo Exonienſis Epiſcopi interfectores damnati.

Principum conuentus Vuintoniæ, in quo Edmundus Cantii comes Regis patruus, ꝙ abdicato Edouardo fratre, de eius reſtitutione conſpiraſſet, capite damnatus.

Robertus Rex Scotiæ moritur, cui ſuccedit DAVID puer Regno per interreges, ſiue gubernatores adminiſtrato.

1330 iiii. EDOVARDI Principis natalis.

1331 v.

1332 vi.

1333 vii. Edouardus Balioli filius adiuuantibus Anglis paternum Regnum in Scotia obtinet, Dauid puer cum Ioanne uxore, à ſuis in Galliam ablegatur, Edouardus Angliæ, Beruicũ expugnat, & magnam Scotiæ partem unà cum Baliolo inuadit.

1334 viii.

1335 ix.

An. Christi.	An. Regni.	
1336	x.	Intercedente Benedicto. XII. Pont. Rom. Dauid Rex Scotiæ Regno restituitur, Baliolus Scotiam deserere cogitur.
		Londini Parliamenti Conciliũ, in quo decretum, ne cui aurum, argentumve in continentem absque priuilegio exportare liceret.
		Principibus item noui honores delati.
		Initium maximi belli, quod Angli cum Gallis per plures deinceps annos gesserunt. Robertus Comes Attrebatensis cũ litem amisisset, quæ illi erat cum Mathilda Burgundionis uxore, ob id cum Philippo Valesio Gallorum Rege inimicitias exercens, ad Angli partes se recipit, à quo honorifice est acceptus, & Richemondiæ comitatũ donatus. FROSSARTVS Gallus horum temporum Historiam copiosissimo uolumine scribit.
1337	xi.	Benedictus Rom. Pont. Gallum, & Anglum per Legatos pacare conatur.
1338	xii.	Edouardus Rex ascitis in belli

societatem Flandris, & imperii uicarius à Ludouico Bauaro constitutus, cum ingenti classe in Flandriam traiicit, atque ad Somã fluuium in Galliæ finibus, cõtra Philippum copias educit, sed prælio abstinente Philippo, Edouardus Flandriam repetit, indeq; Iacobi Arteuillæ Flandriæ præfecti consilio, liliorum insigni, & Regis Franciæ titulo assumptis, rursum in Angliam redit. Guilelmus Sarisbiriẽsis, & Robertus Suffolciæ, comites in exercitu præfecti relicti.

Hoc ipso anno Philippa Regina Leonellum filium Antuerpiæ parit.

1339 xiii. Guilielmus Sarisbiriensis Comes, in Insulæ oppidi oppugnatione à Gallis captus, Lutetiam adducitur.

1340 xiiii. Pugna naualis atrox ad Clusas IX. Calendas Iul. in qua Edouardus Rex sua fœlicitate, & uento secundo adiutus, captis, ac fractis omnibus ferè Gallorum nauibus, uictor euasit.

Fanum Odomari, & Tornacũ

An. Christi. An. Regni.

ab Anglo obsessi.

Induciæ inter Reges factæ, & captiui utrinque redditi.

1341 xv. Edouardus Rex Ioannem à Mõteforti data ei in uxorem Maria filia, cõtra Carolum Blesensem bello in Britannia iuuat. Legatorum Papæ interuentu, iudiciæ in triennium extractæ.

1342 xvi.

1343 xvii.

1344 xviii.

1345 xix.

1346 xx. Edouardus Rex Henricũ Lancastrium in Aquitaniam mittit, ipse cum filio Vualliæ principe, & numeroso exercitu. Calend. Iulii in Cõstantiensem agrum exiit, & Cadomum expugnat.

Pugna ad Cresciacum. vii. Caled. Septembris, sabbato ad uesperam, omnium famosissima, luctuosissimaq́ꝫ, quæ Gallis unquam acciderunt, in qua omnis ferè nobilitas cecidit: occisi, Ioannes Bohæmiæ, Rex, Carolus Regis frater germanus Alenconii, Rodulphus Lotharingiæ, Duces Flãdriæ, Ari-

curiæ,

curiæ, Blesensis, & Cæsariensis comites: Desiderati ex omni numero circiter xxx. millia. Edouardus Rex cum uictore exercitu, ad expugnandum Caletum contendit.

1347 xxi. Caletum. III. Nonas Augusti, undecimo obsidionis mense, Edouardo Regi dedjtur Ciues incolumes dimissi, nobilibus aliquot ad capitis pœnam reseruatis, quibus Regina grauida ueniam, uitamq; impetrauit.

1348 xxii. Dauid Rex Scotiæ Angliam incursans, profligato ad Dunelmũ exercitu, capitur: Clementis vi. Pont. Legatorum interuẽtu induciæ in duodecim menses cum Gallis factæ, & Arx Guina ab Anglis interim occupata.

1349 xxiii. Philippus Valesius in Gallia moritur, Succedit IOANNES

1350 xxiiii. REX. annis xiiii.

GARTERIORVM summi ordinis equitum institutio.

1351 xxv.

1352 xxvi.

1353 xxvii.

An. Christi.	An. Regni.	
1354	xxviii.	
1355	xxix.	
1356	xxx.	Edouardus Vualliæ Princeps, uigesimum septimum ætatis annũ agens, Dux belli in Aquitaniam à patre missus, in Pictoniensi si agro; loco cui nunc belli uisus, & malè pertusi nomen inditum. Ioannem Galliæ Regem collatis signis prælio uictum, cum Philippo filio capit xiii. Calen. Octobris: Cæsa Gallorum circiter sex millia. M. D. ex nobilibus capti. Rex ipse unà cum filio ab Edouardo Principe humaniter, & honorificè tractati, & in Angliam traducti: Carolus Delphinus elapsus, Parisios se recipit. Induciæ Gallis in biẽnium datæ.
1357	xxxi.	Dauid Rex Scotiæ per annos. x. in Anglia captiuus, decem aureorum millibus redemptus, in Regnum restituitur.
1358	xxxii.	Isabella Regina moritur, Londini in Franciscanorum cœnobio sepulta.
1359	xxxiii.	Finitis induciis bellũ in Gal-

lia renouatum.

Edouardus Rex Calcto in Remorum fines profectus, Parisioru, & Carnutu uicina loca depopulat.

1360 xxxiiii. Pax inter Reges ad Britiniacum viii. id. Iulii. Ioannes Rex, post quartu, quam captus fuerat, annum, obsidibus datis, Caleti liberatur viii. Calend. Nouembris.

Rex Vindesorium castrum natalem locum, magno ædificiorum apparatu instaurauit, ibiq; sacerdotu Collegiu instituit, dotauitq;.

Edouardus Vualliæ Princeps, a patre Dux Aquitaniæ creatus, cum Vxore Edmundi Cantiæ Comitis filia, in Aquitaniam se contulit.

1361 xxxv. Edouardus Rex quinquagesimum ætatis suæ annu Iubilei more celebrat, condonatis maleficiorum pœnis, & priuilegiis aliquot Populo concessis, Decretumq; in concilio tulit, ut causarum procuratores, & patroni post hac no amplius Gallico, uel Normanico, sed Anglo idiomate, causas agerent.

1362 xxxvi. Caleti Anglorum Colonia de-

An.Christi. An.Regni.

ducta.

1363 xxxvii.

1364 xxxviii. Ioannes Galliæ Rex,ut de suis obsidibus liberandis transfigeret in Angliam rediens,morbo præuentus,Lōdini obiit. vi.Calend. Aprilis: succedit Carolus . V. dictus sapiens.

1365 xxxix.

1366 xl. Petrus Rex Castellonensis in Hispania,ab Hērico fratre notho, Regno pulsus, Edouardi Vualliæ principis auxilio, inuitis Gallis in Regnum restituitur: Tres filiæ eius pro belli impensa Anglo obsides datæ, Succedentibus Gallorum auxiliis, Nothus bellum reintegrans, fratremoccidit, & Regno potitur.

Simon Cantuariensis Archiepiscopus obiit, Oxonii collegium, quod Cantuariense dicitur,condidit. Hoc ipso item anno, Guilielmus Vuyckam Vintoniensis Episcopus Oxonii in rei litterariæ gratiam collegiū excitauit,illudq́ꝫ.D. Mariæ Virgini dicauit, quod hodie nouum collegium nūcupatur.

An.Christi. An.Regni.

1367 xli. Bellum inter Gallos, & Anglos hoc anno rupto fœdere renouatum. Aquitani ab Edouardo Vualliorum principe nimio tributo oppressi, Armeniaco, & Petragorico comitibus authoribus, ad Carolum Regem prouocant. Ioannes Lancastriæ Dux in Galliam cum exercitu traiicit, sequenti hyeme redire coactus. Pontiuienses eiecto Anglorum præsidio, post annos centum, ac duodecim, quàm dotis nomine in Edouardi primi potestatem uenerant, Gallis se dedunt.

Philippa, Regina hoc ipso anno moritur, extructo Oxonii magnificentissimo studiorum causa collegio, quod nunc Reginæ collegium appellatur.

1368 xlii. Leonellus Dux Clarentii Edouardi Regis secundo genitus, Mediolani cum Violante Galeatii primi ducis sorore nuptias celebrat, domum rediens in itinere moritur, Philippa filia unica superstite, quæ tertii dehinc prolis successione Eboracensi familiæ Regni

An. Christi. An. Regni.

ius intulit.

1369 xliii. Robertus Canolus Anglus Caleto profectus, instructo exercitu per Remorum, & Parrisiorum fines iter ingreditur, ut principi in Aquitania aduersus eos, qui defecerant, uix cōsistenti se coniungeret. Angli ad Ligerim palantes Gesquinate Duce, à Gallis magna cæde in castra compulsi.

Vrbs Lemouicum ab Edouardo Principe diripitur, atq; deletur.

1370 xliiii. Dauid Rex Scotiæ sine uirili prole moritur, Cui succedit ROBERTVS STVARTVS Dauidis ex sorore nepos, Huius successio à fœmina inchoata, & ad sextum Regem deinceps deducta, nostra iam ætate rursus in fœmina desiit.

1371 xlv. Gesquinas Gallus, & Canolius Anglus uterque militari stratagemate insignis, Rupella à Gallis obsidetur, Ioannes Penbruchensis comes cum quadraginta nauium classe obsessis Rupellanis in auxiliū mittitur, sed interuentu classis ab Henrico Castellonēsi Regi in Gal

An.Christi. An.Regni.

lorum subsidium transmissæ, Angli amissa classe, & Ioanne præfecto ab Hispanis capto, graui prælio occisi. Ioãnes Lancastrius Dux traducto per Galliam exercitu, Gallos Rupellæ obsidionem soluere coëgit.

1372 xlvi.

1373 xlvii.

1374 xlviii. Concilium Parliamenti Londini habitum, in quo Rex exhausto in Gallicum bellum ærario, tũ primum sacrorum redituum censum egit, ac decimas sacerdotibus in belli sumptus imperauit, lege lata, ut Episcopi non amplius à sacerdotum collegiis, ut antea eligerentur, sed Romanorum Pontificum, Regumq; arbitrio designati cooptarentur: Decretũ insuper, ne minora sacerdotia à Romano Põtifice impetrarentur, aut causæ, nisi per appellationem, ad eundem deferentur, pœna legis uiolatoribus indicta, unde postea lex prouisionis, siue de Premoneri, ut uocant, Nonnulli hæc Ricardi secundi tẽporibus assignant.

An. Christi. An. Regni.

1375 xlix. Io. Vuythclyffus Hæresiarcha his tẽporibus emersit, qui Oxoniensis gymnasii censura publicè damnatus, ad Böemos profugit.

1376 l. Ioannes Dux Lancastrius, & Edmundus frater Ioanni à Monteforti, Britanniæ Duci, contra Gallos pugnanti, in auxilium missi, Ludouicus Andegauensis cum Gallorum cõpiis pedem referre cogitur Romano Pont: authore: induciæ in duodecim menses compositæ.

Ioannes Penbruchẽsis Comes, nauali prælio ab Hispanis captus, redemptusq;, dum in Angliam redit, in itinere moritur, Huius uxor Maria è sancto Paulo Belgicæ Galliæ oppido, illustris fœmina ad excitanda litterarum studia, Cantabrigiæ Musæum nobile extruxit, quod nunc Penbruchensis Aula uocatur.

Concilium Parliamenti Vuestmonasterii, in quo tributum petenti Regi à populo denegatum, & Regii Quæstores repetundarum rei comperti, supplicio affecti.

Edouar-

An. Christi. Anni Regni.

Edouardus Princeps tabe con⸗fectus moritur. vi. id. Iulii. Annũ ætatis agens. xlvi. ſepultus Can⸗tuariæ, in templo maximo.

1377 li. Rex finitis induciis, in Galliam expeditionem parans, morbo præ⸗uentus, interiit. xi. Calend. Iulii. an no ætatis ſuæ. lxv. ſepultus Vueſt monaſterii. Ricardus Edouardi principis filius, Burdegale in Gal⸗lia natus, undecim annorum puer. xvii. Calend. Auguſti. coacto prin cipum Concilio, Vueſtmonaſterii Rex coronatur, eius patrui Lan⸗caſtrius, & Eboracenſis, Duces, Re gni gubernatores conſtituti. Bukyngamienſi Gallici belli cura deligata.

1378 i. RICARDVS SECVN DVS REX XXXII. ANN. XXII.

1379 ii. Edouardi Vualliæ Principis fi.

1380 iii. Thomas Bukyngamienſis, cũ exercitu Caleto profectus, Galliã incurſat, inde in Britanniam per⸗tranſiit, quam in Ioannis à Mon⸗teforti Ducis ſui fidem uenire com pulit. Schiſma inter Vrbanum

An. Christi, An. Regni.

vi. & Clementem, Pontifices, tra-
ctata Gandaui pacis consilia di-
rimit.

Carolus Quintus Rex Galliæ moritur. Succedit CAROLVS vi. Rex annis. xlii.

1381 iiii. Concilium Parliamenti Vuestmonasterii. Graue tributum in singula ciuium capita impositum, Cãtiani, Strauo, & Tylerio plebeis Ducibus, ciuilem tumultum excitant, Simonem Cantuariẽsem Archiepiscopum, Halisium Rhodianorum collegii Præfectum, & Ricardum Carmelitanum, Regi à cõfessionibus, securi percutiunt. Londini urbẽ diripiunt. Strauo dehinc seditionis authore, à Londinensi Prætore, pugione cõfosso, populi tumultus sedatur.

1382 v. Ricardus Rex pro Vrbano. vi.
1383 vi. Põt. Romano, cõtra Gallos Pseudoclementis fautores depugnaturus, collecto exercitu, Henrico Spẽserio Nordouicensi Episcopo belli duce in Flandros, qui Ludouico comiti sui obsequentes Gallis adhærebant, arma conuertit, Graue

An. Christi. An. Regni.

lingam Damnum, & Burburgum oppida expugnant: Angli, mox pactis cum Carolo Rege conditionibus, Caletum repetunt.

1384 vii. Rex Annam Vincessai Imperatoris filiam in uxorem ducit.

Singulare certamē inter duos equites, Ansleium, & Cartonum altero alterum proditionis in Regem accusante, Cartonus uictus, sui scæleris pœnas dedit.

1385 viii. Leo Rex Armeniæ à Turcis expulsus, ex Gallia in Angliam traiicit, ut facta pace Gallum, & Anglum coniunctis copiis in Turcas converteret, sed re infecta, in Galliam rediit.

1385 ix. Ioānes Viennensis Gallici maris præfectus, in Scotiam contra Anglos mittitur. Caroli Regis maximus belli apparatus, ad Clusæ portum ducum cunctatione, & ui tempestatis, abrumpitur, atque dimittitur.

Dux Lancastrius, Lusitanum, contra Castellanum Regem armis iuuat Edmundo fratre, belli Duce, in Hispaniam transmisso, Castel-

lanus Rex profligatur, Edmundus cum uictore exercitu in Angliam rediit.

1387 x. Concilium Parliamenti Vuestmonasterii habitum, in quo noui honores nobilibus delati,& Rogerius Mortimerius Merchiæ Vualliæ comes, Rege sine liberis morituro, Regni successor declaratur, ex eo quod in matrimonium haberet Philippam, filiam unicam Leonelli Clarentiæ Ducis. Huius postea hæreditas ad Eboracensem familiá deducta,Edouardo Quarto legitimi Regni ius attulit.

1388 xi.

1389 xii. ROBERTVS. III. Rex, defuncto Roberto. ii. in Scotia regnat.

1390 xiii. Dux Lancastrius,Castellæ Regnum,á Ioanne Henrici Nothi filio occupatum,Constantiæ coniugis iure sibi hæreditarium repetés, cum copiis in Hispaniam traiicit. Pax inter Reges iis conditionibus facta, ut Dux Catherinam filiam, nuptum daret Henrico, Ioánis Regis filio,ac ipse,& Constantia uxor,omni suo iure in Regno

cederent, Ioannes Rex puellam dotaret, ac Duci & Constantiæ uxori in singulos deinceps annos, tributi nomine penderet, aureorum uicena millia, & pro impensis belli tercentena millia. Eodem tempore Dux cum Lusitano affinitatem uinxit, locata ei Philippa filia, Dux compositis in Hispania rebus, in Angliam reuertit.

1391 xiiii. Induciæ cum Gallis in triennium factæ.

Affricum bellum, Genuensium precibus, à Gallis, Anglis, & Venetis susceptum, Barbari, imperata ingenti pecunia, intra suos fines compulsi, ac multi christianorum captiui redditi.

1392 xv. Scoti prædatores, Anglicos fines Dunelmum usq; incursant, leuia hincinde uario fortunæ euentu prælia, Henricus Northumbriæ comes à scotis captus, ac decem aureorum millibus redemptus.

1393 xvi. Induciæ cum Galllis in annos quatuor prorogatæ.

Hiberni tumultuantes pacantur, Reguli eorum à Rege in gratiam recepti.

An. Christi. An. Regni.

1394 xvii. AnnaRegina moritur nullo ex se prole suscepto.

1395 xviii. Reges Gallus, & Anglus ad Arderam prope Caletum conueniunt, xii. Calend. Nouembr. in triginta annos pactæ induciæ, & Isabella Caroli Regis filia, annis ferè octo nata, Ricardo desponsa.

1396 xix.

1397 xx. Thomas Glocestrensis, Regis patruus, mali animi erga Regem suspectus, insidiis de industria ab ipso Rege compositis Caletum usque deportatus necatur. Lancastrius, & Eboracensis, fratris sui necem uindicare conantes, placidis uerbis, à Rege mitigantur.

1398 xxi. Rex spretis patruum consiliis, omnia pro suo iure agens Henricum Lancastrii filium lesæ maiestatis crimine delatum, ac Thomã Mombrauim Norfolciæ Ducem, Henrici delatorẽ, in exilium agit. Ioannes Magnus Dux Lancastriæ moritur, Londini in D. Pauli templo maximo sepultus.

1399 xxii. Henricus Perseus Northumbriæ comes, quod alieno erga Re-

gem animo uidebatur, publicatis bonis, patriæ hostis declaratur.

Henricus Lancastrii filius, nobilium conspiratione, ab exilio ad Regnum euocatus, inopinato in Angliam reuersus, Ricardum Regem, nullo negotio, captum, in arcem Londini coniicit, Coacto principum cõsilio; Ricardus male administratæ reip. damnatus, corona, & sceptro se abdicare uidetur. Henricus Lancastrius, in eius locum Rex subrogatus. iiii. Iduum Octobris, Regni insignia sumit. Ricardus ad Pontifracti arcem traductus, necatur, anno ætatis suæ xxxiii. sunt qui inedia periisse tradant. *Scotorũ tamẽ annales ipsũ in castello Stirlingensi obijsse narrant.*

1400 i. HENRICVS QVARTVS REX XXXIII. ANN. XIIII.

Ricardi secundi Patruelis. Quos Ricardus in exilium exegerat, domum reuocat, & carcere damnatos, liberat, Burdugalenses deiecti Ricardi sui uicem dolentes Aquitanos ad rebellionem excitant, quos Henricus, Thoma Per-

cio copiarum duce, mitigat.

Holandius Excestriæ Dux, Ricardi Regis frater, cum aliquot nobilibus de Henrico interficiendo, dum is ludorum spectaculis interesset conspirant. Capita coniurationis, detecti, necatiq;.

Edmundus Eboracensis Dux moritur, relictis, Edouardo, & Ricardo liberis.

Isabella Ricardi Regis uidua, ad Carolum patrem in Galliam remittitur, ac triginta annorum induciæ antea cũ Ricardo pactæ, ab Henrico confirmatur.

Claringtonis æque, illustris, & octo Franciscani ordinis monachi proditionis insimulati, necantur. Valli tumultuantes sedātur.

1401 ii. Virgorniensis, & staffordiensis, comites in Regem conspirant.

1402 iii. Pugna apud Salopiam, in qua Rex profligatis aduersariorum copiis uictor euasit. Vigorniensis in pugna cecidit, reliqui capti, & occisi. Galli Cornubiam incursant.

1403 iiii. Ricardus Eboracensis Archiepiscopus, defectionem à Rege parans,

parans, securi percutitur.

1404 v. Canolius Aquitaniæ præfectus, militari laude insignis, moritur.

1405 vi. Londini in Carmelitanorum cœnobio sepultus.

1406 vii. Henricus Northumbriæ comes, in Eboracensi agro contra Regem tumultuaria pugna captus occiditur.

1407 viii. Fanum Brioci in Britannia ab Anglis direptum, ubi Edmundus Cantiæ comes maris præfectus interiit.

Ludouicus Aurelianēsis Dux, Caroli Regis frater, Lutetiæ occiditur, à percussoribus immissis per Ioannem Burgundiæ Ducem, & hinc Gallia tota in factiones diu distracta.

1408 ix.

1409 x.

1410 xi.

1411 xii. Rex Burgundioni Duci contra Aurelianensem auxiliares copias mittit, ac eisdem copiis paulò post Aurelianensem contra Burgundionem iuuat, facta deinde inter utrunque pace, Angli, qui pro Au

relianensi stabāt, suis stipēdiis frau dati, plurima Galliæ intulere incō moda, & Engoemensem comitem Aurelianensis fratrē pro obside ab ductum, annis xxxii. secum in Anglia retinent.

1412 xiii. Iacobus .i. Roberti Scotorum Regis filius, patrui insidias uitaturus, dum in Galliam nauigat, cum classe interceptus, captiuus in Angliam ducitur.

1413 xiiii. Rex expeditionem ad sacrum bellum parans, Vuestmonasterii moritur. xiii. Calend. Aprilis. Cantuariæ elatus. Henricus filius Monomothi in Vuallia natus. V. id. Aug. Rex coronatur.

1414 i. HENRICVS. V. REX. XXXIIII. ANN. IX.

Quarti filius.

Duo præclara cœnobia à Rege extructa, alterum Bethlehem appellatum, quod Cartusianis Monachis incolendum dedit, alterum Syon, quod est Brigitensium, uirorum pariter, ac fœminarum, utrunq; ad Regiā Richemundiā, in utraq; Thamesis ripa positum.

An. Christi. An. Regni.

1415 ii. Vuicelliffistarum secta in Constantiensi concilio damnata, in Regem conspirans, captis, & occisis ducibus, opprimitur.

Rex in Galliá expeditionem parans, Ricardum Eboracẽsis Ducis fratrem, Scruppum, & Graium equites in eum conspirantes, in castris securi percutit. idibus Augusti Antonæ portu in Normaniã soluit, Ariflorum expugnat, Caletum dein terrestri itinere exercitũ traducturus. viii. Calend. Nouembris Dangincortii ad Blangium oppidum pugnare coactus, nouo stratagemate palorum septis Gallorum equitum uim prohibẽtibus, clarissima uictoria potitus est: Decem Gallorum millia, cum multa nobilitate occubuerunt, & totidem fere capta sunt, duces interempti, Alenconius Ambarrus, Lotharingus, & Brabantinus, Niuernensis comes, & Alebretus magister equitum, capti Aurelianensis, & Borbonius Duces, Henricus Rex parua clade affectus, excepto Duce Eboracense patruele caso,

Rex Caletum, deinde in Angliam rediit.

1416 iii. Sigismundus Imperator cõponẽdæ pacis causa, in Angliã traiicit.

Bedfordiensis cum nouo militum supplemẽto in Normanniam missus, Gallos nauali prælio uincit, & Anglis Ariflori obsessis suppetias tulit.

1417 iiii. Sigismundus Imperaror desperata pacis compositione, magnis muneribus à Rege donatus, in Germaniam rediit.

Rex vi. Calend. Augusti, cum ingenti classe in Normániam traiicit, Cadonium, Bellocassum, & Lexouium, urbes expugnat, & alia Normániæ oppida capit.

1418 v.

1419 vi. Rhotomagum quinque mensibus obsessum, oppidanis fame oppressis, Henrico Regi deditur.

Philippus Burgundiæ Dux, iũcta cum Anglis societate, in patris sui ultionẽ, qui paulò ante ad Monterigolium in conspectu Delphini de pace agere uolentis interfectus est, Carolum Regem, Reginam,

An.Christi. An.Regni.

Lutetiam, & quicquid suæ factionis habebat, in manus Henrico tradidit, & in Tricassibus Catherinam Caroli Regis filiam nubere illi coëgit, ea lege, ut ii, eorúq; liberi Franciæ Regno succederet, & Henricus interea Rex Angliæ, & rector Franciæ cognominaretur: Delphinus exhæredatus, & proscriptus est.

1420 vii.

1421 viii. Henricus Rex Catherinam uxorem in Angliam traducit, ubi maximo cum triumpho accepti, Humfredus Glocestriæ Dux, Regis frater, cum Philippo Burgundiæ, Gallici Regni gubernatores relicti, Thomas Clarentii, Dux cum Ricardo Varuici comite Normanniæ præfecti,

Iacobus Scotorum Rex per decem annos in Anglia captiuus, pactis conditionibus, in Regnum restituitur.

Dux Clarentii ad belliforte Andegauensium oppidum à Scotorum manu, quæ Delphino stipendia faciebat, occisus.

An.Christi. An. Regni.

1422 ix. Rex cognita fratris morte, suf-
fecto in eius locum Somersetense,
ipse cum altero fratre Bedfordiēsi
in Galliam transmittit.

Catherina Regina filium Hen
ricum, ad Vindesorium castrum
enixa.

Rex ad Vicennarum saltum,
propè Lutætiam, non sine ueneni
suspitione, obiit. pridie Calend. Se-
ptembris, Anno ætatis suæ xxxvi.
Corpus in Angliam relatum, &
Vuestmonasterii conditum, Fra-
tres suos Duces, Ioannem Bedfor
diensem Galliæ, Humfredum ue-
rò Glocestrensem Angliæ, recto-
res esse iussit. Hoc ipso anno Ca-
rolus sextus Gallorum Rex obiit,
cui succedit CAROLVS. vii.
annis xxxviii.

1423 i. HENRICVS SEX-
TVS. REX XXXV.
ANN. XXX. VIII.

Quinti filii infans.

Sub Glocestrensis patrui tute-
la relictus.

Ioannes Bedfordiensis, Philip-
pus Burgundiæ, & Ioannes Britā-

An.Christi. An.Regni.

niæ Duces, in Henrici pueri tutelam icto fœdere, Ambiani conueniunt.

1424 ii.

1425 iii. XVII. Calend. Septembr. Anglorum uictoria ad Vernolitũ in Gallia, ducente exercitum Bedfordio, ubi ad quinque Gallorum millia cæsi: captus Ioannes Alenconii Dux, & nobilium alii ducenti: Anglorũ duo millia desiderati.

Thomas Montacutus Sarisbiriensis Comes, Cænomanos, & Fanum Susannæ expugnat.

1426 iiii. Die ueneris. viii. Calend. Iunii. Romæ apud S. Petrum in cõcistorio priuato; Martinus. V. Pont. Henricum Beauforti Vintoniensem Episcopum, Regis patruum, Cardinalem declarauit.

1427 v. Aurelium ab Anglis obsessum.

1428 vi. Sarisbiriensis comes, tormenti ahenei pila ictus, interiit, Ducum deinde discordia, Anglorum res in peius abiere.

1429 vii. Ioãna puella armata Aurelianẽses obsessos, cõmeatu iuuat, coactisq; hostibus obsidionem relin-

An. Christi. An. Regni.

quere, ad viii. id. Maii, Anglos ui riliter expellit.

Pataiense prælium, in quo cæsis & profligatis Anglis Ioannes Talbotus capitur, Puella Carolum Regem Remis consecrandum ducit.

Henricus Cardinalis Vintoniensis, à Martino. V. Pont. Legatus in exercitu cõtra Boemos mittitur.

1430 viii. Puella Compendium obsessum vi, & astu ingressa, cum in hostes eruptionem faceret, à Io. Lucenburgensi capitur, Rotomagumq; ad Ducem Somersetensem mittitur, de in Magiæ dãnata exuritur. titur.

1431 ix. Eugenii Papa IIII Venetus.

1432 x. Henricus Rex decimum ætatis annum agens, in Galliam traductus, in Primario Lutetiæ templo, ab Henrico Cardinale Vintoniensi, Promulgato Angliæ, & Franciæ Regis titulo, coronatur.

1433 xi. Nicolaus Cardinalis sanctæ Crucis ab Eugenio Quarto Pont. Ro. conciliandæ pacis causa inter Gallos, & Anglos Legatus inducias in sex annos paciscitur, quæ tamen

post

poſt ſextum menſem uiolatæ ſunt.

Henricus Rex Caleto in Angliam ſoluit.

1434 ii. Talbotus Ambroſii Lori Galli equitis permutatione,& perſoluto inſuper pretio redemptus, in Angliam remittitur, ac paulò poſt reintegrato bellò; copiarum præfectus in Galliam rediit.

Thomas Arundelliæ Comes ad Gerboriam arcem in Bellocaſſibus,accepto uulnere,periit.

Prælia inter gallos, & Anglos, uario euentu in Normannia.

1435 xiii. Carolus Rex fortunam belli metuens, Burgundium ab Anglis alienatum , ad ſe pertrahere conatur,Paci faciẽdæ Attrebatum urbs deſtinata, ubi Nicolaus Pontificis legatus,inter Gallum,& Anglum litis arbiter , leges fœderis propoſuit, quas tamen Rex uterque reſpuit,Carolus Burgundium, præmiis , ac promiſſis in ſuas partes adducit. Factiones , ac inimicitiæ diuturnæ inter eos ſopitæ, & ſublatæ.

Ioãnes Bedfordienſis, uir pace,

An. Christi. An. Regni.

ac bello illustris, Lutetiæ moritur, Rotomagi in Principe æde sepultus.

1436 xiiii. Burgundiæ Dux Caletum obsidet, sed subueniente Glocestrio obsidionem relinquere cogitur.

Parisienses deturbato Anglorum præsidio, Gallis se dedunt Mense Aprili, sicq; Lutetia urbs Regia, post annos quindecim, quá in Anglorum potestatem uenerat, sub Gallorum imperium rediit.

Iacobus. i. Rex Scotiæ suorum coniuratione occiditur, cui succedit. IACOBVS. II. annis xxiii.

1437 xv. Catherina Regis mater obiit, Ouinus Tyderius, Vallus, infimi generis, eius maritus, relicto ex se Edmundo filio, à quo postea Henricus septimus Rex futurus genitus est, quòd Regio thoro se cõmiscere ausus sit, iussu Glocestrensis, bis in carcerem coniicitur, ac postremum capite plectitur.

1438 xvi.

1439 xvii.

1440 xviii. Pacis conditiones inter Gallum

An. Christi. An. Regni.

& Anglum Caleti propositæ, Carolus Aurelianensis Dux post annũ xxvi. quàm in pugna Dagnicortensi captus fuerat, redemptus dimittitur.

1441 xix. Talbotus uario euentu cõtra Gallos pugnat.

1442 xx. Induciæ cum Gallis factæ.

1443 xxi.

1444 xxii. Rex in matrimoniũ ducit Margaritam Rhenati Andegauensium Ducis, ac Regis Siciliæ filiam.

1445 xxiii. Henricus Chicelcius Archiepiscopus Cantuariensis obiit, qui in rei litterariæ gratiam bina collegia Oxonii extruxerat, unũ mortuorum memoriæ, alterum diuo Bernardo dicatum.

1446 xxiiii. Dux Glocestrẽsis optimus Regni gubernator, per annos. xxv. Margaritæ Reginæ odiis, & principum quorundam inuidia, necatur.

1447 Henricus Cardinalis Vuintoniensis moritur, cui in Episcopatu succedit Guilielmus Vanfletus, collegii Magdalẽsis, in Oxoniensi academia author.

An. Christi.	An Regni.	
1448	xxvi.	
1449	xxvii.	Violatæ foris induciæ, Plurima Normanniæ oppida Gallis se dedunt.
1450	xxviii.	Cantiana seditio Caddo, plebeio Duce authore, concitatur.
1451	xxix.	Normãnia tota amissa post annos. xxx. quàm Henricus Quintus Anglis eam recuperauerat.
1452	xxx.	Aquitania amissa post annos ccxcix. cum Henricus secundus dotali iure possessam acceperat, & postquam Henricus tertius eandem à Philippo Augusto Gallorum Rege, Ioanni patri adeptam recuperauerat, annis. ccxxii.
1453	xxxi.	Talbotus in gallia, Burdegalã recipit, idemq; mox pugna in Petrochoriis commissa, profligato exercitu occiditur. iiii. id. Iulii. recuperata à Gallis Burdegala, & dehinc Gallici belli finis, ac Ciuilis belli principium, ab Eboracensi, & Somersetẽsi Ducibus exortũ, unde postea, per aliquot annos, Anglia tota in factiones misere distracta, & perpetuis nobilium cædibus funestata,

An. Christi. An. Regni.

1454 xxxii. Ricardus Eboracensis Dux ad Fanum Albani prope Londinum Regiis copiis congressus, cruenta pugna, Somersetensem Ducem acie occidit, & Henricum Regem, uincentis more, Londinum trahit, seq; Regni protectorem dicit.

1455 xxxiii.

1456 xxxiiii. Varuicensis, & Sarisbiriensis, comites, se cum Eboracensi coniũgunt.

1457 xxxv. Sarisbiriensis, in Bloretanis cãpis, profligato Regis exercitu uictor euadit.

1458 xxxvi.

1459 xxxvii. Pugna apud Northantonam, in qua Rex ab aduersariis uictus capitur.

1460 xxxviii. Dux Eboracensis, coacto consilio, Regni hæres declaratur.

Iacobus Rex Scotiæ in Roxeburgi castri obsidione dum incautius tormentis assisteret, effracti unius frustis percussus, interiit: Succedit IACOBVS. III. annis xxviii.

Margarita Regina, commissa apud Vakfeldiam pugna, hostes deuicit, Dux Eboracensis in acie occiditur. Sarisbiriensis captus ca

An.Christi. An.Regni.

pite plectitur. Rex ad Fanum Albani, Margaritæ coniugis auspitiis, profligato Varuicense, libertati restituitur.

EdouardusMerchiæ comes, Ricardi Eboracensis Ducis filius à suis militibus Rex salutatus, in Eboracensi agro collatis signis Hẽricum in Scotiam abire compulit, Margarita Regina cum Edouardo filio in Galliam ad patrẽ Rhenatum confugit, Pugnatum est Dominico palmarum die: desiderata utrinq; amplius uiginti Anglorum millia.

Carlo septimo in Gallia defuncto, succedit LVDOVICVS XI. Rex, annis. xxiii.

1461 i. EDOVARDVS QVARTVS REX XXXVI. ANN. XXIII.

Ad albæ rosæ, à Leonello Edouardi Tertii Regis filio generis sui initiũ referens. III. Calend. Iulii Vuestmonasterii Rex coronat', Fratres Georgius Clarentii, & Ricardus Glocestriæ Duces creati.

1462 ii. Henricus collecta Scotorum

An. Christi. An. Regni.

manu in Angliam reditum parãs, pugna apud Exhamum, à Ioanne Montacuti Marchione profligatur, ac paulò post ab exploratoribus interceptus, Londinum captiuus adducitur.

1463 iii. Ricardus Varuicensis comes de Edouardi Regis coniugio tractando Legatus in Galliam mittitur.

1464 iiii. Edouardus Rex Elisabetham Riuerii comitis filiam Graii æquitis uiduam in uxorem ducit, unde postea simultas inter Edouardum, & Veruici comitem.

1465 v.

1466 vi.

1467 vii. Philippus Burgũdiæ Dux Brugis moritur xii. Calen. Iulii, Succedit Carolus filius, cui Margarita Edouardi soror nupta.

1468 viii.

1469 ix. Varuicensis comes, & Clarentii Dux Edouardi frater, inito fœdere, in Hẽrici Regis restitutionem contra Edouardum conspirantes, ad Banbericum pagum collatis signis Edouardum profligato exer

An. Christi. An. Regni.

citu, uincunt, Penbruchensis comes, & Riuerius Edouardi socer capti, interfectiq;. Edouardus hanc cladem uindicare parans, à Varuicense ex improuiso capitur, ac paulò post, ex arce in qua asserua batur amicorum opera, clam dimittitur.

Pugna ad Stamfordiam, in qua Edouardus, profligatis hostibus uictor euadit. Varuicensis comes, & Clarentii Dux, cum uxoribus & magno suorum familiarium numero, in Galliam trasmittunt.

1470 x. Varuicensis cum Regina, & Edouardo principe, in Henrici Regis restitutionem, icto fœdere, Ludouici Gallorum Regis auxilio, sexto post mense quàm in Galliã traiecerat, in Angliam redit, Henricum carcere, in quo per decem annos captiuus detinebatur, liberat.

Edouardus arrepto nauigio in Flandriam ad Carolum Burgundium sororium confugit.

Concilium Vuestmonasterii. vii. Calend. Decemb. in quo Henricus,

An. Christi. An. Regni.

ricus Rex iterum salutatus, & Edouardus Regni hostis declaratur.

1471 xi. Edouardus Caroli Burgundii Ducis auxilio clam adiutus, in Angliam traiicit, & iii. id. Aprilis post sextum decessionis mēsem, auctis eundo copiis, & Georgio fratre in eius partes adducto, uictor Londinum intrauit, Henricus Regno exutus, rursum in carcerem coniicitur.

Pugna ad Barnetum propè Lōdinum, in qua Varuicensis deleto exercitu, unà cum fratre Montacuti Marchione in acie occiditur; Cæsa utrinq; plus decem millia.

Margarita Regina paulò post cum Edouardo filio ex Gallia adueniens, collecto suorum exercitu, prælio apud Teukisbiriā capitur; Edouardus princeps trucidatur; Regina iu Galliam remittitur, Hēricus Rex abdicatus, in arce Londinensi necatur. Henricus. Ri-

1472 xii. chemondiæ comes in Gallium fugit.

1473 xiii.

1474 xiiii. Edouardus Rex iiii. Non. Iu

An. Christi. An. Regni.

lii. cum ingenti exercitu in Galliam traiicit, Carolo Burgundiæ Duci, contra Ludouicum Galliæ Regem, opem laturus.

Pridie Calend. Septembris, Reges ad Piqueniacum in colloquiũ ueniunt, & pacem componunt.

PHILIPPVS Comineus Eques Argentonius istorum temporũ historiam accuratissimè scribit.

1475 xv.

1476 xvi.

1477 xvii.

1478 xviii. Clarentii Dux, causa nec Dum satis cognita, iubente fratre Rege, mense Februario clam in arce Lõdinensi necatur, relictis Edouardo & Margarita liberis.

1479 xix.

1480 xx. Jacobus.3. Scotorũ Rex.103. missis ad Eduardũ

1481 xxi. legatis, filiã eius Ceciliã Jacobo filio suo nuptũ tradendam petijt.

1482 xxii. Glocestrensis Dux Scotiæ fines incursans, Berüicum expugnat.

1483 xxiii. Rex. V. Idus Aprilis moritur, Edouardo Valliæ principe, & Ricardo Eboracensi Duce liberis sub Glocestrẽsis fratris tutela relictis.

Corpus ad Vindesorium castrum, in D. Georgii templo sepultum.
Hoc ipso anno defuncto in Gallia Ludouico. xi. succedit CAROLVS VIII. Rex annis xiii.

EDOVARDVS QVINTVS. REX. XXXVII. MENS. II.

Annum agens ætatis Vndecimum, nec dum coronatus Glocestrensis patrui proditione, unà cũ Ricardo fratre ix. Calend. Iunii clam in arce Londinensi necatus, Glocestrensis parricida pridie Non. Iulii Vuestmonasterii Regiam coronam sumit.

1484 i. RICARDVS TERTIVS REX XXXVIII. ANN. II.

Henricus Dux Buchyngamiæ de reducẽdo Henrico Richemondiæ comite, contra Ricardum Regem conspirans, deleto exercitu captus, apud Sarisbiriam capite plectitur.

1485 ii. Henricus Richemondiæ Comes, annis ferè quindecim in Gal-

lia exul, a' Regni principibus, Ricardi Tirannidem ægrè ferētibus, in patriam accitus, Calendis Augusti ex Sequanæ ostio soluens septimo post die Milfordiam Vualliæ portum appulit. xi. Calend. Septemb. ipse cum paucis militibus, copiosissimo Ricardi Regis exercitu propè Lecestriam congressus, Ricardum à suis destitutum acie occidit, & pridie Calend. Nouēb. Vuestmonasterii Regiam coronā sumit.

Pestilens sudor hoc anno primum in Anglia.

1486 i. HENRICVS SEPTIMVS REX XXIX. ANN. XXIIII.

Edouardi Quarti gener, Elisabetha Edouardi filiarū natu maxima in uxorem ducta, Hic primus militare satellitium ad corporis custodiam adhibuit.

Arthurus Princeps, Mense Septembri Vuyntoniæ nascitur.

1487 ii. Puer quidā ignobilis, pro Edouardo Varuicensi Clarentii Ducis filio, a' sacerdote subornatus,

An.Christi. An.Regni.

ingentem populi tumultum excitat: Rex producto e carcere Varuicensi, tumultum sedat.

1488 iii. Iacobus III. Scotorum Rex, nobilium suorum coniuratione occiditur, cui succedit IACOBVS IIII. annis xxv.

1489 iiii. Lamberti pueri, pro Edouardi Regis filio subornati factio opprimitur.

Ioannis Lincolniensis Comes, Edouardi Quarti ex sorore nepos, Margaritæ materteræ subsidio ex Fládria, cum magna Germanorũ manu, Martino Suarto Duce, trãsmissis in Hiberniam contra Henricum Regem copiis, in Eboracẽsi agro collatis signis à Rege occiditur.

Eboracenses populari seditione Henricum Northumbriæ comitem interficiunt, tumultuantes sedantur.

Hadrianus Innocentii Pontificis Questor in Anglia Bathoniensis Episcopus factus, postea ab Alexandro sexto Pontifice Cardinalis declaratus.

An. Christi. An. Regni.

1490 v. Rex urgente Maximiliano Imperatore exercitum in Galliam traiicit, Bononiam frustrà oppugnat, facta dein pace, certa'qꝫ pecunia in singulos annos impetrata, in Angliam rediit.

1491 vi.

1492 vii.

1493 viii. Petrus Varbechius in Flãdria pro Edouardi Regis filio subornatus, uariis seditionibus Angliam diu exagitat.

lexãder Papa. vi. creauit Car: Jo: Mortonū Archiepm Cantuarien

Gulielmus Stâleius Eques, qui Henrico Regi in bello contra Ricardum uictoriam peperit, capite damnatur.

1494 ix. Bellum in Scotos, Petri Varbechii defensores decretum.

1495 x.

1496 xi. Cornubiensium seditio ad Blachethum collem propè Londinum à Rege opprimitur, ducibus captis, & extremo supplicio affectis.

Scoti Anglicos fines incursant, & Norhamiæ arcem oppugnant.

1497 xii. Carolus. viii. Rex Galliæ moritur, Succedit, LVDOVICVS. xii. ann. xvii.

An. Christi. An. Regni.

1498 xiii. Pax inter Reges Scotum, & Anglum, Ferdinandi Hispaniæ Regis Legati interuentu, composita.

Petrus Varbechius in Hiberniam traiicit, Cornubienses ad tumultuandum excitat, à Rege tandem profligatus capitur.

1499 xiiii. Edouardus Varuicensis Clarentii Ducis filius, Edouardi. IIII Regis nepos puerili ætate Londini in foro publico, innocens securi percutitur.

Pestis in Anglia, Londini ad triginta hominum millia periere, & Regia uilla ad Schænum incẽdio consumpta, Rex, & Regina pestis uitandæ causa Caletum traiiciunt.

1500 xvi. Arthurus Princeps decimum quartũ ætatis annum agens. xviii. Calẽd. Decemb. Catherinam Ferdinandi Hispaniæ Regis filiam in

1502 xvii. uxorem accipit, & quinto post mẽse lenta febri moritur, Catherina Henrico Arthuri principis fratri nubit, irrita ex Ro. Pont. authoritate prioris coniugii religione: Matrimonium hoc per uiginti annos fœlicissimo euentu, sucepta etiam

An.Christi. An.Regni.

prole,continuatum,importuna demum Henrici inconstantia abruptum,inexpertas,nec dum finitas, Anglico imperio clades ostendit.

1503 xviii. Helisabetha Regina. III. id. Febr. Londini in puerperio moritur vi. id.Aug. Margarita Regis filia natu maxima Iacobo.iiii.Scotorum Regi nupta.

1504 xix. Rex oratores tres ad præstandam Iulio ii. Pont.Ro. de more, obedientiam, Romam mittit.

1505 xx. Philippus Castelliæ Rex cum Coniuge ex Flandria, Hispaniam petiturus, vi tempestatis classe in Angliam disiecta, Regis hospitio exceptus,Edmundo Pola prius ex Flandria,uti conuenerat,restituto, inchoatum iter in Hispaniam perficit.

1506 xxi.

1507 xxii. Nordouicum ciuitas tota ferè incendio absumpta.

1508 xxiii.

1509 xxiiii. Rex ad Regiam Richemondiã moritur. ix. Calend. Maii. translatus ad Vuestmonasterium, &

cum Regina sepultus.

Huius pii operis monumēta, tria D. Francisci familiæ cænobia, religioso apparatu extructa, duo Regiis ædibus contigua, Richemondiæ, & Grynouichiæ, tertium ad Neuarchium castrum in agro Lincolniensi, Xenodochium item Lōdini in ripa Thamesis fluminis, splendido structuræ ornatu positum, ac D. Ioanni Baptistæ dicatum Ioannis Magni Lancastriæ Ducis incolatu olim celebre, cui à Petri Sabaudiensis principis memoria, qui eius loci prima fundamenta posuisse dicitur, Sauoya, nomen inditum, Via item publica per xx. millia passuum à Londino usque ad Vindesorium Castrū percommodè munita.

His temporibus perfectæ literæ latinæ simul, ac græcæ, felicissimo ex Italia ingeniorum prouentu, in Britanniam usque diffusæ, principes nonnullos apud Anglos suis sumptibus ad iuuanda passim bonarum artium studia excitarūt: Quo nomine Margarita Henrici

Regis mater, illustris fœmina, hortatu Ioãnis Fiscerii Roffensis Episcopi, uiri perinde pii, atq; eruditi, in Cantabrigiẽsi Academia, binas ædes magnifico apparatu, in studiorum gratiam cõdidit, magnisq́; prouentibus auxit, unas Christo Seruatori, alteras. D. Ioanni Euangelistæ dicatas, eo item loci Ioannes Elyensis Episcopus paulò antea alterius collegii, Iesu, nomini dicato, author extitit, Horum æmulatione ducti Gulielmus Lincolniensis, & Ricardus Vintoniensis Episcopi, Oxoniensem Academiã paribus studiis exornarunt, Hic Corpori Christi, ille Brasynnose, ut uocant, collegia condidit, Istorum instituta secutus Ioannes Coletus, Diui Paulj, uti uocãt, Decanus; uerbi diuini concionator eximius, Henrico Regi propter insignem animi pietatẽ, doctrinamq́; apprimè charus, circa hæc tempora Londini scholam publicam eleganti structura posuit, eandemq́; suorum Ciuium liberis gratuito in perpetuum erudiendis, amplis

An.Christi. An.Regni.

ſimo Patrimonio dotauit.

Thomas Linacrus Medicus, cultisſimus Galeni interpres.

Gulielmi tres, Grocynius, Lilius, & Latemerius, politioris litteraturæ profesſione, inſignes.

POLIDORVS Vrbinas huc uſq; ſcripſit Hiſtoriam.

Henricus octauus Septimi filius. Edouardi Quarti ex filia nepos viii. Calend. Iulii Vueſtmonaſterii cum Catherina Coniuge coronantur.

1510 i. HENRICVS OCTAVVS REX XL. ANN. XXXVIII.

Calend. Ianuarii.

1511 ii. Catherina Regina Henricum filium parit, qui vi. Calend. Aprilis moritur.

Darceus Regiis copiis præfectus, in Hiſpaniam ad Ferdinandum Regem contra Affros in auxilium mittitur.

Thomæ Hauardi contra Scotos inſignis uictoria, Andrea Bartono nauali pugna ſuperato, captoq;

Julius Papa ij creavit ii car: D. christopher Bambricu Archiepm Eboracen.

An. Christi. An. Regni.

1512 iii. Edmũdus Pola Dux Suffolciæ Edouardi Quarti ex sorore nepos, capite damnatus.

1513 iiii. Rex Henricus octauus Iulii. ii. Pontificis, & Maximiliani Imperatoris authoritatem secutus, indicto Gallis bello, cum instructissimo exercitu Caletum traiicit, Interea Iacobus Scotorum Rex Angliam omni militum robore penè uacuam, cum ingenti exercitu hostiliter ingressus, collecto Reginæ opera exercitu, in pugna ad Floddum uicum in Northũbria, Thoma Hauardo Surrei comite belli duce, pari propè utrinq; cæde ædita occiditur.

Galli pugna in Morinis, quæ ab euentu Calcaria dicta est, profligati, Longeuillanus Dux, Baiardus, & Bussius captiui in Angliam ducti: Morini, & Tornacenses obsessi, Anglis se dedũt. Rex copias in Angliam reducit. Hoc ipso tempore nauale bellum in ora Britanniæ gestum, Prætoria Anglorum nauis cum Cordigera Galliæ flãmis absumptæ.

An. Christi. An. Regni.

1314 v. Longeuillani Ducis captiui opera pax inter Reges facta. Ludouicus Rex Mariam Henrici sororem uxorem accipit, Nuptiæ ad Abbeuillam. vii. id Octobris.

1515 vi. Calendis Ianuarii moritur Ludouicus Rex: Succedit FRANCISCVS. i. Rex ann. xxxii.

Leo Papa x. creauit car: D. Thomā Wulseū Archiepm Ebora

1516 vii. MARIA Henrici Regis filia Grynouichiæ nascitur, & Regni hæres declaratur.

1517 viii. Maria Henrici soror Carolo Brandonio Suffolciæ Duci nupta.

1518 ix.

1519 x. Tornacum hoc anno Gallis restitutum.

Thomas Hauardus Surrreius Comes, Regis præfectus, in Hiberniam mittitur.

1520 xi. Reges Gallus, & Anglus, splēdidissimo utrinq; apparatu, ad Arderas conueniunt.

1521 xii. Edouardus Dux Buchyngamiæ capite damnatus, xi Calend. Maii. Thomas Cardinalis Eboracensis à Rege Legatus in Galliam mittitur.

An.Christi. An.Regni.

Hoc anno cũ late serperet per Germaniam Lutherana hæresis, atq; adeo in Anglia per multorum capita grassaret, Rex in fidei Catholicæ, & sacramentorum assertionem præclarum uolumen ædidit, quod cum Leo x. Pont.Max. in Cardinalium suorum cætu perlegisset, approbato, collaudatoq; catholici Regis iuditio, Regem ipsum, posterosq; ad perpetuam pii instituti memoriam, fidei defensoris titulo insigniuit.

1522 xiii. Carolus. V. Imperator Caleto in Angliam traiicit. viii. id. Iunii, magnificentissimo apparatu a Rege exceptus, Londinum intrauit, indeq; ad Vindesorium Castrum honorifice deductus, post aliquot dies, Antonæ portu, in Hispaniam soluit.

1523 xiiii.

RHODOS. Insula hoc anno a Turcis expugnata. viii. Cal. Ian.

Christiernus Rex Daciæ Regno expulsus, in Angliam aduenit mense Iunio

1524 xv. Carolus Suffolciæ Dux, traiecto

in Galliam exercitu, Picardiam uastat. Dux Albaniæ cum magna Scotorum manu Verchium castrũ obsidens, ad Surrei aduentantis nuntium in fugam coniicitur.

Rex hoc anno â Clemente vii. Pont. Rom. Rosa aurea honoris causa donatus. Ioannes Clerk, Bathoniensis Episcopus, quo xenodochium Anglorum Romæ hoc anno instauratum, & Ricardus Paceus apud Clementem, vii. Pont. Regii oratores Romæ.

1525 xvi. Pax inter Reges Gallum, & Anglum composita,

1526 xvii.

1527 xviii.

1528 xix. Pestilens sudor hoc anno.

1529 xx. Rex, & Regina suborta de matrimonii sui iure quæstione corãm Laurentio Campegio, & Thoma Eboracensi Cardinalibus Legatis,

1530 xxi. Londini causam dicunt.

1531 xxii. Thomas Cardinalis Eboracensis moritur, iii. Calend. Decembr.

1532 xxiii. Thomas Morus summa fide, & integritate scrinii Magister, quẽ

An. Christi. An. Regni.

Regni Cancellarium uocant, ſpō-
tè Magiſtratu ſe abdicat.

Reges Gallus, & Anglus Bo-
noniæ, & Caleti conueniunt Men
ſe Octob.

1533 xxiiii. Catherina Regina CARO-
LI V. Cæſaris matertera, poſt an
nos amplius uiginti à Rege indi-
gnè repudiata.

Anna Bolenia, contra decernen
te Clemente. vii. Pont. Ro. pro
uxore habita, & ſolemni ceremo-
nia Londini coronata. iiii. Caléd.
Iunii.

VII. Idus Septembris Eliſa-
betha Annæ Boleniæ filia naſci-
tur. Maria Catherinæ filia hære-
ditario principis titulo ſemet ab-
dicare coacta.

1534 xxv. Eliſabetha Barthonia Mona-
cha, multa de Rege ſiniſtrè in uul-
gus uaticinata, cum aliquot ſacra-
rum literarum profeſſoribus, Lō-
dini laquei ſupplicio necata.

Thomas Giraldinus Comitis
Childariæ filius, Hiberniæ præfe-
ctus, patre in arce Londinenſi uita
defuncto, rebellionem excitat, Ala
nus

An. Christi. An. Regni.

nus Dublinensis Archiepiscopus in eo tumultu ab Hybernicis interfectus.

Concilium Parliamenti Vuestmonasterii iii. Non. Nouembris, in quo Rex sibi tanquam supremo capiti ecclesiæ sacrorum prouentuum, annatas, ut uocāt, decimasq́ persolui imperat. Monachi Carthusiensium tres, Regis decreto reclamantes, extremo supplicio affecti.

1535 xxvi. Ioannes Fischerius Roffensis Episcopus, à Paulo. iii. Pont. Max. Cardinalis declaratus, & Thomas Morus, uterque religione, & doctrina insignis, quia Catherinæ Reginæ repudium sua authoritate approbare recusassent, & quia Regi supremi capitis ecclesiæ, authoritatem sibi assumenti assentiri nollent, capitis supplicio, hoc anno affecti.

1536 xxvii. Catherina Regina non sine ueneni suspitione moritur, Mense Ianuario, Maio sequenti, Anna Bolenia adulterii damnata, unà cum Georgio fratre, Norresio Veste-

An. Christi. An. Regni.

nio, Breertono, & Marco nobilibus, capite plectitur, altero post die Rex Ianam Semeriam, tertiã uxorem ducit. Jho: Goldwellus presbr in exilium spontaneũ iuit.

Lincolnienses, & Eboracenses populi, hoc anno innouatum Regni, & religionis statum ægreferentes, præterea, & frequentibus pecuniarum exactionibus ab Rege oppressi, Coacto ad quinquaginta hominum millia exercitu, sacram expeditionem, Militiam suam appellantes, cõtra Regem copias ducunt, sed regijs ducibus pugna abstinentibus, ac simulatis interim futuræ concordiæ conditionibus à Rege oblatis, ab armis discedentes, seuerissima paulò post animaduersione trucidantur: Duces eorũdem aliquot ex nobilitate, uana reconciliatæ gratiæ opinione decepti, necatiq;.

Paulus iii. Pont. Max. Reginaldum Polum, Margarita Edouardi Quarti Regis nepte genitum, Romæ, X. Calend. Ianuar.
1537 xxviii. Cardinalem declarauit, quem paulò post ad sanandam Henrici

An. Christi. Anni Regni.

Regis mentem, in Angliam Legatum misit: Sed is cum in Galliam peruenisset, de immani Regis sæuitia præmonitus, qui misso ad Franciscum Regem cum mandatis Brianio, ut reiecta legatione Legatum ipsum captiuum ad se in Angliam duceret, postulabat, ex Gallia in Flandriam deflexit, & Cameraci aliquandiu commoratus, Leodium tádem peruenit, ubi per aliquot menses ab Erardo à Marchia Gardinali honorificentissime acceptus, deinde Romam rediit.

Iana Semeria Regina iiii. Idus Octobris Edouardum filium [redacted] enixa: duodecimo post die moritur.

1538 xxix. [redacted].D. Thomæ Martyris sepulchrum Cantuariæ multorum Regum, & principum donariis olim insigne, hoc anno iubéte Rege, sublatis donariis, & prophanata Diui Martyris memoria destructum, Hoc ipso tempore, direptis, ac dirutis ubiq; locorum monasteriis, Monachi omnes uestem

mutare coguntur.

Menſe Decẽbri Exceſtriæ Marchio Edouardi Quarti ex filia nepos, Henricus Montacuti Regulus, & Edouardus Neuillius Eques illuſtris, quia Regis impietati minus fauere uidebantur, nullius interim grauioris criminis comperti, capite damnati.

1539 xxx. Redingius Glaſconiẽſis, & Colceſtrenſes Abbates necati.

1540 xxxi. Thomas Cromeuellus malis artibus ſummam authoritatem in aula conſecutus, & Regi per aliquot annos, à conſiliis omnibus intimus, Eſſexiæ comitatu donatus, Iunio mẽſe in publico foro multis criminibus obiectis, capite plectit'.

Anna Cliuentium Ducis ſoror, quam Rex per aliquot antea menſes in uxorem duxerat, coniugali thoro repudiata, & Catherina Hauarda Ducis Norfolciæ ex fratre neptis, quinto iam inde matrimonio Regi coniuncta.

Rhodienſium militum religio hoc anno tollitur, fundi Regio fiſco addicti.

An. Christi. Anni Regni.

Arthurus Plantageneta Edouardo Rege genitus, cum Honoria coniuge perpetuis carceribus damnati.

1541 xxxii. Margarita Sarisbiriensis Georgio Clarētii Duce Edouardi Quarti fratre germano nata, præter antiquum nobilitatis decus, toto uitæ suæ cursu sanctissima, septuagenaria maior, capitis supplicio affecta, v. Calend. Iunii.

1542 xxxiii. Catherina Hauarda Regina cum Durantio, & Culperio nobilibus adulterii insimulata, capite plectitur, & Catherina paria Vidua, sexto matrimonio Regi coniuncta.

Bellum inter Scotos, & Anglos, terra, mariq; gestum.

Iacobus. V. Scotorum Rex moritur, Regina filiam Regni hæredem paulò antea enixa.

1543 xx[redacted] [redacted]us cum Carolo v. Imp. contra Gallos.

1544 xxxv. Edinburgium in Scotia ab Anglis direptum.

Rex ingenti pecunia populo imperata, Caletum cum exercitu

An. Chriſti. An. Regni.

traiicit, Bononiam, expugnat. Idibus Septemb.

1545 xxxvi. Franciſcus Galliæ Rex expeditionem in Angliam parat.

Galli Vectē inſulam incurſant.

1546 xxxvii. Pax inter Gallum, & Anglum.

1547 xxxviii. Rex, obſtructo ſuppurantis tibiæ meatu, ardentisſima febri correptus, moritur, vii. Calend. Febr. Thoma Hauardo Norfolciæ Duce cum Henrico filio Surrei comite paulò antea in carcerem coniectis, Surreius iuuenis capite plexus, pater ſenex perpetuis carceribus damnatus. Edouardo Henrici Regis ex Iana Semeria filio, decimum ætatis annum agenti, Regium nomen delatum, Regnum per interReges, ſiue gubernatores, (ut uocant) ſicuti moriens Henricus mandauerat, adminiſtratum.

i. EDOVARDVS SEXTVS REX XLI.

LANCASTRII, ET EBORACEN-SIS de Regno contentiones.

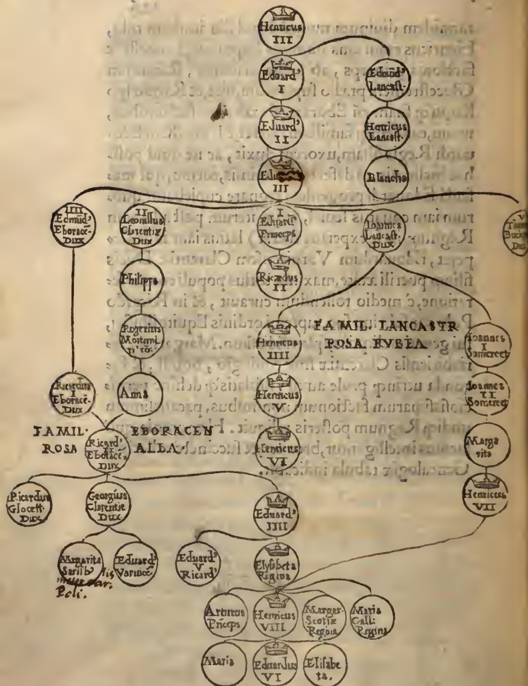

ANCASTRIA, ET EBORACENSIS Regii Sanguinis familiæ, Rosarum Symbolis distinctæ, diu inter se intestinis bellis de principatu cōtenderunt, Eius uero factionis initium huiusmodi fuisse fertur: Henricus Rex, eius nominis Tertius, duos ex se liberos genuit, Edouardum Valliæ principem, & Edmundum Lancastrium, Edouardus minor natu, uti putabatur, quod forma præstāti, & indole egregia acceptior esset popularibus, Edmundo fratri maiori quidem natu, sed corpore deformi, Regno præpositus, ad quintam usque sobolem per cētum, & uiginti sex annos, legitimam Regiæ stirpis successionem, sine controuersia continuauit, donec Henricus eius nominis Quartus, Ioanne Lancastrio, Edouardi Tertii Regis filio genitus, Ricardo secundo Rege ui deturbato, Regnum obtinuit, Lancastriæ hæreditatem, quæ sibi materno iure ab Edmundo contigit, legitima Regni successione iam antea fraudatam, Edouardi stemmate, à quo Ricardus originem duxerat, iure optimo præpositum iri debere dictitans, cumq; hac Regiæ stirpis simultate proceres in duas factiones, partium studio distraherentur, factum tradunt, ut Lancastrii

Rosa purpurea, & qui Edouardi partes sequebãtur, candida in bellis uterentur. Successit Henrico quarto, à quo hæc fluxerunt, Quintus, Quinto, eiusdem nominis Sextus, quo regnante præpotentium familiarum, ambiguus diu antea populi fauor, parto ab externis bellis ocio, in harum, & illarum partium maiori animorum inclinatione, ciuilis cõtentionis, initium fecit, Ricardus enim, Dux Eboracensis, Edouardi Tertii Regis pronepos, Albæ Rosæ factionis princeps, Leonelli Clarentiæ Ducis prosapia, quæ Ricardo Secundo Regi hæreditate proxima censebatur, Annæ coniugio in suam ipsius familiam traducta, ab Henrico sexto Rege legitimum Regni ius repetit, quod post multas utrinq; acceptas inuicem, illatasq; clades, summo popularium, ac principium cõsensu, Edouardo Ricardi Eboracensis filio contigit, qui Rex eius appellationis Quartus, Regnum aliquandiu summa pace, & quiete, sedatis factionibus, haud infeliciter administrauit, donec post eius mortem Ricardi Glocestrensis fratris, ferox, & inquietus animus, præter publicas clades, priuata etiã familiæ suæ damna intulit, qui statim interfectis nepotibus eius tutelæ commissis, semet Regem dixit, &, ut ex recenti parricidio, popularium animos ab affectatæ tyrannidis suspicione auerteret, Edouardũ fratrem inhoneste genitum, magna temeritate, & inscitia diuulgauit, cum tamen Georgii Clarentiæ Ducis fratris Edouardo hæreditate proximi, liberos pari sæuitia in carcere detineret, sed hanc tantam Ty-

rannidem diuinum numen haud diu inultam tulit, Henricus enim eius nominis Septimus, Lancastriæ factionis princeps, ab exilio reuersus, Ricardum Glocestrensem prælio superatum, uita, & Regno spoliat, utq; suam cũ Eboracensi extirpatis factionibus, unam, eandemq; familiam faceret, Elisabetham Edouardi Regis filiam, uxorem duxit, ac ne quid posthac inclinatis ad defecti[illegible] animis, eorum, qui masculã Edouardi progeniem regnare cupiebant (quorum iam conatus semel, atque iterum post adeptum Regnum in se expertus fuerat) latius iam inde serperet, Edouardum Varuicensem Clarentiæ Ducis filium puerili ætate, maxima totius populi commiseratione, è medio tollendum curauit, & in Ricardo Polo consobrino suo, supremi ordinis Equite illustri, sui generis reliquias, splendidissimo. Margaritæ Sarisbiriensis Clarentiæ filiæ coniugio, nobili, & fæcunda utrinq; prole auxit, sublatisq; dehinc perniciosissimarum factionum nominibus, pacatissimum undiq; Regnum posteris reliquit. Hæc omnia, quò facilius intelligantur, breuiter, & succinctè adscripta Genealogiæ tabula iudicabit.

Henricus III
Eduard' I
Edmūd' Lancast.
Eduard' II
Henricus Lancast.
III
Blancha
IIII Edmūd' Eboracē. Dux
II Leonellus Clarentiæ Dux
I Eduard' Princeps
Ioannes Lancast. Dux
Philippa
Ricardus II
Rogerius Mortimi.
FAMIL. LANCASTR
ROSA RVBEA
Henricus IIII
Ioannes I Somerset
Henricus V
Ioannes II Somerset
Anna
Ricardus I Eboracē. Dux
FAMIL. EBORACEN
ROSA ALBA
Ricard' Eboracē. Dux
Henricus VI
Margarita
Ricardus Glocest. Dux
Georgius Clarentiæ Dux
Eduard' IIII
Henricus VII
Margarita Sarisb'
Eduard' Varuicē.
Eduard' V Ricard'
Elysabeta Regina
Arturus Prīceps
Henricus VIII
Margar. Scotiæ Regina
Maria Galli. Regina
Maria
Eduardus VI
Elisabeta.

REGISTRVM.

A. a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t u x y z.
aa bb cc dd ee ff gg hh.

Duerniones omnes præter hh, qui eſt ternio.

Venetiis apud Michaelem Tramezinum.
M D X L V I I I.

W

SYBI LLA